EMEKÇİ

SEÇİMDE TUTUMUMUZ/TEP

Sosyalist Büro Çalışmaları

28 Eylül Bağımsızlık Demokrasi topl.

''Ne Amerika Ne Rusya'' Sloganı Yanlıştır/EMEKÇİ

Grevler, Direnişler ve DİSK/T. Sınan

Yurtsever Öğretmenler Öldürülüyor

Vergi İadesi mi, İanesi mi?

Tarım Kredi Kooperatifleri ve İşçiler

ABD, ORTADOĞU VE TÜRKİYE/M. Diren

VİETNAMDAN SONRA ORTADOĞU MU?

M. T. Klare

ABD EKONOMİK KRİZİ NE DURUMDA?

Monthly Review

Ekim 1975 / sayı 12

EMEKÇİ

Yıl : 2 EKİM 1975 Sayı: 12

Sahibi: M. Lütfi Kıyıcı / Yazı İşleri Müdürü: Süleyman Aslan / Yönetim ve Haberleşme adresi: Ticarethane Sokak No: 12 Sultanahmet-İST. / Abone: yıllık 100 TL. / Altı aylık 50 TL. / Dış ülkeler için iki katıdır. İstanbul Dağıtımı: İST-DA. Ankara ANKARA DAĞITIM, EGE DAĞITIM: ORHAN ÖZŞİŞMAN Dizgi-Baskı: Yelken Matbaası / Kapak: REYO Ofset / Baskı Tarihi: 28 Eylül 1975.

YİNE «BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ BERKEMAL» ÜLKEMİZDE

EMEKÇİ BU SAYI İLE BİRLİKTE BİRİNCİ YILINI TAMAMLADI. BİRİNCİ YILI TAMAMLARKEN SORUMLU YAZIİŞLERİ MÜDÜRÜ VE TEP MERKEZ YÜRÜTME KURULU ÜYESİ SÜLEYMAN ASLAN ARKADAŞ ASKERİ MAHKEME TARAFINDAN TUTUKLANDI. GEREKÇE, «ORDUYA YAYIN YOLU İLE HAKARET» ARKADAŞIMIZ YAZILARIN MATBAAYA VERİLMESİNDEN SONRA, DERGİ YAZIHANESİNDEN İKİ ASKERİ GÖREVLİ TARAFINDAN ALINARAK ASKERİ TUTUKEVİNE GÖTÜRÜLDÜ.

BİLİNDİĞİ GİBİ, *EMEKÇİ*'NİN 1. 2. 4. 5. 6. SAYILARI DAHA ÖNCE TOPLATTIRILMIŞTI. BU DURUM BAZI OKURLARIN NEDEN CİLT YAPTIRMIYORSUNUZ SORULARININ CEVABIDIR.

EMEKÇİ, İKİNCİ YILINDA DA YILMADAN, SOSYALİZM YOLUNDA BAĞIMSIZLIK, DEMOKRASİ MÜCADELESİNİ SÜRDÜRECEKTİR. DOSTA DÜŞMANA DUYURULUR.

EMEKÇİ BUNDAN SONRA YENİDEN HER AY ÇIKACAKTIR.

Öncü Birlik Nerededir ?

— *İŞÇİ SINIFIMIZ NEREDEDİR, HANGİ ÜLKEDE?*

— *TÜRKİYE'DE, BAŞKA NEREDE OLACAK!*

— *YA ONUN ÖNCÜ BİRLİĞİ NEREDE OLABİLİR?*

— *O DA TÜRKİYE'DE ELBET!*

— *AMA ÖNCÜ BİRLİĞİNİN DIŞARIDA OLABİLECEĞİNİ SANANLAR VAR.*

— *ONLAR, MÜLTECİ İLE SAVAŞÇIYI KARIŞTIRANLARDIR.*
BİR DE SOSYALİSTLİĞİN KOLAYINA KAÇANLAR VAR.
GÖVDE NEREDE İSE BAŞ DA ORADADIR.

EMEKÇİ

TÜRKİYE EMEKÇİ PARTİSİ MERKEZ YÜRÜTME KURULU BİLDİRGESİ

Seçimde Tutumumuz

Bir seçim kampanyası içindeyiz. 12 Ekim 1975 günü Türkiye'de kısmi Senato ve milletvekilleri ara seçimi var. Türkiye emekçileri bir kez daha aralarında farklar olmakla birlikte hepsi de kurulu düzenden yana olan partiler arasında tercih yapmak durumunda bırakılacak. Bu seçimler iktisadi bunalım içindeki bir Türkiye'de demokrasiye düşman güçlerin gemi azıya aldıkları bir ortamda yapılıyor.

İşbirlikçi sermayenin ve taşra mütegallibesinin en sömürgen, en saldırgan kesimlerinin temsilcisi durumunda olan partiler, aralarında anlaşarak iktidara sahip çıkmışlardır. Kendisine «Milliyetçi Cephe» adını takmış olan bu gayri-milli partiler ittifakı altı aylık iktidarı süresince sınıf karakterine uygun bir halk düşmanı politika güttü.

ÇARKI ESKİSİ GİBİ DÖNDÜREMEZ OLDULAR

Türkiye gittikçe daha hızlı dönen bir enflasyon-devalüasyon kısır döngüsü içine itilmiştir. Bağımlı kapitalizmin doğal sonucu olan bu durum zengini daha zengin ederken emekçi yığınları en derin yoksulluğa sürüklemektedir. Sanayileşmeyi ve dolayısıyla ihracatı hızlandırmak amacıyla alındığı iddia edilen teşvik tedbirleri, bir avuç sömürücü tarafından devlet hazinesinin talan edilmesi sonucu-

nu vermektedir. En çirkin skandallar gazete manşetlerine yansımaktadır. Halkımız bu emperyalizme bağımlılık ve sömürü düzeninin nasıl çürüdüğünü ibretle görmektedir.

«MC» iktidarı bağımlı kapitalizmin çarkını zor döndürür duruma düşmüştür. Kapitalist dünyada sürmekte olan iktisadi bunalımın ülkemizde derin etkileri oluyor. Emperyalist dünyada sömürülen ülkeler ile sömüren ülkeler arasındaki emperyalist sömürüyü sürdürecek biçimde ayarlanmış adaletsiz işbölümü hiçbir zaman bu ölçüde adaletsiz olmadı. Son iktisadi bunalım bu eşitsizliğe mum dikmiştir.

Bağımlı ekonomi çarkının eskisi gibi dönebilmesi için gerekli finansman olanakları (enflasyonist politikaya rağmen) gittikçe sınırlanıyor. Türkiye ürettiği malların sürümünde büyük güçlüklerle karşı karşıyadır.

Büyük sermayenin ekonomisinin en kârlı alanlarını tekelinde tutma çabalarına taşra burjuvazisi yer yer karşı çıkmaktadır. Bugünedek hep son sözü söyliyebilmiş olan yabancı tekellere doğrudan doğruya bağlı ticaret ve sanayi alanlarına hükmeden işbirlikçi kapitalistler kendi sınıflarının başka kesimlerinin açık muhalefeti ile karşılaşıyorlar.

«MC» iktidarı, temsil ettiği sömürü çevrelerinin çıkarlarına uygun olarak, iktisadi bunalımın yükünü emekçi halkın sırtına aktarmak için elinden geleni yapıyor. Uyguladıkları düşük taban fiatı politikası üreticinin zararına aracıların, ham maddeyi kullanan kapitalistlerin yararınadır. Urfa'da toprak reformunu rafa kaldırdılar. Daracık bir alana sıkıştırılmış, güdük, göstermelik bir toprak reformuna bile tahammülleri yoktur. İşbirlikçi sermayenin olduğu gibi, büyük toprak sahiplerinin, feodal ağaların çıkarlarının da bekçisi durumundadır bu iktidar. Güttükleri iktisadi politika sonucu hayat pahalılığı ve işsizlik dayanılmaz hale gelmiştir.

Pahalılığın, işsizliğin, yoksulluğun baş sorumlusu «MC» iktidarını oluşturan faşist partiler yaptıklarını bulmalı, seçimde yenik düşürülmelidir.

FAŞİST PARTİLER YENİK DÜŞÜRÜLMELİDİR

Gerçek gelirleri her geçen gün daha da azalan işçiler, tüm emekçiler ülke düzeyinde direniyorlar. Egemen çevreler bu direniş hareketini ezmek için ilkten sıkıyönetimi sürdürebildikleri kadar sürdürdü. Bunu artık yapamaz duruma gelince, emirlerindeki baskı kuvvetlerini (polisi, jandarmayı, Devlet Güvenlik Mahkemelerini vb) harekete geçirdiler. Bununla da yetinmediler ve yasadışı faşist

terör örgütlerini direnen emekçilere karşı sürdüler. Düne dek bu yasa dışı faşist örgütlerin eylem alanı genellikle öğrenci gençlik çevreleriydi. Bugün artık «MC» iktidarı faşist zorbaları, muhalefet parti toplantılarından sendika hareketinin içine kadar, demokratik meslek örgütlerinden sanat faaliyetlerine kadar toplumsal yaşamın hemen tüm alanlarındaki demokratik kişi, çevre ve örgütlere karşı kullanıyor. Kuruluşları Anayasaya aykırı olduğu bizzat Anayasa Mahkemesi tarafından karara bağlandığı halde, hâlâ çalıştırılan Devlet Güvenlik Mahkemeleri, bu faşist terör dalgasına hukukî kılıf sağlamakla görevlendirilmiştir.

Türkiye, gizli terör örgütlerinden faşist zorbaların at oynattığı, siyasî cinayetlerin işlendiği, yurtseverlerin kanına girildiği, katillerin, zorbaların cezasız kaldığı bir ülke durumuna sokulmuştur. Sendika seçme özgürlüğü uğruna mücadele eden işçiler kurşanlanıyor. Çalışma hakkı için direnen köy emekçileri polis ve jandarma zülmüne uğruyor. Yaşadığı terör örgütlerinin kurucusu ve yöneticisi olan MHP, İşbirlikçilerin büyük partisi AP'ye yaptığı hizmetlere karşılık en önemli devlet kurumlarına el atmıştır. Bu kurumlarda bir işgal hareketi yürütülmektedir. İlerici, yurtsever memurlara ve teknik elemanlara karşı görülmedik bir kıyım uygulanıyor. Kutsal öğretmenlik mesleğinde halka hizmet edebilmek bir cesaret işi olmuştur. Yurtsever öğretmenler sadece kıyıma uğramakla kalmıyor, bu vatan çocukları faşist zorbaların, yobaz takımının en azgın saldırılarına hedef oluyor. Öğretmen kanına giriliyor. Üniversiteleri faşizmin kaleleri durumuna düşürmek için komplolar tertipleniyor. Tiyatrolar basılıyor, yayınlar toplatılıyor. Devrimci yazarlar baskı altındadır. Yazarlar, Anayasa teminatı altında olan sosyalis partilerin sorumluları, uydurma nedenlerle zindana atılıyor.

Bütün bunlar, Türkiye'de egemen güçlerin, durmadan darbeliyebildikleri mevcut sınırlı siyasî demokrasiye bile tahammül edemediğini ve hasretini duyduğu 12 Mart açık faşizmini hortlatma çabasında olduğunu gösterir. Ama bütün faşist uygulamalar, Türkiye'nin demokratik güçlerini yıldırmamış, tam tersine, bunların mücadele azmini bilemiştir. Tüm yolların sosyalizm doğrultusunda olduğu, ilk menzilde bağımsızlık ve demokrasiye vardığı çağımızda, uyanan emekçi halkından güç alan Türkiye yurtseverleri faşizme ve emperyalizme karşı mücadelelerini, her zamankinden daha büyük bir kararlılıkla sürdürmüşlerdir, sürdürmektedirler ve sürdüreceklerdir.

Siyasî cinayetlerin, faşist uygulamaların baş sorumlusu, demokrasi düşmanı «MC» iktidarını oluşturan partiler, yaptıklarını bulmalı, seçimde yenik düşürülmelidir.

DIŞ POLİTİKALARI İFLAS ETMİŞTİR.

«MC» iktidarı dış politikada da ülkeyi çıkmaza sürüklemiştir. Kıbrıs bunalımı sürerken iktidara geldiler. Ve sınıfsal niteliklerinden ötürü başka şey bilmedikleri düşünemedikleri için eski ABD uyduluğu politikasını sürdürdüler. Oysa başlangıçta bir yönüyle anti-faşist nitelik taşıyan ve ABD'ye rağmen girişilen Kıbrıs çıkartmasının, büyük etkileri olmuştu. Bu çıkartma uluslararası ilişkilerde önemli değişiklikler meydana getirmişti. MC iktidarı yeni gelişmeleri değerlendirecek yetenekte değildi, İktidarın sözcüleri lafta milliyetçi kesildiler kuru sıkı atılar ama fiiliyatta emperyalizm karşısında uysallık ve dümen suyu politikasını sürdürdüler.

Bu dış politika tam iflas halindedir. Türkiye dış dünyada tam bir yalnızlığa sürüklenmiştir. Helsinki Konferansında, Birleşmiş Milletlerde Türkiye'nin desteklediği öneriler lehinde tek bir parmak kalkması, onun da Türk delegesininki olması, bu yalnızlığın nereye vardığını gösterir.

Bu yalnızlığın arkasında, iktidarın, Kıbrıs müdahalesini, Kissinger'in adayı bir ABD-NATO üssü haline getirmeyi hedef tutan son planına uygun olarak, Taksim'e kadar varan bir işgal harekâtına çevirmek için sarfettiği gayretler yatar.

Bugün Kıbrıs bunalımında karşı karşıya gelen iki ülkeden herbiri ilk çıkartma anındaki durumdan çok farklı durumda iki ülkedir. Yunanistan sadece faşist cuntayı iktidardan düşürmekle kalmamış faşizmin tasfiyesi yolunu tutmuş ve siyasî demokrasi doğrultusunda önemli mesafeler aşmıştır. Buna karşılık Türkiye, ilk çıkartma sırasında iktidarda bulunan Ecevit kabinesiyle daha demokratik bir görünüşteyken bugün Demirel gibi 12 Mart açık faşizmi sorumluluğuna gırtlağına kadar batmış politikacıların oluşturduğu bir hükümetin yönetimindedir.

Kıbrıs'da Türk Silâhlı Kuvvetlerinin elinde bulunan topraklarda emperyalistlerin adamı olan Denktaş'ın ve çevresinin yönetiminde anti-demokratik bir düzen kurulmuştur. Kıbrıs'ın Rum kesiminde ise Kissinger'in (B) planına uygun olarak(faşist darbecilerin adamı Klerides'i Rum halkına kabul ettirmek için herşey yapılmaktadır. ABD emperyalistlerine yaltaklanma politikası sürdürülüyor. Ambargo dolayısıyla hükümet sözcülerinin, Amerika'ya diklenir görünmeleri bu gerçeği gizleyemez. İkili antlaşmaları kaldırdıklarını, ABD üslerini kapattıklarını ilân etmişlerdir. Oysa fiiliyatta ikili antlaşmaların hükümleri uygulanıyor. Adları NATO üssüne çevrilen ABD üslerinde durum eski tas eski hamamdır.

ABD emperyalistleri son olarak İncirlik üssünde büyük ölçüde

inşaata giriştiler. Bu üsse yeni teçhizat getiriliyor, personel ve malzeme yığınağı yapılıyor. Bunlar, Orta-Doğu'daki son gelişmeler, Sina'ya 200 Amerikan uzmanının yerleştirilmesi ve Kıbrıs'da Türk kesiminde yeni ABD üssü kurulacağı söylentileriyle birleştirilince, «MC» iktidarının güttüğü dış politikanın, Arap halklarına karşı, ABD-İsrail mihverinin çıkarları doğrultusunda bir politika olduğunu gösterir. Türkiye'nin dış âlemde tam bir yalnızlığa itilmiş olmasının nedenlerini bunlar açıklar.

Türkiye bundan daha iyisine lâyıktır. Ve Türkiye ancak, emperyalist vesayeti perçinleyen NATO, CENTO üyeliğine son verdiği, bloklar-dışı ülkeler safında yerini aldığı zaman, Doğu Akdenizden emperyalizmin uzaklaştırılmasına bu bölge halklarıyla omuz omuza yardımcı olabildiği, sosyalist ülkelerle dostluk ve iyi komşuluk ilişkileri kurabildiği zaman, dış politikasında kendi halkının gerçek çıkarlarına uygun bir çizgi izlemiş olacaktır. «MC» iktidarınınki ise bu politikanın tam tersidir.

İflas etmiş uyduluk politkasını hâlâ sürdürmeye çalışan, Türkiye'yi dünya ulusları içinde yalnızlığa sürükleyen iktidar partileri, yaptıklarını bulmalı, seçimde yenik düşürülmelidir.

BU, DEMOKRATİK SEÇİM DEĞİLDİR

Bu seçimde de parlemanter politika sahnesinde, yerini almış, işçi sınıfının öncü birliği niteliğinde bir sosyalist parti seçimlere katılmıyacaktır. Bu durumda seçimin demokratik olamıyacağı açıktır. Türkiye'de egemen güçler siyasî demokrasiyi öyle tertiplemişlerdir ki, işçi sınıfı ve yoksul köylülük parlemanter politikanın dışında tutulabiliyor.

Bu, eskiden beri böyle olmuştur. Daha 1940'larda, sağa sapmış bir CHP'nin temsil ettiği egemen güçler, halkımızın demokratik mücadelesi ve bazı dış etkenler yüzünden çok partili düzene geçmek zorunda kaldıkları zaman, Şefik Hüsnü Değmer arkadaşımızın kurduğu Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisine, 1946 yılının altı ayı ancak tahammül etmişlerdi. Bu altı ay içinde sosyalistlerin öncülüğünde parti ve meslek örgütleri ülke düzeyinde yerden mantar biter gibi bitiyordu. 40 meslek kolunda 600'ün üstünde sendika TSEVKP Partili militanlar tarafından birkaç ay içinde kuruldu. Egemen çevreler ve arkalarında duran akıl hocaları, İngiliz ve Amerikan emperyalistleri, telaşlandılar. Gidiş o gidiş idiydi ki Şefik Hüsnü'nün partisi iktidardaki CHP karşısında ana muhalefet partisi olacaktı. Ve yakın bir gelecekte TSEVKP'nin halkın gözünden iyice düşmüş olan CHP'den iktidarı devralması büyük bir olasılık gibi görünüyordu.

İktidar faşist yöntemlere baş vurarak TSEVKP'ni ve Sendikalar Birliğini kapattı. Yöneticilerini zindana attı. Ayni dönemde Cumhurbaşkanı İnönü, il il dolaşarak yetkililere Demokrat Partinin makbul bir muhalefet partisi olduğunu, TSEVKP gibi olmadığını, ona ilişmemelerini söylüyordu. Böylelikle meydan CHP'nin sağındaki, bugünkü AP'nin ağa babası Demokrat Partiye bırakıldı. İşçi sınıfının sendika hareketi boğulmuş, emekçilerin, mesleki örgütlenmesi yasaklanmıştı. Bir süre sonra bu yasaklama sürdürülmedi ve Amerikan danışmanlarının denetiminde TÜRK-İş'in temelleri atıldı. Türkiye'de «Filipin tipi demokrasi» denen sahte demokrasi böyle tezgâhlanmıştır.

On yıllık, karanlık DP döneminden sonra, 27 Mayıs'ı izleyen dönemde, eski TİP tek sosyalist örgüt olarak faaliyete giriştiği zaman, bu parti, sosyalist kadroların önemli bir kesiminin anti-demokratik yasalar yüzünden siyasî faaliyetten mennedildiği çok sınırlı bir demokratik özgürlük ortamında bile hızla gelişti. Bu hızlı gelişmenin arkasında 1962-1965 döneminde ayrı ayrı eğilimdeki partili partisiz sosyalistlerin olanca güçleriyle TİP'i desteklemiş olmaları yatıyordu. 1965 Genel seçimlerinde öteki partilere kıyasla çok daha sınırlı politik mücadele olanakları bulunan TİP, onbeş milletvekili çıkararak Millet Meclisinde grup kurabildi.

Egemen çevreler ve arkalarında duran ABD emperyalistleri gene telaşlandılar. Türlü taktiklerle, türlü yıldırma yöntemleriyle TİP yönetimini parti içinde tasfiye hareketlerine, demokratik merkeziyetçilikle bağdaşmayan davranışlara ittiler. 1960'lar sonlarında Türkiye sosyalist hareketinin bölünmesinde, egemen güçlerin bu yıldırma taktiklerinin önemli rolü olmuştur. Egemen çevreler bu taktiklerine paralel olarak anti-demokratik bir seçim kanununu Meclisten geçirerek TİP'in parlamento'da zayıflamasını sağladılar ve sonunda bu partiyi kapattılar, yöneticilerini ağır hapis cezalarına çarptırdılar.

1973 Ekimi seçimlerinde Türkiye'de bir sosyalist parti yoktu ve sosyalistler faşizmin zindanlarında idiler. Bu seçimde de zindanda sosyalistler var. Yasa-dışı Devlet Güvenlik Mahkemeleri içerideki sosyalistlerin sayısını arttırmak için elinden geleni yapıyor. Ama bu seçimde seçim dışı kalan dört, giderek beş sosyalist parti var. Bu koşullarda, sosyalist partilerden bir veya birkaçının zamanında hazırlığını yaparak seçime katılmış olması, seçimi demokratik kılmaz. Seçimin demokratik olabilmesi için işçi sınıfının öncü birliği niteliğinde Tek Sosyalist Partinin demokratik yaşamın temel direği olarak tarih sahnesinde yerine almış olması gerekir. Ancak bu gerçekleştiği zaman Türkiye'de siyasî demokrasinin varlığından söz edilebilir. Dün olduğu gibi bugün de ,egemen güçler böyle bir şeyi engellemek

için ellerinden geleni yapacaklardır. Bu durumda tüm sosyalistlere düşen görev sosyalist hareketimizin örgütsel birliğini gerçekleştirmek için bu birliği engellemeye kalkacak olan güçlere karşı tutarlı bir demokrasi mücadelesi vermektir.

1965'de bugünkünden çok daha elverişsiz koşullarda eski TİP onbeş milletvekili ile Meclise girmişti. Biz inanıyor ve iddia ediyoruz ki, bu 1975 Ekim seçimlerinde sosyalist hareketimiz Tek bir Sosyalist Parti ile katılsaydı ve Türkiye toplumundaki sosyalist birikimi, olanaklar oranında, harekete geçirebilseydi, 12 Mart döneminden devrimci bilinci bilenmiş olarak çıkan emekçi halkımız, bu partiyi, eski TİP'in 1965-69 dönemindeki grubundan çok daha kalabalık bir parlemanter grupla Meclise sokardı.

Elbette ki bizim için demokrasi, sadece burjuva parlemanter sistemin düzenli olarak işlemesi değildir. Ve elbette ki, bir sosyalist partinin gücü parlamentoya soktuğu milletvekili sayısıyla ölçülemez. Burjuva parlemantarizmi, işçi sınıfına ve tüm emekçilere mesleki ve siyasî örgütlenme alanında önemli olanaklar sağlar. Ve sosyalistler, eğer sosyalizmin biliminin gösterdiği yoldan ayrılmıyacaklarsa, çok özel koşullar, dışında, olanaklardan yararlanmakla yükümlüdürler.

CHP'NİN SINIF KARAKTERİ

Bu seçimlerde CHP'yi, kendi ölçüleri içinde siyasî demokrasiden yana bir parti olarak, küçük burjuva dönüşümcü sınırlar içinde bazı değişikliklerden yana bir parti olarak, bu nitelikleriyle faşist saldırıların boy hedefi olmuş bir parti olarak, gayri-millî cephenin faşist partileriyle aynı kefeye elbette konamaz.

Ancak, CHP, programıyla, seçim bildirgesiyle, son olarak iktidardabulunduğu süre içindeki icratıyla, parti yönetiminin tutum ve davranışıyla sınıf karakterini açıkça belirtmiş bir partidir. Bu parti tarihsel geçmişinden gelme yamalı bohça niteliğini hâlâ korumaktadır. CHP çatısı altında işbirlikçi büyük sermaye çevrelerinin adamlarından, sosyalizan küçük burjuva reformistlere kadar değişik unsurları barındırmaktadır. Son yıllarda CHP içinde küçük burjuva dönüşümcü çizginin genellikle egemen olduğu söylenebilir. Ama bu da birçok çelişkiler, birçok tutarsızlıklar içeren bir çizgidir CHP, son tahlilde budanarak pek göze batan adaletsizlikleri giderebilecek olan bir kapitalist düzeni sürdürmeden yanadır. Bu parti, esasda NATO, CENTO üyeliğinden yanadır, AET'ye katılmanın savunucusudur. Kısaca CHP, son tahlilde Türkiye'nin emperyalist, dünya sistemi içinde sömürülen ülke durumunun sürdürülmesinden yana-

dır. CHP bu koşullar altında emekçi halktan yana, özellikle küçük burjuvaziden yana, bazı reformların gerçekleştirilebileceğini ve dış da da «haysiyetli bir politika» izlenebileceğini sanmaktadır. Bu, işbirlikçilerle ile temelde birlik olmak, ancak ayrıntılarda onlardan ayrılmaktır. Oysa Türkiye'de emekçi yığınların sömürüsünün yoksulluğunun asıl nedeni bağımlı kapitalizm düzenidir. Bu düzene son verilmeden, Türkiye'nin tam bağımsızlığını gerçekleştirmeden, emekçi halkın gerçekten demokratik düzenini kurmadan çalışanların yararına önemli değişmeler gerçekleştirilemez.

CHP sekiz aylık iktidarı sırasında bazı bakımlardan iyi sınav vermiş sayılabilir. Af konusundaki tutumu, haşhaş ekimi, Ege kıta sahanlığı konusundaki tutumu, (arkasını getirememiş olmakla birlikte, Kıbrıs'a ilk çıkartma konusundaki tutumu bu partideki küçük burjuva dönüşümcü akımın (hiç değilse o günlerde) ağır bastığını kanıtlar.

CHP'nin daha geniş bir siyasî demokrasi getirme yolundaki vaadlerini ciddiye almak için nedenler vardır. Bu parti şu anda «MC» iktidarının emrindeki faşist zorbaların boy hedefidir. CHP iktidara geldiğinde, bu partinin baskı kuvveti niteliğindeki devlet kurumlarını devralarak kendi hizmetinde kullanması beklenmelidir. Ama, yasadışı faşist örgütlerin eylemlerini sürdürmelerine pek göz yumamaz.

Ancak siyasî demokrasi konusunda da CHP tutarsızlıklar içindedir. Bu parti iktidardayken, «yaraları saracağız», «geçmişe sünger çekeceğiz» gibi sözlerle, 12 Mart faşizminin sorumlularından, hesap sorulmasına karşı çıkmıştır. Oysa siyasî cinayet faillerinin, işkencecilerin, onları kışkırtanların serbest dolaştıkları bir ülkede hukuk devletinin, siyasî demokrasinin varlığından söz edilemez. Türkiye'de herhangi bir iktidarın burjuva ölçülerle bile demokratik olduğunu iddia edebilmesi için, hiç değilse Papadopulos çetesini yargılayıp cezalandıran burjuva politikacı Karamanlis'in iktidarı kadar olması gerekir.

CHP çizgisindeki tutarsızlıklar bu partinin iktidardayken uyguladığı iktisadî politikaya da yansımıştır. Ecevit kabinesi toplantılarında bazı önemli iktisadi konularda CHP'li bakanların zaman zaman MSP'li koalisyon ortaklarından bile daha sağ görüşleri, yani büyük sermaye çevrelerinin çıkarlarına daha uygun görüşleri savunmuş olmaları ilginçtir.

Bütün bu nedenlerle, sağındaki partilerle bir kefeye konamasa da, siyasî demokrasi vaadinde samimî görünse de, sosyalistler bu seçimde CHP'yi *Parti olarak* destekliyemezler. Sosyalistler, en olumlu bir değerlendirmeyle bir küçük burjuva dönüşümcü parti olan CHP'

nin vebalini kendi üzerlerine alamaz, gelecek için bu partinin kefili durumuna düşemezler. Çünkü CHP'yi Parti olarak desteklemek, bir bakıma emekçi halkın önünde bu partiye kefil olmak demektir.

Seçime katılanlar arasında, sosyalistlerin bu biçimde kefil olabilecekleri başka bir muhalefet partisi de yoktur. Türkiye Birlik Partisi, dayandığı yığınların özlemleri bakımından olsun, bu partinin yönetiminin tutum ve beyanları bakımından olsun Türkiye'nin ileri güçleri safında bir siyasî örgüt sayılabilir. Ve sosyalistler bu partinin dıştan etki ve müdahalelerle bugünkü yönetiminin saptamış olduğu ileri çizgiden saptırılmasına karşı çıkmalıdırlar. Ama kuruluş ve gelişme koşulları, izlediği kendine özgü yol gözönünde tutulduğunda TBP'de sosyalist hareket tarafından *Parti olarak* desteklenemez.

BİZİM TUTUMUMUZ

Sosyalistler seçim kampanyası koşullarının sağladığı olanaklardan yararlanmalıdırlar. Bu vesile ile kent ve köy emekçilerine ulaşmak, onlarla sürekli bağlar kurmak, kentte ve köyde emekçilerin meslekî ve siyasî örgütlenmesini gerçekleştirmek, emekçi halka «MC» iktidarının gerçek niteliğini bu iktidarın nasıl halk düşmanı bir politika güttüğünü açık seçik anlatmak görevindedirler. Ama sosyalistler aynı zamanda CHP'nin de sınıf karakterinden gelme tutarsızlıklarını, bu partinin sömürü düzenini değiştirecek olan parti olmadığını da, halka anlatmak görevindedirler. Sosyalistler emekçi halka, işçi sınıfının öncü birliği niteliğinde bir sosyalist partinin katılamadığı bu seçimlerin niçin demokratik olmadığını açıklamak görevindedirler. Sosyalistler emekçi halka, seçimin demokratik olabilmesi için, yani kurulu sömürü düzeninden yana olan parti gibi, küçük burjuva dönüşümcü parti gibi, sömürüyü ortadan kaldırıp emekçi halkın sömürüsüz düzenini kurma yolunda mücadele eden proleter devrimci partinin de katılıp ağırlığını koyabileceği bir seçim olabilmesi için emekçi halkın nasıl, hangi yöntemlerle mücadele etmesi gerektiğini ayrıntılı olarak anlatmalıdırlar.

Bu, seçimleri boykot değildir. Türkiye'de bugün seçimi *boykot için gerekli koşullar yoktur.* Bugün sorun, her ne bahasına olursa olsun «MC» denilen faşist partilerin gayri-millî cephesini yenilgiye

uğratmak ve bunları iktidardan uzaklaştırmaktır. Emekçi halkımız bu gerçeği görmüştür. Doğru çizgiyi elimiz halkın nabzında saptamakla yükümlü olan Türkiye sosyalistleri Ekim ara seçimleri kampanyası sırasında kendi görüşlerini açıklamakla kalmamalı, her seçim bölgesinde, yerel özellikleri, ve anti-demokratik seçim kanununun inceliklerini göz önünde tutarak, *MC adayının tecrit edilmesi ve yenilgiye uğratılması için, partili ya da bağımsız ilerici adayların seçimi kazanması için çalışmalıdırlar.* Faşist cephenin ekmeğine yağ sürecek tutum ve davranışlardan kesinlikle kaçınılmalıdır.

Böyle bir tutum uygulamada birçok seçim bölgesinde CHP adayının birey olarak desteklenmesi anlamına gelir. Ancak bu, CHP'yi *parti olarak* desteklememe kararı ile çelişen bir tutum değildir. Yerel olarak partili yada bağımsız ilerici aydınların (bu arada CHP'lilerin de) desteklenmesi başka şey, ülke çapında bir partinin desteklenmesi başka şeydir.

Türkiye sosyalistleri, sosyalist hareketin bağımsızlığını ve insiyatifini koruyarak, faşizme ve emperyalizme karşı güçbirliğini gerçekleştirmek için kendilerine düşeni yapacaklar, ve bu seçim kampanyası döneminde sosyalizm yolunda bağımsızlık ve demokrasi davasını bir adım daha ileri götüreceklerdir.

18 Eylül 1975

TEP

Merkez Yürütme Kurulu

"NE AMERİKA – NE RUSYA" SLOGANI YANLIŞTIR

Bütün dünya işçi hareketinde derin yankıları olan uluslararası işçi sınıfı devrimci hareketindeki ideolojik bölünme konusundaki tutumumuzu «EMEKÇİ»de daha önce belirtmiştik. (Bak: «HO Şİ MİNH TAVRI» başlıklı yazı, *EMEKÇİ*, ARALIK 1974, Sayı 2) Bu önemli konu üzerinde yeniden durmayı gerekli görüyoruz.

Son aylarda ABD'nin Türkiye'ye ambargo uygulama kararı, egemen çevrelerin yıllar boyu izlemiş oldukları uyduluk politikasının iflasını gözler önüne iyice serdi. Türkiye'yi kısa bir süre sonra savunmasız bırakmayı hedef tutan bu karara tepki olarak, ABD emperyalistlerine karşı bir kin ve nefret dalgasının en geniş halk çevrelerine yayılışına tanık olduk. O kadar ki, «MC» iktidarının kırk yıllık Amerikancı politikacıları bile, göstermelik de olsa, ciddi şekilde uygulamaya niyetleri olmasa da, ikili anlaşmaları yürürlükte saymadıklarını ve ABD üslerini kapattıklarını ilân etmek zorunda kaldılar.

Amerikan aleyhtarlığının böyle, şimdiye kadar görülmedik ölçüde yaygınlaştığı tam bu sırada, ülke düzeyinde yoğun bir Sovyet düşmanlığı propagandasına tanık oluyoruz. Bu, alışageldiğimiz, bilinen sağcı kaynakların beslediği sıradan anti-komünist propaganda değildir. Bu Sovyet düşmanlığı propagandası, solcu, anti-emperyalist sloganlarla süslenmiş, özelliği olan bir propagandadır. ABD emperyalizmi her ağıza alındığında hemen arkasından Rus emperya-

lizmi de lânetleniyor. Her «Kahrolsun Amerikan emperyalistleri» diye haykırıldığında, aynı solukta (Sovyetler Birliği kastedilerek) «Kahrolsun sosyal emperyalistler» sloganı eklenmeden edilmiyor.

Bu propagandayı sürdüren «Aydınlık» ve «Halkın Sesi» dergilerinin çizgisini benimseyen gençler, Anadolu'da yer yer bağımsızlık yürüyüş ve mitingleri düzenlediler. Bu yürüyüş ve mitinglere katılan halkın Türkiye'nin kime, hangi emperyalist ülkeye bağımlı duruma düşürüldüğünü, kime karşı bağımsızlık mücadelesi vermesi gerektiği konusunda, kafası iyice karışmıştır. Yapılan konuşmalarda Türkiye'yi emperyalist vesayeti altında tutan ABD emperyalistleri ile birlikte ve bazan onlardan çok, «Sosyal emperyalistler», «Moskoflar» lanetlendi. Yeni emperyalizme karşı bağımsızlık mitinglerini düzenleyen bu gençler, başta halkımız olmak üzere Ortadoğu halklarına göz dağı vermek için, Sovyetler Birliği topraklarını gözetlemek ve bu topraklardaki hedefleri nükleer silahların tehditi altında tutmak için Anadolu'da saldırı üsleri kuran ABD emperyalistlerini, bu üslerin hedefi olan ve Arap halklarının Ulusal Kurtuluş hareketini destekleyen Sovyetler Birliği ile aynı kefeye koyuyorlardı.

Biz, «Aydınlık» ile «Halkın Sesi» dergilerinden birkaç genç ile kısa bir süre önce bu konuyu görüştük. Kendilerine özetle şöyle dedik: «Sovyetler Birliği'ndeki uygulamayı beğenmeyebilir, eleştirebilirsiniz. Kimse, hiçbir sosyalist ülke, marksist eleştirinin üstünde değildir. Çin uygulamasını daha başarılı sayabilirsiniz. Bu, leninist anlamıyla emperyalizme (Yani ABD'nin kol başılığını yaptığı emperyalizme) karşı ve faşizme karşı birlikte mücadele etmemize engel olmamalıdır. Bir Vietnam partisi, çatısı altında Sovyet - Çin ideolojik ayrılığı konusunda, birbiri ile bağdaşmayan eğilimleri barındırabiliyor. Türkiye'de de bu mümkün olabilir...»

Gençlerden biri, «Sizin bütün hatanız Sovyetler Birliğini ve Doğu Avrupa ülkelerini sosyalist toplumlar saymanızdan ileri geliyor. Bunlar Sosyalist ülkeler değildir. Revizyonistler kapitalizmi geri getirmişlerdir bu ülkelere,» dedi.

Böyle bir iddia karşısında insan, 1920'ler 1930'lar, Sovyetler Birliğini, Birinci, İkinci, Üçüncü Beş Yıllık Planların uygulandığı yılları düşünüyor. Sovyet halkı, nasıl büyük bir coşku ile, nasıl büyük fedakârlıklarla ilk sosyalist ülkede dişi ile tırnağı ile sosyalist kuruluşu gerçekleştirmişti. İkinci Dünya Savaşında, Sovyet halkının sosyalist anavatanı, bu ülkeyi yeniden emperyalist dünya pazarına

sokmağa gelen Alman NAZİ saldırganlarına karşı nasıl savaşmıştı. Bu uğurda nasıl yirmi milyon şehit vermişti. Savaştan sonra, nükleer silah ABD emperyalistlerinin tekelinde iken, ve en ağırbaşlı Amerikan gazeteleri bile savaş kışkırtıcılığı yaptıkları günlerde, Sovyet halkı, meskûn toprağının üçte ikisi yabancı işgaline uğramış ve yerle bir edilmiş olan ülkesini yeniden kurmak için, savaşın yaralarını sarmak için, öte yandan da Amerikan emperyalistlerini saldırı niyetlerinden caydıracak güçte bir savunmayı yaratmak için Sovyet halkı nasıl çalışmış, ne mahrumiyetlere katlanmıştı!

Genç muhatabıma göre, çağdaş dünya tarihinin dönüm noktasını oluşturan Büyük Ekim Sosyalist Devriminin eseri olan Sovyetler Birliği, Lenin'in yedi yıl, Stalin'in otuz yıl yönettiği bu ilk Sosyalist ülke 1950'lerde Kruşçev adında birinin başa geçmesiyle kapitalizm yolunu tutuyor ve Sovyetler ülkesi, kaşla göz arasında, kapitalist ülke oluveriyor. Ve böylelikle Sovyetler Birliği işçi sınıfının, bu ülke emekçi halkının sosyalizm uğruna döktüğü bunca kan, bunca alın teri boşa gitmiş oluyor. İşin en ilginç yanı; işçi sınıfından, emekçi halktan en ufak direnme yok! Ama tek tük direnenler de var. Emperyalist basının göklere çıkardığı Soljenitsin'ler, Zakaroflar gibi.

Sovyetler Birliğinde, düzeni sosyalizmden kapitalizme döndüren bir karşı devrimin, emekçi yığınlardan herhangi bir direnme ile karşılaşılmadan gerçekleştirilebildiğini iddia etmek, her şeyden önce, Ekim Devrimini yapmış olan işçi sınıfına, ilk sosyalist ülkenin kurucusunun kendisine inanmamaktadır. Nasıl bir devrimmiş ki bu, eseri bu kadar kolaylıkla yok edilebiliyor. Nasıl bir sosyalist devlet kurucusu imiş ki o kişi, onun kurduğu toplum ortadan kaldırılıyor ve o kadar güvendiği, inandığı işçi sınıfından ne bir ses ne bir nefes duyulmuyor.

Bir an için varsayalım ki, bu propaganda doğrudur. Ve Sovyetler Birliği gerçekten bir kapitalist ülke olmuştur Ama aynı propaganda kaynağı SSCB ile ABD arasındaki çelişkinin hat safhaya geldiğini, iki «süper devletin» dünyayı paylaşma konusunda anlaşamadıklarını, «Detante»ın fiyasko ile sonuçlandığını, savaşın kaçınılmaz olduğunu da ileri sürüyor Böyle bir varsayımda bile, herşeyden önce Türkiye'deki ABD emperyalizminin önderliğini ettiği emperya-

list blokun sömürü ve tahakkümüne son vermekle yükümlü bulunan Türkiye devrimcileri, anti-emperyalist mücadelede, Amerika ile Sovyetler Birliğini aynı kefeye koyabilirler mi? Tüm olanaklarını tek hedefe yöneltmekle yükümlü olan Türkiye devrimcileri gözlerini asıl düşmandan ayırabilirler mi? Bu gün, Sovyetler Birliği'nin başında Romanof hanedanından bir Çar bile olsa, ulusal bağımsızlığının önünde baş engel olarak ABD emperyalizmini gören Türkiye yurtseveri, bir yandan tüm kuvvetlerini bu engeli ortadan kaldırmak için seferber ederken, öte yandan, (düzeni ne olursa olsun.) ABD ile çelişme durumunda olan tüm ülkelerle, normal ilişkiler kurmak zorundadır.

Besbelli ki, bugün Türkiye'de ABD ile SSCB'yi bir solukta emperyalist diye tel'in eden propaganda, sosyalist sloganlarla ne kadar süslenmiş olursa olsun, dikkatleri emperyalist düşmandan başka yöne çeken ve son tahlilde ABD emperyalistlerinin ekmeğine yağ süren bir propagandadır. Bu propagandayı benimseyenlerin sosyalizm davasına bağlı olduklarını ve bu bağlılığın gereğini yerine getirdiklerini sanmaları objektif gerçeği (bu propagandayı sürdürmenin emperyalizme hizmet etmek olduğu gerçeğini) değiştirmez. İşçi sınıfı davasına bağlı olan, uyanık davranmak ve bu gerçeği görmek zorundadır.

1960'larda radikallerle aramızda devrimci güçbirliğini hedef tutan görüşmeler sırasında muhataplarımız, «Ne Amerika — Ne Rusya!» sloganının benimsenmesini önermişlerdi. Sosyalistler bu slogana karşı çıktılar ve radikallere bir devrimci için düzeni ne olursa olsun efendi değiştirmenin söz konusu olamıyacağını, ancak ülkeyi boyunduruğu altında tutan ABD emperyalizmi ile bizimle eşitlik içinde iyi komşuluk ilişkileri sürdürmeden yana olduğunu ilan eden SSCB'yi bir tutan bu sloganın yanlış olduğunu sabırla anlattılar. Ve sosyalistler ilk ulusal kurtuluş savaşımızdan örnek gösterdiler. Kurtuluş Savaşında Kemalistler savaş sloganlarını saptarken halkın dikkatini asıl çarpıştıkları düşmandan başka yöne çekmemek için ve düşmanı tecrit etmek için en büyük dikkati göstermişlerdi.

Bir Türkiye devrimcisi için dünya devrimci işçi hareketi içindeki ideolojik bölünme bir akademik sorun değildir. Bu, Batının tüketim toplumlarının tekdüzeliğinden bunalmış genç batılı aydınlar için böyle olabilir ama, Türkiye devrimcisi için olamaz. Biz bu sorunu, sorumluluğunu taşıdığımız Türkiye devriminin çıkarları açısından koymak zorundayız. Bu sorundaki tutumumuz, emperyalizme

karşı (özellikle ABD emperyalizmine karşı) onun işbirlikçilerine karşı vermekle yükümlü bulunduğumuz sosyalizm yolunda bağımsızlık ve demokrasi mücadelesini çok yakından ilgilendirir. Yeni bir ulusal kurtuluş savaşı şartlarında bulunan halkımızın durumu daha çok emperyalizmle doğrudan doğruya karşılaşan, emperyalist saldırı hakkında birinci elden bilgisi olan halkların durumuna benzer. Bu halklar için ideolojik çatışma halinde olan iki tarafla ilişki, emperyalizme karşı devrimci mücadeleyi sürdürüp sürdürememe sorunu ile ilgili bir konudur. Vietnamlı devrimci bu konudaki tutumunu belirlerken baktığı şey, iki tarafın yürüttüğü polemikte hangisinin daha inandırıcı lâflar ettiği, olmadı. Vietnam devriminin yöneticilerini Sovyetler Birliği ile ya da Çin Halk Cumhuriyeti ile temaslarında tutumlarını belirleyen şey bambaşka idi. Onlar yurtlarını işgal etmiş olan ABD emperyalistlerine ve onların yerli uşaklarına en etkili darbeleri indirebilmek için hangi silah ve malzemeyi kimden, ne zaman ve nerede alabilecekleri sorunu ile ilgili idiler. Çünkü en güçlü emperyalist ülkeye karşı başarılı bir mücadeleyi ancak bu iki büyük kardeş sosyalist ülkenin askeri, iktisadi, diplomatik ve diğer yardımlarıyla sürdürebileceklerini biliyorlardı. Nitekim öyle oldu. Ve ABD emperyalistleri yenilgiye uğratılıp Vietnam'dan kovulduktan sonra, muzaffer Vietnam halkının temsilcisi olarak Le Duan başkanlığındaki heyet Moskova'yı ve Pekin'i ziyaret ettiği zaman, Sovyetlerin önünde Çin Halkına, Çin Partisine ve hükümetine, Çinlilerin önünde de Sovyetler Birliği halkına, partisine ve hükümetine Vietnam Kurtuluş Şavaşına yardımlarından ötürü teşekkür ediyordu.

Bu, vasiyetnamesinde, «Partimiz kardeş partiler arasında, bilimsel sosyalizm ve proleter enternasyonalizmi temeli üzerinde birliğin yeniden kurulması için elinden geleni yapmasını ve bu yolda etkili katkılarda bulunmasını dilerim. Ben kardeş Partilerin ve kardeş ülkelerin yeniden birleşeceklerine kesinlikle inanıyorum» diyen Ho Şi Minh'in tutumuna tastamam uyan bir davranıştır.

Emperyalizm ile ön safta çarpışan ve en çetin koşullarda savaşı sürdürerek davasını hemen her gün dünya basınının manşetlerine yansıtabilen Filistin Kurtuluş Hareketinin (EL-FETİH) lideri Yaser Arafat'ın da bugünkü tutumu, Ho Şi Minh tavrına paralel bir tutumdur.

EL-FETİH uzun süre Çin Halk Cumhuriyetinden önemli yardımlar aldı. Pekin yetkililerinin bu yardımı bağnaz Pekin çizgisi

yanlı olarak bilinen Havetme'nin Demokratik Cephe'sine değil de, Filistin halkının en geniş kesimlerinin temsilcisi durumunda olan ve savaşın en ağır yükünü taşıyan EL-FETİH'e yapması ve öteki Filistin örgütlerinin yardımı ikinci elden alması ilginçtir. Filistin Direniş Hareketinin ilk yıllarında Sovyetler Birliği yardımlarını genellikle anti-emperyalist politika güden Arap devletlerine yapmakta idi. Ve bir devlet biçiminde henüz örgütlenmemiş olan Filistin Kurtuluş Hareketi ile mesafeli bir ilişki içindeydi, Sovyetler. Bu koşulların sonucu olarak Filistin devrimcilerine Çin Halk Cumhuriyetinin o dönemdeki yüzü daha sevimli görünmüştür. Orta-Doğu'da son gelişmelerden sonra Sovyetler Birliği EL-FETİH ile daha yakın ilişkiler kurdu. Öte yandan Çin Halk Cumhuriyeti yöneticileri, özellikle Nixon'ın Çin'i ziyaretinden sonra, ABD'ye karşı eski sert tutumlarını bir ölçüde yumuşattılar. Üstelik AET'nin savunucusu kesildiler. Ama Sovyetler Birliğine karşı saldırıları şiddetinden bir şey kaybetmedi. Bu arada Çin'in Filistin devrimine karşı duyduğu ilginin de biraz azaldığı anlaşılıyor.

Bu yeni koşullarda devrimci eylemi sürdürmekle yükümlü bulunan Filistin yurtseverleri de biraz değişik bir ifade kullanmaya başladılar. EL-FETİH'in başı Yaser Arafat son Mısır - İsrail anlaşması ile ilgili olarak Amerikan Time dergisine verdiği demeçte, «Bu yıl fedailerin askeri tırmanış yılı oldu; bu tırmanışın süreceği belli bir şey. Biz davamıza Sovyetler Birliğinden sürekli destek beklemekteyiz,» demektedir.

Arafat'ın tutumu da, duruma sorumluluğunu taşıdığı devrimin çıkarları açısından bakabilen devrimcinin tutumudur.

Filistin devrimi için (başta Sovyetler Birliği olmak üzere) tüm sosyalist ülkelerle kardeşlik ve dayanışma ilişkileri sürdürmek bir zorunluluktur. Vietnam devrimi için de bu böyledir, Küba devrimi için de, dünyadaki sosyalizm yolunda bağımsızlık ve demokrasi uğruna savaşan tüm devrimci hareketler için de bu böyledir.

Tekrar da olsa biz «Ho Şi Minh tavrı» dediğimiz dünya devrimci işçi sınıfı hareketindeki ideolojik bölünme konusundaki tutumumuzu özetliyelim. Tutumumuz şudur:

- **Hiç kimseyi (hangi örgüt, grup ya da şahıs olursa olsun) marksist eleştirinin üzerinde tutmamak;**

- **Kulağa ne kadar devrimci gelirse gelsin, beyanlara değil, somut davranışlara önem vermek;**

- **Bilimsel sosyalizmin bütün insanlığın hizmetinde bir hazine**

olduğunu, kimsenin onu tekeline alamıyacağını bilmek, hazır devrim reçetelerine bel bağlamamak;

● Proleter enternasyonalizmine bağlılık, bu alanda payımıza düşeni yapmak, iktidarda ya da muhalefette bütün dünyadaki devrimci hareketlerle, özellikle emperyalizmle doğrudan doğruya savaşan devrimci hareketlerle dayanışma;

● Sorunları kendi devrimimizin açısından koymak, devrimci eylemimizin gerektirmediği kısır polemiklerden, bizantinizmden kaçınmak;

● Sosyalizmin bilimini yaratıcı ruhla Türkiye gerçeklerine uygulamak, böylelikle devrimci çizgimizi saptamak, bu çizgiyi aynı yaratıcı ruhla yığınların eylemine çevirmek.

Buna Ho Şi Minh'in vasiyetnamesinin yukarıya aktardığımız parçasında belirtilen «uluslararası devrimci hareket içinde bilimsel sosyalizm ve proleter enternasyonalizm temeli üzerinde birliğin yeniden kurulması için» bize düşeni yapmayı görev saydığımızı da ekliyebiliriz.

Bu, bazılarının dediği gibi, «iki sandalye arasında oturanın ilkesiz birlikten yana tutumu» değildir.

Bu, hem kendi ülkesinde devrimin, hem dünya devriminin sorumluluğunu taşıyanın tutumudur.

EMEKÇİ

GREVLER DİRENİŞLER ve DİSK

Türkiye, işçi sınıfı hareketleri bakımından, son aylarda yoğun bir dönem geçirdi. Binlerce işçi haklarını alabilmek için direniş yaptı, binlercesi greve çıktı. Küçük bir gözlemle, Türkiye işçi sınıfının **'kendiliğinden bir sınıf'** olmaktan çıkıp **'kendisi için bir sınıf'** olma yolunda bir ilerleyiş içinde olduğu söylenebilir. Kullanılan sloganlar, yapılan konuşmalar, ve izlenen hareket tarzı bunun kanıtıdır.

Ancak, kimi yerlerde sadece sendikal bilincin dar çerçevesi içinde kalındığı ve işçilerin istedikleri sendikaya geçmekle, ekonomik politik her dertlerinin çözümleneceğini sandıklarını gösteren belirtiler yok değil, Öyle sloganlar var ki fabrika duvarlarında, geçmek istedikleri sendika işçi sınıfının tüm sorunlarını sanki bir sihirli formülle hallediverecek. 1960 sonrası sosyalist hareketin geniş kitleler, önünde söz söyleme hakkını elde ettiği dönemde de, yanlış olarak böyle bir izlenim uyandırılmıştı. Ama, bugün her sosyalist biliyor ki, sosyalizm bir inanç olmaktan öte bir bilimdir. Fabrika duvarlarındaki sloganları yazan bu ellerin, yarın, sadece sendikal çerçevede kalan bir hareketin, işçi sınıfının kurtuluşu için yeterli olmayacağını yazan eller olması kaçınılmazdır.

Yoğunlaşan işçi sınıfı olaylarının görünürdeki nedeni, nasıl ifade edilirse edilsin, bilinçli işçilerin dışında, diğerlerinin dilinde nasıl kelimeleşirse kelimeleşsin, «olaylarda bulunan, objektif, bizim dışımızda, ona sebebiyet veren insanların kendi istek ve hareketle-

rine bağımlı olmayan bir çatışma» gelişmektedir. İşçiler, yapılan haksızlıkların falan veya filan patronun iyi veya kötü bir kişi olmasının ötesinde bir olay olduğunun farkındadırlar. Onun için 'biz işçiyiz, onlar patron' diyorlar rahatlıkla.

Patronlar da bu gelişimin farkındalar. Bu yüzden, adı devrimciye çıkmış, herhangi bir sendikanın, işyerlerinde örgütlenmesinden, azrailden korkar gibi çekiniyorlar. Kendileri bu tür 'tehlikelere' karşı koruması için ya bizzat sarı sendika kurduruyorlar, yada sarı sendikaların işyerlerinde örgütlenebilmesi için var güçleri ile çalışıyorlar. Kendilerine eski siyasî polis şeflerinden, eski sıkıyönetim savcılarından danışmanlar tutuyorlar. Bunlar da yetmiyor, işbirlikçi burjuvazi, bugün somut örneklerini gördüğümüz polis sendikaları kurduruyor. Fabrika duvarlarında, Kimsan ve Türk Ağaç-İş Sendikası yazılarının altında, bilinçli işçilerce yazılmış «polis sendikası» ibaresi var. Bunları kuranlar veya kuranlar arasında görülmeseler bile —ki muhtemeldir, ancak o sendikaların en aktif unsurlarıdırlar— yönlendirenler gene eski ünlü siyasî polis şefleridir, eski polis okulu öğretmenleridir. İşçı sınıfı hareketi yoğunlaşıp işçi sınıfı **'kendisi için sınıf'** karakterini kazandıkça, işbirlikçi burjuvazi ne gibi yollara baş vuracak, hepimiz göreceğiz.

Ama şimdiden vurgulanacak bir gerçek var. Devrimci hareket bugün, bir aydınlar hareketi olmaktan, düne göre daha çok uzaklaşmıştır. Ve artık «Sen işçisin, bunlar okumuş insanlar. Ne işin var bunların arasında» gibi sözler, daha az kullanılır olmaktadır yer yer.

DİRENİŞLER, GREVLER

Türkiye'de şu anda bilinen 20 işyerinde direniş olduğudur. Bu işyerlerinde toplam olarak 3 bin 800 işçi çalışıyor. Ayrıca 27 işyerinde grev var, ve bu işyerlerinde de toplam olarak 6 bin 500 işçi çalışıyor. Bu grev ve direnişlerden örnekler verelim.

Sungurlar işçisi: Sendika Seçme Özgürlüğü için direniyor!

İstanbul Silâhtarağa'da kurulu Sungurlar Genel Makina ve Sungurlar Isı Sanayii Fabrikalarında çalışan toplam 800 işçi, anayasal hakları olan sendika seçme özgürlüğünü kullanarak, DİSK'e bağlı Maden-İş Sendikasına geçebilmek için direniyorlar. Patron Sebahattin Sunguroğlu tarafından fabrikada çalıştırılan MHP yanlısı faşist grup, başlarında eski ülkü ocakları başkanı Nihat Çetinkaya olduğu halde işçilere baskı ve terör uyguluyordu. Bu faşistler eylemlerini 11 Ağustos günü silâhlı saldırıya dönüştürdüler. Böylece işçi

sınıfı ve emekçi halkımız üzerinde uygulanan faşist baskılar bu fabrikada silâhlı saldırıya dönüştü.

Bu işyerinde çalışan 800 işçinin Sarı Sendika CEVHER-İŞ Sendikasından ayrılarak, Maden-İş Sendikasına üye olmaları üzerine, danışmanları arasında eski siyasî polis şeflerinden Ilgız Aykutlu, Sıkıyönetim savcılarından biri bulunan Sebahattin Sunguroğlu, işçileri toplayarak bir konuşma yapmış ve kendisinin işçilere bir sendika getireceğini söylemişti. İşçiler bunu kabul etmeyince Maden-İş Sendikasına üye olan işçileri işten atmaya başladı.

Sungurlarda baskı ve şiddet olayları arttı. Faşist komandolar işçilere ateş açtı, bir kişi başından, iki kişi muhtelif yerlerinden yaralandı.

İşçilerin direnişi devam etmektedir.

DİSK'E BAĞLI İLERİCİ YAPI-İŞ SENDİKASI AMBARLI ELEKTRİK SANTRALINDAKİ İŞÇİLERİN HAKLARINI SAVUNUYOR

İstanbul'da, Ambarlı Elektrik Santralı onarım inşaatı işvereni, Sebahattin Sunguroğlu, DİSK'e bağlı İLERİCİ YAPI-İŞ Sendikasına üye olan işçiler arasında sendikalaşmaya öncülük eden beş işçiyi işten çıkardı.

Tamamen çağdışı ve yasalara aykırı bir tutum içinde bulunan işveren, beş arkadaşlarının işlerine son verilmesinin nedenini soran işçileri de işyerinden uzaklaştırdı. Ve ancak, sendikadan ayrılacak işçileri işe alacağını bildirdi.

İLERİCİ YAPI - İŞ Sendikası işten çıkarılan işçilerin haklarını almak için gerekli yasal tedbirlere ve bu arada İstanbul Bölge Çalışma Müdürlüğüne başvurdu. Bölge Çalışma Müdürlüğü olayı yerinde iş müfettişlerine inceletti. ve işverenin 65 işçiyi sendikal faaliyetlerde bulunduklarından dolayı işten çıkardığı sonucuna vardı. Böylece patronun haksızlığı tescil edildi.

İlerici Yapı İş Sendikası grev hakkını kullanmaktadır bugün. Ama bu yasal hakkını kullanabilmek için bile bir sürü engellerle karşılaştı. Önce, işyerinde çalışmayan işçilerin katıldığı, usulsüz grev oylaması yaptırıldı, sonra işçiler kurşunlandı. İşçileri kurşunlamaktan sanık olarak Deniz Harpokulundan atılan Doğan Yıldırım yakalandı. Doğan Yıldırım eski bir muhbir ve dokuz ışık yürüyüşüne katılan bir faşisttir.

● Bunların dışında, Trakya Cam ve Murat Cam Fabrikalarında işçilerin DİSK'e bağlı HÜR-Cam-İş Sendikasına geçmeleri üzerine, patron sendikalaşma hareketine öncülük eden işçileri işten attı. Di-

reniş bunun üzerine başladı. 12 Ağustostan beri süren direnişe 150 işçi katılıyor.

● Denizli'de Basma Boya Fabrikasında 200 işçinin, DİSK'e bağlı Tekstil Sendikasına geçmeleri üzerine, aynı şekilde, sendikalaşma hareketine öncülük eden işçiler işten atıldı. İşçiler açlık grevi yaptılar, komaya girene kadar grevi sürdürdüler. Direnişleri devam ediyor.

● Orhan Konfeksiyon Direnişi; Sigortasız ve kaçak olarak işçi çalıştıran, işverenin baskıları üzerine işçiler, bu baskılardan kurtulmak için DİSK'e bağlı Tekstil Sendikasına üye oldular. Burada da aynı şey oldu ve işçiler açlık grevi yaptılar, komaya giren işçilere sigortasız oldukları için doktorların insiyatifi ile tıbbî müdahale yapılabildi. 43 işçi direnişini sürdürüyor.

● Gökbakan Triko'da çalışan işçiler DİSKe bağlı Tekstil Sendikasının üyesi idiler. Patron baskı ile işçileri servis arabalarına bin direrek notere götürdü ve istifalarını sağladı. Bu istifadan sonra işçiler yeniden Tekstil Sendikasına üye oldular. Patron öncü 13 işçiyi işten attı. İşçilerin direnişi devam ediyor. Santral Otel'de, Samsun Bakır İzabe'de, Men-Sa'da Koza iplikte, Hekimhan Demir Madeni Ocaklarında, OCC Ballast'ta, Denizli Eğe Çivi'de, Aykent'te ve Tariş'te, direniş sürüyor.

Hilton Otelinde, Gamak'ta, Bereçte, Giresun Sunta Fabrikasında, Çamgaz'da, İzmir BMC'de ve Tariş'te IRAK - BORU hattında direnişler yatışmış görünüyor.

Tariş direnişini desteklemek üzere direniş yerine dayanışma kafilesiyle giden işçilerin başında bulunan TEP İzmir bölge sekreteri Tahir Pekmezci, arkadaşımız tutuklandı.

Patronların en korktukları şeyin bu tür dayanışmalar olduğu bir kez daha kanıtlandı.

Direnişlerin ortak nedeni sendikalaşmak ve sendika seçme özgürlüğünü kullanmak.

Grevde bulunan işyerleri ise şunlar: Philips, Hür Aydın ve Aydoğdu Matbaası, Kausan, Yağ ve Çeltik, Sektaş, Tuğla, Tarsus Çimitaş, Sivas Çimento, Zonguldak Yardım Sevenler Derneği, Çupasan, Artavuk, Kaya Döküm, Mikalef Yağ, Moto Guizzi, Akel Kurdela, Maliye Bakanlığı Yemekhanesi, Turtop, Layne, Bowler, Ulusoy Mobilya, Yünteks, OR-KO Üsküdar, Şekerbank üç şubesi, Arthur, Çınar Oteli, EGO Otobüs İşletmesi, Tahir Un, Köksal Kiremit, Edebiyat Fakültesi.

Direniş yapan fabrikalar da görüldüğü gibi, genel eğilim DİSK'e bağlı sendikalara yönelik. Bu da kaçınılmaz. İşçiler önce yapılan sözleşmelerde bir karşılaştırma yapıyorlar Patronun herhangi bir

haksız uygulamasında sendikanın izlediği tutuma bakıyorlar, patron-sendika ilişkilerini dikkatle izliyorlar. Böylece kararlarını DİSK'e bağlı sendikalar lehine vermeleri kaçınılmaz oluyor. DİSK'e akışı Tekstil Sendikasının örgütlenme çalışmalarını izlersek daha iyi görebiliriz. Bu sendikanın dört aylık bir süre içinde 31 işyerinde örgütlendiğini görüyoruz. Bu işyerlerinde çalışan işçilerin toplamı 5-6 bin civarında ve işyerlerinin toplam istihdam kapasitesi (yaklaşık olarak 20 bin) ile Tekstil Sendikasının toplam üye sayısı arasında çok az bir fark var.

Patronların DİSK'e bağlı sendikaların kendi işyerlerinde örgütlenmesinden çekinmeleri buna karşı çıkmalarının iki nedeni var. Birincisi, genel olarak sendikalaşma olayına duyulan allerji. Hangi sendika olursa olsun. Sendikaları bir öcü gibi gören patronların sayısı hiçte az değil. İkincisi, patronlar sendikalaşmayı olayların gelişimi içinde kabul etseler bile, ideolojik nedenlerle DİSK'e karşı olmaları şeklinde ortaya çıkıyor. DİSK'ten ve bu sendikanın kendi işyerlerinde örgütlenmesinden korkuyorlar.

Bunun yanısıra, DİSK'e bağlı sendikalardan memnun olan patronlar da yok değil. Bunların matığı şu: DİSK'e bağlı sendika toplu sözleşme görüşmeleri sırasında ücretler ve diğer haklar konusunda pazarlığı sıkı tutuyor. Yani bütün gürültü, sözleşme imzalanıncaya kadar kopuyor. İşçi haklarının en iyi koruyucusunun DİSK olduğu inancının yaygın olması, işçilerin istikrarlı bir şekilde çalışmalarını sağlıyor. Patron sözleşme yükümlülüklerini titiz bir şekilde uygularsa mesele yok. DİSK, bu güveni işçilere vermiş. Patron açısından verilen ücret zamlarının ve sosyal hakların getirdiği giderlerin fiyatlara aksettirilerek geri döndürülmesi ,kapitalizmin kanunu. Türkiye enflasyon-devalüasyon döngüsü içinde.

DİSK'e akış normaldir, üstelik bu şartlarda kaçınılmazdır dedik. Örnek olarak, Tekstil Sendikasını verdik. Bu akışı Maden-İş ve Kimya-İş Sendikalarının örgütlenmesinde de izliyebiliriz. Bu akışın sürati önlenemez. Referandumun uygulanamaz duruma düşürülmesi bir çıkar yol değil, rakamlara bakılırsa. Üstelik referandumun uygulanamaz duruma getirilmesini sağlayanlar, pek çok direnişin ortaya çıkmasına neden oldular. Referandumun alelacele uygulanamaz duruma getiren karar, devleti ve devletin yapısını bilen hiç kimsenin yadırgamıyacağı bir olay. Değerlendirilmesi ve söke söke referandumun yasalaşması için mücadele etmeyi gerektiren bir karardır bu.

DİSK'in, bu başarılı tablosunun altında hiç karanlık noktalar yok mu? Elbette var. DİSK bugün tabelasını asmış, kendi reklamını bütün ilerici-devrimci kuruluşlara yaptırmış bir sendikalar

topluluğudur. Onun da amacı, fabrikalarda kendiliğinden örgütlenmeleri kendi bünyesine aktarmak ve bir yevmiyeleri (sendika aidatı), kasasına aktarmaktır, diyen ve Gamak fabrikasında iki ayı aşkın bir süre direnmiş olan işçiler yok mu? Elbette var. Bu madalyonun diğer yüzüdür. Bugün Gamak'taki direnişten yenik çıkan işçiler, patronların kara listelerine girdikleri için, iş bulamamaktadırlar. DİSK'in devrimci yöneticileri, kendi bünyelerindeki sendikalara geçebilmek için mücadele eden ve işsiz ve desteksiz kalan işçilere gereken ilgiyi göstermeye mecburdurlar.

TÜRK - İŞ, NE YAPIYOR?

Direniş yapan işçilerin çoğunluğu ya sendikalaşmak yada Türk-İş'e bağlı sendikalardan ayrılarak DİSK'e bağlı bir sendikaya geçmek için direniyorlar. Bu durum Türk-İş bünyesinde nasıl yansıyor? Bunu 21 Eylül'de Türkiye Gazeteciler Sendikası Konferans Salonunda yapılan toplantıdan, yorumsuz cümleler aktararak vermek istiyoruz:

— Sendikacı demek oturduğu yerden fetva veren kişi demek değildir. İşverenin, işçi yararına sözleşmeyi imzalaması için, gerekirse baskı yapacağım.

— Baskı yaparak hakkı alacağım. Sendikacı olarak kendini yenilemeyen gidecektir.

— Kısasa kısas gerekir. Yoksa Osmanlı İmparatorluğunun sonuna döneriz. Efendiliğin de bir haddi hududu vardır.

— Ya hakkımızı alacağız ya da yasalar içinde direneceğiz.

— Otuz senelik sendikacılık bitmiştir.

— Çağ değişti. Çağ değişti .Çağ değişti. Yenilik istiyoruz!.

— Türk-İş, karaya vurmuş bir balina görünümünde.

— Yenilik, istiyoruz, yoksa aşağılık duygusundan kurtulamayacağız.

— Uyuyoruz. Gidelim Philips grevine, Türk-İş'e bağlı işyerleri işçilerinin gönderdiği pankartlara bakalım.

YA DİSK NE YAPIYOR?

DİSK'in üye sayısı kuruluşunun 8. yılında, 30 binden 270 bine ulaştı. Bu gelişme tabiî ki sadece, DİSK'in işçilerin ekonomik haklarını en iyi koruyan sendika olmasından ileri gelmiyor. Türkiye'de günden güne gelişen demokratik, ilerici güçlerin de bu gelişmede, önemli payı vardır. Bu anlamda DİSK'e akış, sadece sendikacıların ve sendikacılık anlayışlarının bir başarısı değildir. Bilinçli işçilerin

ve diğer demokratik güçlerin çalışması da bu sonucu sağladı. Tüm ilerici siyasal grupların, yöneticilerin bir kısmının, bir çok tutumuna karşı olmakla beraber DİSK'i örgüt olarak desteklemeleri, bu örgütü güç sağlayan belirleyici etken oldu.

Öte yandan, işçilerin bilinçlenmesi ve bu bilincin gittikçe yaygınlaşması DİSK yöneticilerini de aştı. İstanbul'da Philips grevinde, Ankara'da Layne Bowler'de olduğu gibi... Pek çok işyerinde sendikacılara rahat rahat ders verebilecek nitelikte, pek çok işçi öncüsünün çoktan yetiştiğini gösterdi. Bunlar, işçi sınıfına bilinç götürecek en sağlıklı unsurlardır. DİSK'in gelişmesinde bunların payı büyüktür.

Ancak, bugün bir kısım DİSK yöneticileri, sadece kendi çabalarıyla gerçekleşmeyen, bu başarılı gelişimin rehaveti içindedirler. Hele hele bir kısmının DİSK'teki gelişmeye ciddî hiçbir katkıları olmamıştır da. DİSK'in bir kısım yöneticisinin bu rehavetine, bu olumsuz durumuna bir nedende, işçi sınıfının öncü birliği niteliğinde, gerçek bir sosyalist partinin oluşturulmasında ki gecikmedir. DİSK'in tabanını oluşturan işçi kitlesinin önemli kesimleri bu gerçeği görmeye başlamıştır. DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler'in, daha pek kısa bir süre önce ,sosyalist partilere ateş püskürürken, son Taksim mitinginde sosyalist partileri birleşmeye davet etmesi rastlantı değildir.

VERGİ İADESİ Mİ İANESİ Mİ?

Son günlerde «ihracaatta vergi iadesi», «Artırıldı», «Hayali ihracatın vergi iadesi» v.s. gibi sözler günlük basının baş köşelerini tutmakta. Nedir bu iade? Neyin iadesi yapılmaktadır?

1960 'devrimi' bazı alanlarda olduğu gibi sanayileşme ve ihracaat konusunda yeni bir bakış, daha sonra da yeni bir biçimde imtiyaz getirmişti. Hatırlıyalım, nasıl görülüyordu Türkiye'nin sorunları? Çare ne idi? Sanayileşmek. Nasıl sağlanacaktı bu? Plan yaparak. Planı kim yapacaktı? Planlama Teşkilatı. Türkiye'nin sanayileşmesini sağlayacak planı yapacak olan kadroyu oluşturmak ve bir çatı altında toplamak gerekiyordu. Bu yapıldı. 1962 yılında Devlet Planlama Teşkilatı kuruldu. Türkiye'nin sorunlarına 'bir çırpıda' çözüm bulundu. Türkiye mal ihraç edecekti. Sanayileşmenin yolu, pazar bulmaktan geçiyordu. Mal ihracı, döviz getirecekti, döviz ise kalkınmanın anahtarıydı. 1963 yılında adı uzun, metni kısa bir kanun çıkartıldı : 'İhracatı Geliştirmek Amacı ile Vergilerle İlgili Olarak Hükümetçe Alınacak Tedbirlere Dair Kanun' Daha sonra sayısından dolayı 261 Sayılı Kanun diye anılacaktır. İki maddelik bir kanun bu. Ama önemli bir kanun. Bu teşvikten yararlanacak olan ticaret burjuvazisini daha da palazlandırmayı amaçlayan bir kanun. Ne der bu kanun?

«Mamullerimize ihraç gücü kazandırmak amacıyla»... «İhraç fiyatlarında vergi, resim, harç ve benzer tesirler icra eden sair mü-

kellefiyetleri muaflık ve istisnalar ihdası veya iadesi sureti ile»... diyerek sanayileşme ve ihracaatın yolu çiziliyor. Bu yoldan zorlanarak denenen açık: 200 yıl önce iktisat tarihinde ileri sürülmüş olan «mukayeseli üstünlük» teorisi ısıtılıp bir kez daha piyasaya sürülüyor. Mukayeseli üstünlük teorisi fîtarihi İngiliz iktisatcılarının sömürgeleşme döneminde öngördükleri teorinin adı. Kısaca şöyle idi teorinin mantığı; Her ülkenın yapamadığı malları üretmeye çalışması gereksizdir. Ülkeler en uzmanlaştıkları ürünü ihraç etmeye çalışmalıdır. Kalkınma böylece gerçekleştirilmiş olacaktır. Bu, sömürge ülkelerin ham madde ve tarımsal ürünlerini yok pahasına kapatmanın 'bilimsel' kılıfı oldu.

İşte Türkiye'de 1963 yılında aynı yolu izleyecek, daha çok mal ihraç edecekti. Ancak dış pazarlarda rekabet imkânlarının yaratılabilmesi için ihracatçı «sanayici», vergi iadesi yoluyla korunacaktı. Buna karşılık ihracatta alınan bir dizi verginin alınmasından vazgeçilecek, daha doğrusu ihracatta alınmayan vergi emekçi halktan alınacaktı. Ayrıca tasarruf bonoları vergi haline getirildi. Asgari geçim indiriminin tabanı bir türlü yükseltilmedi. Gelir vergisi sürekli olarak arttırıldı. Eskiden bankalar ve İsviçre'de açılan hesaplarla yapılan «incelikler» şimdi yasal hale getiriliyordu. İş adamları da herhalde aynı şeyleri düşünüyor olmalıydılar ki, «İhracatımızda gelişmeler» başlıklı raporun ikinci sayısında bir tabloda yer vermişlerdir. İhracatta vergi iadesinin kime yaradığını ve ihracatı ne ölçüde arttırdığının en güzel kanıtı olmakta bu «sanığın kendi ifadesine dayanan ikrarı».

TABLO

		1963 — mil. $			*1973 — mil. $*
1.	Pamuk	78,4	1.	Pamuk	301.0
2.	Tütün	66,5	2.	Tütün	132.0
3.	Fındık	53,6	3.	Fındık	121.0
4.	K. Üzüm	16,6	4.	K. Üzüm	56.1
5.	Zeytinyağı	12,8	5.	Pamuk ipliği	56.0
6.	Tiftik	12,8	6.	Akaryakıt	48.0
7.	Küspe	11,8	7.	Zeytinyağı	47.0
8.	Şeker	10,1	8.	Deri Giyim eşy.	41.0
9.	Canlı hayvan	6,6	9.	Kape	40.0
10.	Deriler	6,0	10.	Limon	20.0
		275.2			*862.1*

Kaynak : TÜSİAD, İhracatımızda Gelişmeler

10 yılda Türkiye'nin değişen ihracaat tablosunda sanayi ürünü olarak bir tek, pamuk ipliği ile deri giyim eşyası girmişti. Bu, toplam ihracatın içinde yüzde 10'nu bile bulmıyan bir sanayi ürünü gerçeğini gösteriyor.

Buradan sonra sanayicilerin raporu şöyle devam ediyor: «İhraç olanağı kazanan ürünlerin yapısı incelendiğinde, pek çoğunun ara malı veya tüketim maddesi niteliğinde olduğu görülmektedir.» Yani teşvik ve iade mekanizması zaten bağımlı kapitalizmin gereği, sınırlı gelişme biçimi içinde yer alan «tüketim maddeleri» için biraz daha olanak yaratmıştır, o kadar. Devam ediyor rapor: «Yeni ürünlerle ihracatımızın çeşitlenmesi sevindirici olmakla beraber, bu ürünlerin önemli bir bölümünün ihracatı süreklilik göstermemektedir. Örneğin 1970 yılında ilk kez ihraç edilen 125 cins üründen 62 cinsi 1971 yılında ihraç edilmemiştir. Üstelik 1973 yılında ilk kez ihraç edilen 37 maddeden 19'unun değeri 5 bin doların altındadır.» Bilindiği gibi gerçekte Türkiye'nin 1971'de makina ve ulaşım araçları gibi yatırım ve ara malı ihracatı, toplam ihracatımızın binde 5 gibi çok küçük bir yer tutmaktadır. Oysa bütün malların yüzde 90'ını Türkiye dış ülkelerden ithal etmek zorunda kalıyoruz.

Konumuza dönelim. Bu ünlü 261 Sayılı Kanunu sağlamlaştırmak için bir kanun daha çıkarılır, adı, «Kalkınma Planının Uygulanması Esaslarına Dair Kanun»dur. Ancak kamu oyu daha çok bu kanunu «Yetki Kanunu» olarak bilir. Bu kanunun bazı maddeleri 1969 yılında TİP'in Anayasa Mahkemesine başvurması ile iptal edilmiştir. Ancak iptal edilmiyen bir maddesi, bugün hâlâ ihracatta vergi iadesine olanak sağlıyor. Bu madde 13. numaralı maddedir. Gereğinde konunun kararnamelerle geçiştirilmesine olanak hazırlayan bu madde şöyle: «Yazılı kararnamelerin çıkarılmasından önce Yüksek Planlama Kurulunun görüşü alınır.»

Günümüzdeki vergi iadelerinin yasal dayanağı ise 1970 yılında çıkartılmış olan 7/1115 sayılı kararnamedir.

İşbirlikçi burjuvazisinin yararına olduğu açık olan vergi iadesi ayrıca üretim stokunun yarattığı krizlere deva olmaktadır. Sanayii ürünlerinde büyük stoklar belirince vergi oranı yükseltilerek ihracatın yapılması sağlanmaktadır. Örneğin çimentoda geçen yıl büyük stoklar belirince vergi iadeleri yolu ile «kriz» içindeki sanayicilerimizin, stokları eritilme yoluna gidilmiştir. Pamukta oynanan oyun ise bundan çok daha büyüktür. Geçen yıl dünya piyasalarını da pamuk fiyatının düşmesi üzerine, pamuk ihracatçıları yok denecek ka-

dar az pamuk satın almışlardır. Bilinen şudur; nasılsa siyasi iktidar üretici tabanı tutabilmek için üretilen pamuğu alacak ve depolayacaktır. Nitekim 1975 yılında dünya pamuk fiyatlarında bir artış olunca, depolanan pamuklar ucuz fiyatlarla ihracatçı eline devredilmeye başlanmıştır. Üstelik bir yıllık bekleyişin ödülü olarak talancı işbirlikçi burjuvaziye yüzde 15 vergi iadesi tanınmıştır.

Tarımsal ürünlerde iade

MC Hükümeti bu yıl ayrıca pamuk ve fındık için yüksek sayılabilecek oranlarda vergi iadesi sağlamıştır. Ancak 261 sayılı yasa, vergi iadesinin sadece sanayi ürünlerine tanınacağını belirtmektedir. Bu amaçla yasada ürün yerine mamul sözü kullanılmıştır. Ancak MC'nin teknisyenleri buna da bir çare düşünmüşlerdir; vergi iadesinin sağlanabilmesi için pamuğun balyalanmış ve fındığın ise iç fındık olması şartı koşulmuştur. Bilindiği gibi pamuk zaten balyalanmadan satılması imkansız bir üründür. Fındığın kabuğunun kırılmasından sonra sanayii ürünü olması ise ancak MC'lilerin sihirli değneğiyle mümkün olmaktadır. Bu konu hakkında CHP milletvekilleri bir yazılı soru önergesi verdiler.

Son olarak hayali mobilya ihracı ile konu bütün çıplaklığı ile kamu oyunun gözleri önüne serilmiştir. Ve hayalı mobilya ihracı bu yolsuzluklar içinde ortaya çıkarılan dosyalardan sadece biridir.

Nitekim 8 Mayıs 1975 tarihinde MC hükümeti bir kararnamesi «Dövize Çevrilebilir Mevduat Hesabı» yolu ile Türkiye'ye dönüş yapan dövizlerin büyük bir kısmının ihraç rakamlarının yüksek gösterilmesi ile yurtdışında açılan hesaplarda biriktirilen meblağlar olmaktadır.

Ve son olarak MC hükümeti Eylül ayının ikinci haftasında bir kararname yayınlayarak vergi iadesi oranlarını yeniden yükseltmiştir. Ancak yayınlanan kararname herkesin anlaması için o kadar karışık bir biçimde düzenlenmiştir ki bilinen MC iktidarının işbirlikçi egemen sınıflarla yaptığı pazarlıklar sonunda seçimler sonunda yapılması kararlaştırılan büyük, fiyat zamları, emekçi halkımızın sırtına yüklenecektir. Tek şey, iade oranlarının tekrar artırılıp MC hükümetinin ara seçimler öncesi işbirlikçi büyük sanayi burjuvazisine şükran borcunu ödemiş olduğudur.

TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ ve İŞÇİLERİ

Emperyalist sistem içinde sömürülen ülkeler arasında yeralan Türkiye de kırsal bölgelerde kredi politikası, feodal mütegallibenin yaşamını devam ettirecek biçimde ayarlanmıştır. Geri bir tarım ülkesi olan Türkiye'de köylülüğün demokratik haklarının elde etmesine bir nebze de olsa katkıda bulunması beklenen Ziraat Bankası, yoksul köylüye kredi vermeyip, onu tefecinin kucağına iterken, ağaya, tefeciye, zengin çiftçiye kesenin ağzını açmaktadır.

Ziraat Bankası, tenezzül edip vermediği orta ve kısa vadeli küçük çaptaki kredileri, Tarım Kredi Kooperatifleri kanalıyla dağıtmaktadır. Kooperatiflere üye olmanın koşulları T.K.K. Anasözleşmesinin 7. Madde «c» bendinde açıklanmıştır: «Kooperatif bölgesinde, kendisine ait arazi üzerinde tarımsal bir işletmeye sahip olmak ya da Merkez Birliğince tesbit edilecek esas ve ölçülerde büyük ve küçükbaş hayvancılık, kümes hayvancılığı, arıcılık, ipekböcekçiliği, balıkçılık ve benzeri konularda üretim faaliyetinde bulunmak.»

Görüldüğü gibi bu kooperatiflere üretim araçlarına ve toprağa sahip olmayan köylüler üye olamamaktadır. Zengin köylüler de kooperatifin vereceği kredi kendilerine yarar sağlamıyacağından ortak olmamaktadırlar. Bu durumda bu kooperatiflere kendine yeterli ya da yetersiz toprağı olan orta ve yoksul köylüler üye olabilmektedirler. Haliyle orta ve yoksul köylülüğün önemli sorunları kooperatiflere yansımaktadır.

Hayvancılıkla ilgili olarak en fazla 800 liralık kredi verilebilmekte ve bunun yarısını da aynî kredi oluşturmaktadır. Montajı işbirlikçi sermayece yapılan bazı tarım araçları ve gübre yine bu kooperatifler kanalıyla ortaklarına satılmaktadır. Yakın zamanda alınan bir kararla arazi üzerinde tarım yapan ortaklara verilen kredi 40 bin liraya çıkarılmıştır. Bu kredilerin ortağa maliyeti, faiz tutarı ve özkaynak kesintileri ile banka kredisinden daha pahalıya çıkmaktadır. Öte yandan köylü, aldığı krediyi genellikle toprağa yatırmamakta tüketim maddeleri için harcamaktadır.

Tarım Kredi Kooperatiflerinin geçmişini; tarımsal kredi dağıtımını amaçlayan, Mithat Paşa tarafından kurulan Memleket Sandıklarına, yani 112 yıl öncesine (1863'e) dek uzandırabiliriz. Bu kooperatifler genellikle kırsal alanlarda kurulmuş olup, 1973 yılı sonundaki ortak sayısı 1 milyon 300 bin dolaylarındadır. 2045 kooperatifin ülke düzeyinde dağılımı, bölgelerin üretim ilişkileriyle uyuşum durumundadır. Yoğunluklarına göre şöyle sıralıyabiliriz: Batı Ege, Marmara, Doğu Karadeniz. Urfayı ayrı tutarsak, aşiret ve feodalizm ilişkilerinin güçlü olduğu Mardin, Diyarbakır, Bitlis, Siirt, Hakkari, Van, Muş, Ağrı ve Bingöl'de toplam kooperatif sayısı 12'yi geçmemektedir. Oysa İzmir ilinde 103 kooperatif vardır. Ancak 34 kooperatif bulunduran Urfa'da kooperatifler politik nedenlerle kurulmuştur. Bunlar genellikle verimli çalışamayan, battal kooperatiflerdir. Kooperatifler, yoğun olmadıkları bölgeler bir yana yoğun oldukları yerlerde bile yoksul köylünün sorunlarına çözüm getirememektedir.

Kooperatiflerin tablosu bu denli karanlıkken, kooperatif işçilerinin durumu nedir? Aşağıdaki satırlarda göreceğiz ki, işçilerin tablosu daha da karanlık. Kooperatiflerde müdür, muhasebeci, ve odacı olmak üzere 3500 dolaylarında işçi çalışmaktadır. Bunlar belkide Türkiye'nin en az ücret alan işçileridir. Kıdemli müdürlerin bile aylık ücreti 2600 liranın üstüne çıkmamakta, sayıları bini bulan odacılar, kıdemleri ne olursa olsun 1200 lira asgari ücretle çalışmaktadırlar.

Bu işçilerin görevleri gereği, yoksul köylü ile en yakın ilişkide bulunmalarına, çok düşük ücretle çalışmalarına karşın, bazı etkenlerin sonucu olarak sınıf bilinçleri gelişememiştir. Bu etkenlerin neler olduğunu inceleyelim:

Kooperatifler genellikle büyük kentlerden uzak yerlerde, köy ya da kasabalarda kurulmuşlardır. Kooperatifçilerin büyük kentlerden uzak oluşları, onların okuma olanaklarını sınırlıyor, aydınlar ve sanayi proletaryası ile ilişkilerini engelliyor ve sınıf bilinçleri olması gereken düzeye ulaşamıyor.

İkinci etken, her kooperatifte çalışan işçilerin sayılarının az ol-

masıdır. En büyük kooperatiflerde bile çalışanların sayısı, bir elin parmakları kadardır. Bu nedenle bir sınıf olarak, bir güç olarak varlıklarını gösterememekte, birbirleriyle olan ilişkileri, ahbap - çavuş ilişkileri düzeyinde kalmaktadır.

Üçüncü etken olarak da karşımıza sendikalaşma sorunu çıkıyor. Kooperatif işçilerinin bugün ancak yarısı sendikalaşmıştır. Bunların da çoğu sarı sendika olan Türk-İş üyesi Koop-İş'de yer almaktadır. Sarı sendika yöneticileri, kooperatifçilerin bilinç düzeylerinin düşük olmasından yararlanıp varlıklarını sürdürmekte, üyelerine ne politik ne de sendikal eğitim yaptırmaktadır. Türk-İş'in «partiler üstü politika» yutturmacasını benimsemiştir. Sendikalaşma etkeni, önceki iki etkenden bağımsız düşünülemez. Bu kötü gidişe son vermek amacıyla bazı kooperatif işçileri, dürüst ve ilerici olan, bağımsız yeni bir sendika Türk-Koop-Sen'i kurmuşlardır.

Dördüncü bir etken olarak da mesleki eğitimi görüyoruz. Kooperatifçiler için açılan kurslarda ve yayın organlarında sosyalist ülkelerdeki kooperatifçilik aleyhinde propoganda yapılmakta, Türkiyenin emperyalizme bağımlılığı ve feodal mütegallibenin varlığı gözönünde bulundurulmadan batı ya da İsrail tipi kooperatifçilik dersleri verilmektedir. Öte yandan kooperatiflerin üst basamaklarında bulunanların fiilen politika içinde olmalarına karşın, kooperatifçilere politikadan uzak kalmaları öğütlenmekte, onlardan «kapıkulu kooperatifçiliği» yapması istenmektedir.

Bu koşullar altında, kooperatif işçilerini sınıf bilincine ulaştırmak, onlara ilerici kooperatifçiliği öğretmek zor bir iştir. Ama gene de, yoksul ve orta köylülükle yakın ilişkide bulunan bilinçli kooperatif işçilerinin, bugünün Türkiyesinde, yarının Türkiyesinde yapacakları çok işler var.

ÖĞRETMENLERE YÖNETİLEN SALDIRI ve CİNAYETLER

MC iktidarının yasa dışı silahlı vurucu gücü görevini üstlenmiş olan faşist komandolar ile gizli cinayet şebekeleri, saldırı ve cinayetlerine devam ediyor.

Sıkıyönetimin İstanbul'da da kaldırılmasından sonra, işçi sınıfının gelişen ekonomik ve demokratik mücadelesinde işçilere karşı silahlı saldırılar düzenlendi. Patronlar, 12 Mart faşisti bazı eski emniyetçilere grev kırma komiteleri kurdurdu. Ecevit'in seçim gezilerinde çatılardan, hükümet binası balkonlarından halka yaylım ateşi açıldı. Gazetelerde, hergün, bu faşist çetelerin açtığı ateşle yaralanan insanları ve çoğunlukla «yakalanamıyan» saldırganları okumaya alıştık. Tırmanmaya çabalayan faşizm, halkımızı ölüme bile alıştırmaya çalışıyor. 12 Mart öncesi Demirel iktidarında yoğunlaştırılan «faili meçhul» cinayetler bugün de sürdürülmekte. *Buna karşı demokrasi cephesinin politikası, sadece demokratik tepki ve cenaze merasimi düzeyinde kalamaz. İlericiler, demokratlar, devrimciler, faili meçhul cinayetlerin eskimiş birer dosya olarak rafa kaldırılmasını önlemeli olayları büyük bir dikkatle izlemeli, bunların hesabını her fırsata işbirlikçiler iktidarından sormalıdırlar.*

Katiller, birgün hesap verecekleri korkusunu taşımalıdır. Halkımızın hızlanan uyanışı karşısında, şaşkına dönen egemen çevreler, kiralık katilleri sokaklara salmada bu kadar pervasız davranmamalıdır.

Katiller biliniyor, yakalanmıyor. İpliği pazara çıkan katiller, yurt dışına kaçırılıyor. İktidarın açıkca arka çıkması yüzünden polis, silahlı çetelere ya göz yumuyor, yada başına bela gelir korkusu ile el süremiyor. MC iktidara geldiğinden beri, son altı ayda, siyasi cinayetlerin baş hedefi, ilerici, devrimci öğretmenlere yöneldi.

Yüzlerce öğretmen silahlı çetelerin saldırısına uğradı. Altı öğretmen siyasi nedenlerden ötürü öldürüldü. Bunlardan beşinin katili hâlâ «bulunamadı.»

Son olarak, Ali Genç adlı ilkokul öğretmeni 15 Eylül'de gece yarısı kurşunlandı. Daha önceleri hepsi de ilkokul öğretmeni olan, Murat Göktan Erdemli'de, Battal Öz Turgutlu'da, Hüseyin Esen Sivas'ta, Hasan Şimşek Şavşat'ta kurşunlanarak ya da dövülerek öldürüldü.

Saldırıya uğrayıp yaralanmak ve sakat kalmakla kurtulan halk çocuklarının ve bu arada öğretmenlerin sayısını saptamak mümkün değil. Ayrıca, binlerce TÖB-DER'li öğretmen, diğer yurtsever memur ve teknik elemanlar gibi oradan oraya sürülüyor. Milli Eğitim Bakanlığına MHP il ve ilçe örgütlerinden tavsiye mektubları ile kıyım listeleri yağıyor. Özellikle başkentte, MHP militanlarıyla bürokrasiyi işgal operasyonu yürütülüyor.

Biz, aşağıdaki yazıda, 4 Haziran 1975 tarihinde Adapazarı'nda, ilkokul öğretmeni Hikmet Demir'in öldürülmesi ve TÖB'DER Adapazarı şube Başkanı Sedat Ege'nin ağır yaralanması ile ilgili olayı ayrıntıları ile vermek istiyoruz. Günlük basına yeterinee yansımayan bu olay, yurtsever öğretmenlerin can güvenliğine yöneltilen faşist baskıların sadece bir tanesidir, fakat tipik bir örneğidir.

Öğretmen arkadaşı öldürülen ve kendisinin canına kastedilmek istenen öğretmen Sedat Ege, iki yıldır Adapazarı TÖB-DER Başkanıdır. Yurtsever öğretmen arkadaşları ile birlikte yoğun bir çalışma göstermiş TÖB-DER şubesini güçlendirmiştir. Öğretmenler Derneği'nin feshedilerek TÖB-DER'e katılması ve 150'yi bulmıyan üye sayısının 600'e çıkarılması, Sedat Ege'nin başkanlığı sırasında olmuştur.

TÖB-DER'in bu başarıları, Adapazarı'nın Ulusal Kurtuluş savaşından beri namlı, gerici egemen güçlerini rahatsız etmiş ve ellerindeki gerici örgütleri harekete geçirmişlerdir.

Sakarya Ülkü Ocakları, Sakarya Milliyetçi Öğretmenler Derneği, Sakarya Gençlik Teşkilâtı, Ülkü-Bir (Ülkücü Öğretim Üyeleri ve Öğretmenler Derneği) gibi örgütler bildirilerinde ilerici örgütlere ve TÖB-DER'e tehditler savurmuşlardır. Bunlardan Sakarya Gençlik Teşkilâtı, «Kahraman Müslüman Türk Milleti ve Türk Gençliğine», Cuma namazında buluşalım sloganı ile çağrıda bulunmuş, öğretmenler lokaline saldırıyı bildirisinde apaçık yazabilmiştir. Bu açık tehdit suçlarının kovuşturmasız kaldığını söylemeye gerek yoktur.

4 Haziran 1975'te, Hikmet Demir'in öldürülmesi ve Sedat Ege' **nin ağır yaralanması üzerine yurdun her** tarafından demokratik

güçlerin sert protestoları yükseldi. İki gün sonra, Hikmet Demir için Adapazarı'nda büyük bir cenaze töreni yapıldı. Sedat Ege, Hikmet Demir'in mezarı başında okunmak üzere, ağabeyi Süleyman Ege'ye bir mesaj yazdırdı. Arkadaşımız Süleyman Ege'nin Hikmet Demir'in mezarı başında okuduğu mesaj şöyledir:

«Demir yürekli yiğit kardeşim Hikmet,

Bağımsızlık, demokrasi ve özgürlük mücadelemizde, ülkemizde demokratik gelişmeyi boğmak isteyen eli kanlı faşist saldırganların kahpece saldırılarına uğradık ve sen gittin.

Emperyalizmin ve işbirlikçilerinin harekete geçirdiği faşist taslaklarının saldırısından senin başını kurtaramadık. Ülkemize gerçekten demokrasiyi getirme mücadelesi veren bütün demokratik devrimci güçlerin başı sağolsun.

Demokratik güçlerin gelişmesinden, halkımızın uyanmasından, öğretmenin demokratik örgütsel mücadelesinden ödleri kopan egemen güçlerin besleme o pis uşakları ellerini bir de senin kanına buladılar.

Bilmezler ki bu temiz kanlar, akıtanları boğar!

Bilmezler ki bir ölür bin doğarız!

Bilmezler ki bu kanlı topraktan her 5 Haziranda bağımsızlığı, özgürlüğü, mutluluğu muştalayan güller açar.

Ülkemizde emperyalizmin ve onun işbirlikçilerinin bütün tezgahlamaların faşist saldırılarına karşı devrimci demokratik mücadelemiz devam edecektir.

Sen rahat uyu.»

Saldırıya uğrayanların ailelerinin ve TÖB-DER Genel Merkezinin başvuruları, MC iktidarı ve organları tarafından duymazlıktan gelindi, ve hasıraltı edildi. Aksine, olayla ilişkili sanılan siyasî işler komiseri, Adapazarı emniyet müdürlüğüne getirildi; gayretkeş Sakarya Valisi ise, bu olaydan sonra **İzmir Valiliğine terfi ettirildi.**

Hastahanede iyileşip çıktıktan iki ay kadar sonra, Sedat Ege'nin, azdırılmış faşist haydutlar tarafından tekrar ağır bir saldırıya uğradığını belirtelim.

4 **Haziran'daki** kanlı saldırı olayının hiçbir siyasî yanı olmadığını **ispata çalışmış olan Sakarya Valisi, herkes** ne biliyorsa söylesin, diye basına, TRT'ye demeçler vermiştir. Oysa aşağıdaki yazıda da görüleceği gibi kanıtlar ortadadır.

«Faili meçhul cinayetler dosyası» **olarak** bir **kenara** atılan birçok siyasî cinayetin yanında, bu kadar **açık** kanıtlarla adliyenin ele aldığı bu davanın seyri gerçekten **merak konusudur.**

YURTSEVER ÖĞRETMENLER ÖLDÜRÜLÜYOR

4 Haziran 1975 günü gece saat 23.30 - 24.00 arasında, Adapazarı'nda TÖB-DER Adapazarı şube saymanı Hikmet Demir'in beyninden vurularak öldürülmesi ve şube başkanı Sedat Ege'nin alnından ve ayağından iki kurşunla ağır yaralanması, hiçbir kılıfla gizlenemiyecek kadar açık ve alçakça planlanmış bir siyasî cinayettir. Kamuoyu bunun böyle olduğunu daha ilk radyo ve gazete haberlerinden öğrenmiştir. Sonradan olayı adî bir zabıta olayı gibi göstermeye yönelik, kamuoyunu yanıltma yolundaki telâşlı çabalar, olayın siyasî niteliğini daha da açığa vurmuştur. Adapazarı valisi Mustafa Uygur'un bu çabada başyeri tutması ve mahallî basında yer alan olayla ilgili demeci, önemle üzerinde durulmaya değer.

Fakat önce, cinayetin nasıl işlendiğini görelim:

4 Haziran 1975 akşamı TÖB-DER Adapazarı şubesi başkanı Sedat Ege, sayman Hikmet Demir, sekreter Hüsamettin Aygün ve Sedat Ege'nin Almanya'da işçi olan kardeşi Ahmet Ege Adapazarı'nda, Sapanca Gölü kıyısındaki bir lokantada birlikte yemek yerler. Saat 23.30'a doğru şehre dönmek için lokantadan çıkarlar. Niyetleri, saat 24.00'de kapanacağı bilinen TÖB-DER lokaline kapanmadan önce varmak ve orada kahve içmektir. Öğretmenlerin yemek yedikleri lokantadan İstanbul - Ankara karayoluna tek çıkış yolu vardır. Bu yol 50-60 metredir. Yokuş yukarı, adeta bir patikadan ibaret olan bu yolu tırmanarak anayola çıkacaklar ve bulabildikleri bir arabayla şehre döneceklerdir.

Fakat yağan yağmur daha da sıklaşmış olduğu için yokuş yolun anayola kavuştuğu yerde ve hemen sağdaki Canlıbalık lokanta ve moteline yönelirler. Amaçları yağmurdan kaçınmak ve mümkünse oradan bir araba sağlayabilmektir. Esasen burası, aşağıdan, göl kıyısındaki lokantalardan çıkan yayaların araba sağladıkları bir yerdir.

Canlıbalık lokanta ve moteli asfalt yola 10 metre mesafededir, önündeki park yeri yola açıktır. Motelin asfalt yola bakan ön cephesinde iki kapısı vardır. Kapılardan biri lokanta kısmına, öteki de 2X2,5 metre boyutunda küçük bir kısma açılmaktadır. TÖB-DER şube başkanı ve arkadaşları bu küçük yere girerler. Burası, bir duvar ya da kapı olmaksızın, lokanta kısmına açıktır. Bu küçük kısımda bir tek masa vardır, bu masaya otururlar. Motelin önünde bir araba durmaktadır. İçerde, lokanta kısmında, bir masa etrafında, kendilerini görür durumda 4-5 kişi oturmaktadır. Öğretmenler kendilerini şehre bırakacak bir araba olmadığını öğrenirler. Fakat dışarda yağmur sık bir şekilde yağmaya devam etmektedir. Bir süre beklemek ve bu arada, bir masaya oturduklarına göre ayıp olmasın diye bira içmek isterler. Hikmet Demir ve Ahmet Ege bira içme isteği göstermezler, ikisi de «siz içedururken biz arabaya bakalım» diyerek dışarı çıkarlar. Hikmet Demir çıkmadan önce arkadaşlarının bira parasını da öder. İçerde kalan Sedat Ege'yle Hüsamettin Aygün de fazla beklemeden biralarını içip «belki araba sağlanmıştır» düşüncesiyle ve dışarı cıkan arkadaşlarını yağmurda bekletmemek için hemen kalkarlar. Fakat Sedat Ege henüz dışarıya bir adım atacağı ve henüz kapının kolunu bırakmadığı bir sırada, 10 metre kadar ilerisinde, yağmur altında, Hikmet'in tekrar lokantaya doğru geri gelmekte olduğunu görerek, yeniden içeriye yönelir. Tam içeriye yöneldiği sırada kendisini göğüsleyen bir kişinin yumruklarıyla karşılaşır. Sedat Ege neye uğradığını şaşırmış halde, bir de ayağından kurşun yiyerek, ikinci bir kurşunla da alnından vurularak yere düşer (ayağına gelen kurşun üstten girip alttan çıkmış, alnından giren kurşun da kafatasını yalayarak 6 cm. uzunluğunda bir yara açmıştır. Bacağına isabet etmeden geçen iki kurşun pantolonunda 4 delik açmıştır). Sedat Ege olayın bundan sonraki gelişimini hiç bilmeyecek halde baygındır, kan kaybetmektedir. Ahmet Ege, lokanta kapısının 5-6 metre ilerisindeyken tabanca seslerini işitince ileriye koşar ve bir anda, tam karşıda sırtını duvara dayamış bir kişinin, elinde tabanca, ağabeysine ateş etmekte olduğunu (Ahmet Ege bu kişiyi karakolda kesin olarak teşhis etmiştir) ağabeysini de kanlar içinde yere serilmiş görür. Ve bir anda üzerine atıldığı ağabeysini kucaklıyarak dışarı çıkarmaya çalışır. O sırada kaç kişiden geldiğini tahmin edemediği yumruk ve tekmelerin altında ağabeysini

dışarı çıkarmayı başarır. Ateş devam etmektedir. Ahmet Ege ağabeyisi Sedat'ı 1,5 - 2 metre dışarı çıkarabilir. Fakat bu sırada burnuna ve şahdamarı nahiyesine inan sert iki yumruk darbesiyle yere düşürülür. Tekrar doğrulduğunda, yediği kurşunlarla baygın halde ve kan kaybetmekte olan ağabeysinin 3-4 kişi tarafından, göğsünden ve kafasından tekmelendiğini görür. Ve tekrar bütün gücüyle ağabeysinin üzerine atılarak saldırganların elinden onu kurtarır, sürekli ve değişik yönlerden gelen kurşunların vınlaması altında sürükleyerek, anayolla göle inen yokuş yol arasındaki çalılık ve otluklara ulaşabilir. Ahmet'in ağabeysini sürükleyebildiği bu otluk ve çalılığın başladığı yerle lokanta arasındaki uzaklık 12-15 metredir. Bayır aşağı süründükleri için, devam eden kurşunlar üstlerini yalayarak geçmektedir. Ahmet bir yandan ağabeysinin kucağında öleceği bir yandan da kurşunlara hedef olacakları korkusuyla, ağabeysinin inlemelerini işittirmemek için ağzını kapar ve kanlar içindeki başını iyice yere yapıştırır, ağabeysini bu şekilde sürükleyerek uzaklaşmaya çalışır. Arkalarından 10-15 dakika süreyle aralıksız tabanca sesleri devam eder. Hikmet Demir, bu otluk ve çalılıkların hemen başladığı yerde, lokanta kapısına 12-15 metre uzaklıkta, anayolun kıyısında beyninden vurularak öldürülmüştür.

Katillerin planlarını gerçekleştirdikten sonra da, 10-15 dakika süreyle ateşe devam etmeleri, kendilerini olay yerinden kaçıracak kırmızı Murat arabanın geç kalması yüzünden olabilir. Bu süre içinde olay yerine kimseyi yaklaştırmamak için ateşe devam edilmiştir. Yoldan geçen herhangi bir arabayla olay yerinden uzaklaşmaları halinde tertibin ortaya çıkması tehlikesi vardır. Nitekim (fail olarak yakalanan ve sonra serbest bırakılan Ümit Aydınoğulları'nın jandarma karakolundaki ifadesine göre) beklenen kırmızı Murat araba gelir ve katilleri hızla olay yerinden uzaklaştırır.

Ahmet Ege ağabeyisi Sedat'ı olay yerinden 300-400 metre uzağa sürükleyebilir. Bu çaba en az 1,5 saat sürmüştür. Nitekim sürüklendikleri bayırı karşıya tırmanarak ulaşabildikleri yol kıyısındaki bir gazinodan Ahmet'in polise telefon edilmesini istemesi üzerine gelen bir polis arabasıyla hastahaneye kaldırıldıkları zaman saat 2'ye yaklaşmaktadır. (Sorumlu yerlerdeki bazı kişilerin Ahmet'le Sedat'ın hastaneye götürüldükleri saatı olay saatı olarak göstermeleri, tertibi kılıflamaya yönelik bir hesabın gereği olduğu anlaşılmaktadır.)

Cinayet 23.30'la 24 arasında işlendiği halde, görevliler olay yerine en az 6 saat sonra, saat 06'da gelmişlerdir. Bu süre içinde İstanbul - Ankara yolu üzerindeki Hikmet Demir'in ölüsüyle binlerce vatandaş ilgilendiği halde, olay nedense görevlilerin ilgisini çekme-

miştir. Sedat Ege'yle kardeşi Ahmet'in hastaneye kaldırılmalarından sonra da, en az 3,55 - 4 saat, olay yerinde hiçbir görevli görülmemiştir. Herhalde, cinayetin nasıl değerlendirileceği, tahkikatın nasıl bir çerçeve içinde yürütüleceği konusunda alınacak işaret bu süre içinde henüz biçimlendirilmemiş olmalıdır.

Cinayet olayına fail olarak karışanların en az 5 kişi olduğu anlaşılmaktadır. Fail olarak yakalanan Ümit Aydınoğulları, karakoldaki ifadesinde, cinayetin işlendiği Canlıbalık lokanta ve moteline TÖB-DER şube başkanı ve arkadaşları girdiklerinde hemen arkalarından üç kişinin geldiğini, Hikmet Demir'le Ahmet Ege araba bulmak için dışarı çıktıklarında bu üç kişiden ikisinin arkalarından dışarı çıktıklarını söylemiştir. Bu üç kişiden içerde kalan kişinin, sivil başkomiser Mahmut'un jandarma karakolunda açıkladığına göre, kendilerinin «İzmit'ten siyasî polis arkadaşları»dır. Ayrıca, aldığı kurşun yaralarıyla baygın ve koma halinde sürekli kan kaybeden Sedat Ege'nin dışarda 3-4 kişi tarafından tekmelenmesi, olayda değişik yönlerden aralıksız tabanca kullanılması, olay yerini incelemek için giden jandarma albayını «burada muharebe olmuş» diye hayıflandıracak kadar değişik yönlerden 20-30 mermının kullanılmış olması, Sedat Ege'nin içerde, Hikmet Demir'in dışarda, birbirinden 15 metre kadar uzakta vurulmaları, cinayetin faillerinin en az 5 kişi olduğunu göstermektedir. Nitekim sonradan fail olarak yakalanan Erdin Gürkan da mahallî basında yeralan («Adapazarı Akşam Haberleri», 11 Haziran 1975) karakoldaki ifadesinde, sivil başkomiser Mahmut'un açıklamasıyla birinin siyasî polis olduğu ortaya çıkan üç kişinin olay yerine öğretmenlerle aynı zamanda geldiklerini doğrulayan beyanda bulunmuştur. Ümit Aydınoğulları karakoldaki ifadesinde, biri siyasî polis olan bu üç kişinin Erdin Gürkan'la birlikte aynı masada oturup içki içtiklerini, Erdin Gürkan'ın tabancasını ateşlemeye başladığı zaman siyasî polisin ona mani olmak için tabancasını çektiğini söylemiştir. Böylesine görevine düşkün bir siyasî polisin başkomiser Mahmut'un açıklamasına göre «tanık olmamak için» olay yerinden «kaçması», fakat hiçbir şekilde bu siyasî polisin ifadesine başvurulmak yoluna gidilmemesi, olay yerinden «tanık olmamak için kaçtığı» yolundaki açıklamanın herhangi bir soruşturmaya dayandırılmamış olması, cinayetin faillerinin ortaya çıkarılmasında üzerinde durulması zorunlu ipuçlarıdır.

Tahkikatı yürütmekle sorumlu olanlar, bütün bunlara karşın, ısrarla, cinayet olayının bir tek faili olduğu noktasından hareket etmişlerdir. Fail olarak ilk yakalanan Ümit Aydınoğulları serbest bırakılmış, tek fail olarak Erdin Gürkan tutuklanmıştır. Oysa, Ahmet Ege, ağabeyisi Sedat Ege'ye sırtını duvara dayayarak ateş etmekteyken

gördüğü kişiyi jandarma karakolunda kesinlikle teşhis etmiştir. Tahkikatı yürütenlerden jandarma yüzbaşısının, jandarma teğmeninin ve iki sivil komiserin yanında, Ankara gazetecilerinden Varlık Özmenek'in, TÖB-DER Genel Merkezi Avukatı Çetin Güner'in, Sedat ve Ahmet'in ağabeyleri Süleyman Ege'nin de tanık olduğu bir sırada kesinlikle teşhis edilen Ümit Aydınoğulları adındaki bu kişi serbest bırakılmıştır; üstelik Sedat Ege'ye teşhis ettirme zorunluluğu da ye rine getirilmeden.

Ümit Aydınoğulları'nın olay yerinden tüccarlar kulübüne kendi ifadesine göre «götürülmesi», fakat kimler tarafından nasıl götürüldüğünün tahkikat dışı tutulması, bu kişinin gece saat 24'den ertesi gün saat 19.30'a kadar tam 19,5 saat tüccarlar klübünde muhafaza edilmesi, kimler tarafından nasıl muhafaza edildiğinin tahkikat konusu yapılmaması, Ümit Aydınoğulları'nın bu süre içinde kimlerle nasıl bir ilişkide olduğu, yine bu süre içinde neden tüccarlar klübünden emniyete ya da savcılığa bir ihbar yapılmadığı, olayın önemle üzerinde durulacak bir başka yönüdür.

Cinayetin işlendiği yerde sabah 06'ya kadar hiçbir görevlinin görülmemesi, polisin ve öteki görevlilerin olayla 6 saat sonra ilgilenmeye başlamaları, cinayetin işleneceği günün mesai saatinin bitiminden itibaren Vali Mustafa Uygur'un raporlu olması, valinin ertesi gün olayı radyonun saat 13 haber bülteninden öğrendiğini hemen o saatte kendisiyle telefon görüşmesi yapan TÖB-DER Genel Başkanı Ali Bozkurt'a söylemesi, olaydan 13 saat sonra yapılan bu telefon görüşmesinde Valinin, TÖB-DER Genel Başkanı'na henüz radyo haberiyle «muttali» olduğu olay hakkında bir bilgi verecek durumda olmadığını, olayın candarma bölgesinde olması nedeniyle gerekli bilginin jandarma kumandanından öğrenilebileceğini söylemesi, olayı izleyen 5 Haziran 19755 günü akşamına kadar gerek basın gerek TÖB-DER görevlilerince bilgilerine başvurulmak için aranan emniyet müdürü olsun, vali olsun hiçbir yetkilinin (bu arada, üç vali muavininden hiçbirinin) görevleri başında bulunmaması, fakat radyodan o günkü 19 haber bülteninde olayın sarhoşluk ve bir tartışma sonucu doğduğu biçiminde bir haberin yayınlanması, bu haberin hangi kaynağa dayandığı sorusunu ilginç bir duruma sokmuştur.

Tahkikatı yürüten Savcı İlhan Özdemir, radyonun 5 Haziran 1975 günü 19 haber bülteninde yayınlanan sözkonusu haberin kaynağının kendisi olmadığını söylemiştir. Savcı İlhan Özdemir, tahkikatı yürüten savcı olarak hiç kimseye böyle bir beyanda bulunmadığını ve esasen olay yerinde yapılan ilk tespitte olayın adî bir cinayet olayı olmadığının anlaşıldığını, kendisinin de bu kanıda olduğunu ve rad-

yonun 19 haber bülteninde sözü geçen haberin tahkikatle ilgisi olmayan savcı yardımcısı Göker tarafından verildiğini belirtmiştir. TÖB-DER Adapazarı şubesinin bir yöneticisi savcı yardımcısı Göker'i 5 Haziran 1975 günü öğleden sonra Valilikte İçişleri Bakanıyla bir telefon görüşmesi yaparken bulmuştur. Öte yandan, radyonun 13 haber bültenine doğru haberi ulaştıran TRT Adapazarı muhabiri Zekâi Erdal'ın 19 haber bültenindcki haberin kendi bilgisi dışında verilmiş olduğunu, bu haberle hiçbir ilgisi olmadığını söylemesi, ayrıca, sözü geçen haberin 19 haber bülteni için TRT'ye ulaştırıldığı saatte henüz fail olarak hiç kimsenin yakalanmamış olması, olaya bir kılıf geçirerek kamuoyunu yanıltma telaşına düşenlerin durumunu açıkça sergilemektedir.

Olayı gayri siyasî bir nitelikte sunmak, sarhoşluk ve tartışma sonucu, nedenleri orada, o anda meydana gelen bir olay olarak göstermek ve böylece kamuoyunu yanıltmak çabasıyla hareket edenler, bu çabalarının çabucak iflas etmesi karşısında, bu kez olaya daha değişik bir biçim verme telaşına düşmüşlerdir. 10 Haziran 1975 günü polise teslim olan Erdin Gürkan, mahallî basında yer alan karakoldaki ifadesinde, olayın kendisinden kiralık kadın istenmesi üzerine meydana geldiğini söylemiştir. Fakat daha Erdin Gürkan yakalanmadan üç gün önce, Türkeş'in faşistleri tarafından halka 15 bin nüsha olarak dağıtılan bildiride de olayın kadın meselesinden ileri geldiğinin yayılmış olması, onun bu ifadesinin «devletin kolluk kuvvetlerinin yardımcıları»na işaret veren kaynaklarca düzenlendiğini ortaya koymuştur. Yani, ne saldırıya uğrayanların beyanında, ne fail olarak yakalanan ve serbest bırakılan Ümit Aydınoğulları'nın ifadesinde, olayın kadın meselesinden ileri geldiği düzmecesine elverecek herhangi bir nokta olmadığı halde, olay önce bir ağız kavgasından ileri geldiği biçiminde gösterilmişken bu düzmecenin tutmaması karşısında, bu kez de «devletin kolluk kuvvetlerinin yardımcıları»nın bildirisinde olayın kadın meselesinden doğduğu düzmecesine başvurulmuş, daha sonra yakalanan Erdin Gürkan da bu düzmeceye uygun olarak ve tam da aynı biçimde ifadede bulunmuştur.

Siyasî cinayet faillerinden Erdin Gürkan'ın yakalanış biçimi de ilginçtir. Tahkikatı yürütenlerden sivil başkomiser Şükrü Yetimoğlu Bursa'ya giderek sanık Erdin Gürkan'ı eliyle koymuş gibi bulup getirmiştir. Yani, sanığın Bursa polis örgütünce yakalanmasının sakıncası hesap edilmiş, bunun için bizzat Şükrü Yetimoğlu'nun Adapazarı'ndan kalkıp Bursa'ya gitmesi ve sanığı bizzat bulup getirmesi gerekmiştir. Siyasî cinayet failinin olaydan sonra her an elaltında bulundurulduğu, fakat yakalama işlemi için uygun bir zamanın hesap edildiği kuş-

kusunu artıran bu yakalama biçimi kamuoyundan gizlenmek istenmiş, Şükrü Yetimoğlu'nun kahraman polisliğinin bilinmesi istenmemiştir. Sanığın kaçak olduğu günlerde Ankara'da, İzmir'de, Sivrihisar'da saklandığı yolundaki ifadesini basına bildiren polis bülteninde, failin Bursa'da yakalanmış olmasına hiç değinilmemiştir.

Olayın gerçek boyutlarını ortaya çıkarmak için sayısı en az 5'e ulaşan faillerin üzerinde durulmaması, olaya bir siyasî polisin karışmış olması, öldürülmek istenen kişilerin önceden tespit edilmiş olması (Ahmet Ege ağabeysinin üzerine atıldığı zaman hedef kaybolduğu için kurşunların başka yönlere sıkılması, Ahmet'in Sedat Ege'nin kardeşi olduğunu bilmedikleri için öldürülmek istenen kişi olmaması), Sedat'ın ve Hikmet'in alınlarından nişan alınarak vurulmuş olmaları, sorumlu yerlerdeki bazı kişilerin olayı gayri siyasî olarak gösterme yolundaki telâşları, olayın tam da bütün yönleriyle siyasî bir tertip sonucu oldugunu, Hikmet Demir'in siyasî bir cinayete kurban gittiğini, Sedat Ege'nin siyasî bir tertiple kurşunlandığını göstermektedir.

Tertibi uygulamakla görevlenen katillerin, amaçlarına ulaşmak için çok iyi planlanmış bir biçimde pusuya girdikleri, olay yerinin ve olayın oluş biçiminin incelenmesinden de açıkça anlaşılmaktadır. Katiller fiillerini gerçekte öğretmenlerin yemek yedikleri göl kıyısındaki lokantada da yerine getirebilirlerdi, fakat o takdirde olay yerinden hızla uzaklaşmak mümkün olmayacağı, kendilerini kaçıracak arabanın buraya inip çıkması sakıncalı olacağı, daha da önemlisi kendilerini kaçıracak arabanın belki zamanında yetişmemesi olasılığı karşısında tertibin iflas etmesi tehlikesi gözönünde tutularak, öğretmenlerin yemeklerini yedikten sonra tırmanacakları tek çıkış yolu olan yokuş yolun anayola kavuştuğu noktada pusuya girmeleri, iyice hesap edilmiş bir planın gereğidir. TÖB-DER şube başkanı ve arkadaşları yağmurdan kaçınmak için Canlıbalık lokanta ve moteline girmemiş olsalardı, bu kez yol üzerinde araba beklerlerken öldürüleceklerdi. Hızlı yağan yağmur siyasî cinayet faillerinin işini daha da kolaylaştırmıştır. Biri siyasî polis olduğu ortaya çıkan 3 kişinin öğretmenlerle aynı zamanda cinayetin işlendiği lokantaya girmeleri, Hikmet Demir'le Ahmet Ege araba bulmak için dışarı çıktıklarından bunlardan ikisinin başka bir kapıdan (lokantanın esas kapısından) hemen arkalarından dışarı çıkmaları, katillerin işi rastlantıya bırakmayan sıkı bir takip içinde olduklarını göstermektedir.

Tahkikatı yürütmekle sorumlu olanların üzerinde durmak zorunda oldukları bütün bu önemli kanıtlar, ortadayken,Adapazarı Valisi'nin, üstelik sanık olarak yakalanan kişinin ifadesini esas alarak kamuo-

yunu yanıltmak için basına demeç vermesi hiçbir şeyi değiştiremez.

Adapazarı'nın sayın valisinin, sanık olarak yakalanan kişinin Türkeş'in faşistlerinin bildirilerinde üç gün önceden yayılan bir düzmeceye uygun olarak biçimlendirilen ifadesini, beyanlarına kanıt göstermek suretiyle, cinayet olayının kadın meselesinden ileri geldiğini, olayın hiçbir siyasî yönü olmadığını, üstelik olayın «ağır tahrik» sonucu meydana geldiğini söyleyebilecek kadar yetki sınırlarını aşan telaşlı tutumu kimsenin gözünden kaçmamıştır.

Şimdi olayın soruşturması adlî organların elindedir. Elbette ki, er veya geç, bugün olmazsa yarın, katiller mutlaka ortaya çıkarılacak, bu alçakça tertibin içinde yer alanlar, siyasî cinayetin doğrudan doğruya failleri, onları kışkırtan ve azmettirenler, siyasî cinayetin tertipçileri lâyık oldukları cezaya çarptırılacaklardır.

ABD, ORTADOĞU ve TÜRKİYE

Dergimiz, bu sayısında, dünyanın baş emperyalist ülkesi ABD ile ilgili iki önemli dış politika yazısına yer veriyor. Birincisi ABD'de derinleşmekte olan ekonomik kriz üzerinde geniş bir yorum. İkincisi, kendini dünyanın baş jandarması sayan ABD emperyalizminin Vietnam bozgunundan sonra tezgâhladığı harb planlarını anlatan: «Vietnamdan sonra Ortadoğu mu?» incelemesi.

Millî kurtuluş savaşları ve sosyalist devrim hareketlerinde dünya halklarının kazandıkları her mevzi, emperyalizmin genel bunalımını daha da derinleştirmekte. Bu yüzden emperyalizm halk hareketlerini kanla boğmak için elinden geleni yapıyor.

Son günlerde Başkan Ford, diğer ülkelerin iç işlerine karışmaya devam edeceklerini pervasızca açıklıyor.

Yine Başkan Ford, CIA aleyhine Amerikan kamuoyunda yürütülen sürekli kampanyanın, Portekiz'deki olayları kendi açılarından olumsuz etkilediğini itiraf ediyor.

Ortadoğu ise, CIA'sıyla, gizli diplomasi ustası Kissinger ile ABD emperyalizminin başlıca entrika alanı. Bütün emperyalist güçler, başta İran ve İsrail olmak üzere gerici Ortadoğu ülkelerini tam bir silâh deposu haline getirdiler. Bu tatlı silâh ticareti ile dünyanın en büyük petrol zenginliklerini korumak çabası, emperyalizmi her türlü, çılgınlığa sürükliyebilir.

Sina cephesinde Mısır ile İsrail askerî birlikleri arasında yerleş-

tirilen, en son teknolojik araçlarla donatılmış 200 sivil amerikan uzmanı, Ortadoğunun ikinci bir Vietnam haline getirilmesinin başlangıcı olarak yorumlanıyor. Hatırlanacağı gibi Vietnam harbine ABD'nin el atması, bu tür bir teknisyen grubu ile başlamıştı.

Amerikan senatörlerinin bir bölümü, Kissinger'in tezgâhladığı, bu 200 teknisyenle Sina cephesini gûya tarafsız olarak denetleme planı, ABD'yi yeni bir Vietnam «batağına» bulaştıracağı kanısında. Çünkü Mısır ve İsrail ile Amerikalılar Sina cephesinde yakın bir işbirliğini kabul etmişlerdir. Ama İsraillilerin Um Kasiba'da ellerinde tutmaya devam edecekleri yeraltı radar istasyonu ile Mısırlıların Amerikan dolarları ile kuracakları güçlü radar istasyonu arasında, 200 kadar «gönüllü» ve sivil Amerikan teknisyeni ayrıca en son elektronik teçhîzatla donatılmış üç ayrı radar ıstasyonu kuracak. Görünüşte tarafsız, gözetleyici görevi yüklenen bu üslerle ABD emperyalizmi «hakem, gözetleyici ve garantör» olarak Ortadoğunun göbeğinde yeni ve güçlü bir köprübaşı elde etmektedir.

Bu köprübaşı, Akdenizdeki Amerikan 6. Filosu, Türkiye'deki kapatıldığı ilân edilen, ama fiilen çalışmasını sürdüren ABD üsleri, bunları tamamlıyan NATO üsleri ile birlikte Ortadoğu'daki güçler dengesini ABD'ye çevirecek, bu bölge halklarının ulusal kurtuluş hareketlerini geriletecektir. Emperyalistlerin hesabı budur.

Kıbrısta Denktaş ve Klerides gibilerin de yardımiyle fiili taksimin gerçekleştirilmesi Pentagonun askerî planlarının vazgeçilmez bir bölümüdür. Bu Amerikan askerî planının içinde MC iktidarının da rolü olduğu kesindir.

Bir hafta önce, Budapeşte radyosuna verdiği demeçte, Sina anlaşmasını eleştiren Filistin Kurtuluş Örgütü lideri Yaser Arafat ta, Sinadaki 200 Amerikan uzmanının varlığını, Ortadoğunun Vietnamlaştırma çabası olarak nitelendirmiştir.

Sina anlaşmasının ardından, İsrail ile ABD arasında varılan gizli anlaşmanın bazı yönleri ünlü Amerikan gazetecisi J. Anderson tarafından açıklanmıştır. Uzmanlar bu kısımları tek kelime ile «ürkütücü» olarak nitelendirmektedirler. ABD, İsraile, Sina anlaşmasına karşılık, 2,5 milyar dolarlık yardım yapacağı anlaşılmaktadır. Waşington, dengeyi İsrail yanına kaydıracak bir dizi korkunç silâh vermeyi yükümlenmiştir.

Bunların arasında, laser ışınları ile güdülen bombalar, dünyanın en gelişmiş F-15 ve F-16 uçakları ve «Pershing» füzeleri vardır. Pershing füzelerinden her birinin Hiroşima'yı haritan silen atom bombasından en az üç katı daha güçlü olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca İsra-

ilin kısa bir zaman sonra kendi olanaklarıyla 700 km. menzilli bu tehlikeli füzelere nükleer başlık takıp kullanabileceğini de yazmaktadır.

Son olarak ABD'nin İsraile verdiği silâhlardan biri de «Cobra» tipi helikopter filolarıdır. Filistin kurtuluş hareketi gerillalarına karşı kullanılacağı anlaşılan bu araçlar, yüksek ateş gücü ile saatte 330 km. hız yapabilmektedirler. Arap halklarının kurtuluş davasını satan Mısır iktidarı, silâh dengesinin büyük bir hızla aleyhlerine döndüğünü farkederek ABD'yi ürkek bir dille eleştiriye başlamıştır. Şimdiki Mısır yönetiminin yapabileceği tek şey, İsraile karşı dengeyi sağlamak için Amerikan silâhlarına müşteri olmaktır.

Bir başka düzeyde de olsa Ortadoğuyu Vietnamlaştırma yolunda tırmanan Amerikan emperyalizmi, işbirlikçi MC iktidarının Türkiyesinde, askerî hazırlıklarını var gücü ile sürdürüyor.

Halkımızın Amerikan emperyalizmine düşmanlığını askerî üsleri tatil etme oyunu ile geçiştirmeye çalışan MC iktidarı, Adana'daki İncirlik askerî üssünü Amerikalılara açık tutmaya devam ediyor. Bu üstte eskisinden daha büyük bir çalışma sürdürülmektedir. Tonlarca silah ve malzeme, yenileriyle değiştirilmektedir. Mersin ve İskenderun'dan ağır tonajdaki kamyonlarla harıl harıl taşınan silâhlar konusunda MC iktidarının açıklama yapmaya cesareti, gücü ve yüzü var mıdır?

Bütün ulusal sınıf ve tabakaların, işçi sınıfı hareketi ile kenetlenmiş, tutarlı bir bağımsızlık ve demokrasi mücadelesiyle MC iktidarı ve onu oluşturan faşist partiler geriletilip yenilmelidir. Ancak böylelikle, Türkiyenin ABD için bir sıçrama rampası ve dolayısiyle korkunç bir savaş alanı olma tehlikesi bir ölçüde azaltılmış olur.

Demokratik güçlerin kazanacakları bu ilk ileri mevzi, onlara bağımsızlık ve gerçekten demokratik bir düzen uğruna çok daha elverişli mücadele olanakları sağlamış olacaktır.

M. T. Klare, özet olarak sunduğumuz «Bitmeyen Savaş» adlı bu kitabında Pentagon planlarının 1960'lardan beri esasını oluşturan karşı-devrimci savaş teorilerini ve bunun stratejisinde yer alan askeri hareket programlarını, araştırma ve yeni silah sistemlerini açıklamaktadır.

İlk iki bölüm, 1960'ların başında Başkan Kennedy ve Mc.Namara tarafından geliştirilen ve Vietnam savaşındaki yeni perspektifin esasını oluşturan askerî planlar anlatılmaktadır. Kennedy'ye birçok liberal çevreler tarafından yakıştırılan romantik bir barışseverlik sıfatı vardır. Klare'nin anlattığı Kennedy'nin askeri kişiliği hiç de romantik değildir. Johnson ve Nixon'un yaşadığı Vietnam savaş dönemi, Kennedy tarafından bilinçli bir şekilde hazırlanmıştır.

Kitabın diğer bölümlerinde, Pentagon'un karşıdevrimci savaş stratejilerinde kullandığı gizli ordular, Amerika tarafından eğitilen ve donatılan yerli silahlı kuvvetlerin ve polis kuvvetlerinin kendi halkına karşı oynadığı roller anlatılmaktadır.

Amerikan savaş makinasına ait bu çok ayrıntılı incelemenin Ortadoğu ile ilgili son bölümünün özetini aşağıda bulacaksınız. «Bitmiyen Savaş»a ait Monthly Review dergisinde çıkan bir tanıtma yazısı şöyle bitiyor: «Herhangi bir ülkede Amerikan üslerinin kapandığını duyduğunuz zaman 'emperyalizmin sonu geliyor demeyin' ABD'nin kendi ülkesinden sinsi darbeler indirme yolunda yeni imkânlar hazırlamış olabileceğini unutmayın»...

VİETNAM'DAN SONRA ORTA-DOĞU MU?

Genellikle savaş stratejistleri, yeni savaşların eskilerin modelleri üzerinde planlandığını söylerler. Bugün de bu, bazı değişikliklerle gerçeği yansıtır: ABD savunma plancıları, Çinhindi bataklıklarından kurtuldukları için mutludurlar ve Vietnam modeli bir savaş için yeni planları yoktur. Bunun yerine başka bölgelerde yeni müdahale planları yer almaktadır. Eğer geleceğin krizleri için Pentagon'un bugünkü planları kullanılacaksa ilerdeki müdahalelerin, yoğun hava ve deniz kuvvetleri desteğinde âni saldırı ve o derece âni çekilme esasına dayalı olacağını çıkarabiliriz. Eğer durum değişmezse, böyle bir

saldırı için aday bölgeler, İran denizi, Basra körfezi ve Akdeniz çevresi olacaktır.

Şüphesiz gelecek için kesin yargılar koymak olanaksızdır. Ne varki askerî bir organizasyon ancak belli bir durumu düşünerek planlandığında bu durumu kontrol olanağına sahip olur. **Bugüne kadar Savunma Bakanlığı Ortadoğu'da bir askeri müdahalenin kaçınılmaz olduğu yargısı ile hareket etmektedir.** Hareket planları ona göre yapılmakta, üsler kurulmakta, yeni silahlar denenmekte ve bölgede kullanılacak askerler için özel eğitim yaptırılmaktadır. Bu, kendi içinde korku verici bir belirtidir. Fakat daha da korkuncu, Vietnam savaşında tanık olduğumuz şu olgudur: **Askerî planlama belli bir düzeyden sonra öyle bir iç dinamik kazanıyor ki onu artık dışardan kontrol etmek hemen hemen imkânsızlaşıyor.** Pentagon, belli bir durumun büyük olasılıkla yaşanacağına göre kendini ayarladığı her dönemde bu durum kolayca gerçekleşti. ABD stratejisi Ortadoğuda bir çatışmaya göre planlanırken aslında çatışmayı doğuracak dinamiği harekete geçiren tehlikeli süreç de başlamış oluyor. Bu tehlike Ocak 1974 de Başkan Nixon'un bütün askerî güçleri hazır duruma ğeçirdiği ve askerî birliklerin Amerikan savaş malzemesinin dağıtımını düzenlemek üzere İsrail'e geldiği sıralarda açıkça yaşandı: «Akdeniz bölgesi, Atlantik filosunun Vietnamıdır» yüksek rütbeli bir deniz subayı «Sea Power» (Deniz Gücü) adlı dergide böyle yazıyordu. «Burası çatışmanın beklendiği ve buna ne derece hazır olduğumuzu deniyeceğimiz bir bölgedir».

Pentagon'un Akdeniz bölgesinde bir «Vietnam» planlaması ne rastlantısal bir olgudur, ne de beklenmedik bir olgu. Nixon, başkanlığının ilk yıllarında uzmanlarının Vietnam savaşı ile uğraşları son bulur bulmaz Ortadoğu'nun Amerikan diplomasisinin merkezi haline geleceğini söylemişti. Öte yandan ufukta bekleyen «enerji krizleri» dikkatleri ısrarla petrolden zengin Arap Ülkeleri üzerine çekmektedir. ABD Çin hindinde sonuç verici bir savaşı kazanamayınca birçok Amerikan stratejisti, daha az önemli bölgeler için sayısız küçük savaşlarda güç ve malzeme kaybetmeyi önlemeye ve ağırlığı yoğun çıkarların yarattığı bölgelere toplamaya yönelik bir dış politika üzerinde durmaktadırlar. Birçok politikacı ABD nin Hintokyanusu ve stratejik Akdeniz bölgesindeki çıkarlarını korumaya, daha az önemli başka bölgelerdeki kontrol gücünü kaybetme pahasına da olsa, hazır olması gerektiğini savunmaktadırlar. Bu görüşler Beyaz Saray'da açıkça destek görmektedir. Kuzey Vietnam'la barış anlaşması imzalandıktan hemen sonra, Kissinger'e Uzakdoğu ile ilgili birçok ilişkisini bırakıp Ortadoğu üzerine eğilmesi söylenmişti. Böylece Amerika'nın

Vietnam ve Çin Uzmanı şimdi de Ortadoğu konusunda uzmanlaşıyordu.

Bugün dünyada kuvvetler kompozisyonu kesinlikle değişmiştir ama, Amerika'nın hedefleri esasta otuz yıldır değişmemiştir. Bu durum Amerikan stratejisinin karşı karşıya bulunduğu açmazı daha da güçleştirmektedir. ABD'nin en önemli dış politika hedefleri, Sovyetler'in kontrol ve etki alanlarını daraltmaya çalışmak, Üçüncü Dünya'daki milli kurtuluş hareketlerini ezmek ve Amerika'nın dünya ticaretindeki etkinliğini arttırmaktır. Ve böyle olmaya da devam edecektir. Soğuk savaş yıllarında, bu hedeflere «Hür dünya»nın herhangibir yerinde en küçük bir «komünist» aktiviteyi bahane ederek Amerikan müdahalesini haklı gösteren yoğun antikomünist ajitasyonlarla birlikte varılmaya çalışıldı. Fakat Vietnam savaşı ile noktalanan dünya kuvvetler kompozisyonundaki değişmelerle birlikte bu da değişti.

Artık hükümetlere, bu biçimde bir müdahale için eskisi gibi kayıtsız şartsız yetki verilmiyordu. Öte yandan ABD iktidar yetkilileri, artık amaca ulaşmak için, daha önce hiç başvurulmayan diplomatik ekonomik ve askeri yardımları önceden planlayacak kadar, uzak görüşlü idiler. Örneğin Şili'de Nixon idaresi, Allende Hükümeti'ni felce uğratmak ve karşı grupları cesaretlendirmek için çeşitli politik entrikaları ekonomik tedbirlerle bir arada ustalıkla uyguluyordu (yardımın kesilmesi, kredileri bloke etme, yedek parça ikmalini durdurma v.b.). Fakat bütün bu yeni araçların da bir etkinlik sınırı vardı. Bunlar en geniş şekilde kullanıldığı halde Güney Vietnam'da kendi kendine yeterli, yürüyen bir düzen kurulamadı. Üçüncü dünyada Amerikan yanlısı hiçbir hükümetin Amerika'nın açık desteği olmadan ayakta kalabilmesi sağlanamadı. Bu hükümetler halklarının milli bağımsızlık taleplerini hiçbir zaman karşılıyamadıkları için, Amerika'nın doğrudan askeri yardımına daima muhtaçtılar.

Vietnam'daki son durum daha da aydınlık hale geldikçe, ileriye yönelik gelişmeleri hesaplamak ve gelecekte Amerika'nın nasıl bir askeri strateji izliyeceğini bir dereceye kadar kestirmek mümkündür. **Artık ABD, geniş askeri teahhütlere sürüklenmekten ve bölgedeki birkaç politik gücün kendisine karşı birleşebileceği çatışmalara doğrudan doğruya katılmaktan kaçınacaktır.** Öte yandan ABD, dışarıdaki kendine bağımlı unsurlara, o bölgede büyük bir askerî güç bulundurmadan da onları savunmaya kararlı olduğunu göstermek zorundadır. **Bugün Pantagon'daki askerî stratejistler, kriz anında, dünyanın herhangibir noktasına, derhal gönderilebilecek ve kısa sürede kesin sonuç alabilecek, lojistik desteğe ihtiyaç duymıyacak şekilde hazırlanmış, hareket kabiliyeti çok yüksek askeri üniteler oluşturmak gerek-**

tiği üzerinde birleşmektedirler. Görev tamamlandıktan hemen sonra, daha kamu oyu tepkisi şekillenmeden, birlikler bölgeden çekilip gidecektir. Amerikan Deniz Kuvvetleri Hareket Dairesi Başkanı Amiral Elmo R. Zumwalt, gelecekte dış ülkelerdeki askerî operasyonlar için yeni stratejinin hava ve deniz kuvvetlerinde yüksek teknoloji ile donatılmış askerî ünitelere dayanacağını söylemektedir. Bunlar tehdit altındaki yerli silahlı kuvvetleri güç durumdan kurtarmak üzere gönderilecektir. Eldeki bilgiler ışığında, Amerika'nın gelecekteki ana stratejisinin şu üç esasa dayanacağını söylemek mümkündür:

1. ABD, Avrupa'dakiler dahil olmak üzere, dışardaki askeri birliklerinin önemli bir kısmını kademeli olarak geri çekecek, bunun yerine ABD içinde kriz anında derhal bölgeye gönderilebilecek kapasitede askerî üniteler kurulacaktır. Bunun için önce Avrupa'da «Karşılıklı Kuvvet İndirimi» anlaşmaları yapılacak ve gereğinde ABD'den gönderilecek askerî birlikleri taşıyacak dev nakliye uçaklarının ikmal yapabilecekleri güvenilir «sıçrama noktaları» hazırlanacaktır.

2. Üçüncü dünyadaki bazı gözde ülkelere yapılan Amerikan ekonomik ve askerî yardımı büyük çapta arttırılacak, oradaki yerli silahlı kuvvetlere bölgede anti-gerilla operasyonları için kullanılacak «Jandarma» fonksiyonu gördürülecektir. Böylece Laos ve Kamboçyadaki kurtuluş hareketlerine karşı kullanılan Tayland birlikleri gibi «Dünya Jandarması» görevlerinin bir kısmını blögesel «besleme jandarma birlikleri»ne devretmiş olacaktır. Bu birlikler, Amerikan silahları ile donatılmış olacak, Amerika'da eğitilmiş subaylar tarafından yönetilecek ve çatışma halinde Amerikalı danışmanların kontrolünde bulunacaktır. Şimdilik bu rol için hazırlanan ülkeler arasında Güney Kore, Tayland, İran, Endonezya, Etiopya ve Brezilya sayılabilir.

3. Amerikan hava ve deniz kuvvetleri, kaybedilme tehlikesi ile karşılaşan bir ülkeye her an gönderilmeyi bekleyen gemi ve dev nakliye uçaklarını hazır tutabilecek düzeyde geliştirilecektir. Bu, örneğin Mayıs 1972 de Vietnam'da olduğu gibi, karadaki ordu birliklerinin hava desteğini sağlıyacak uçak gemileri demektir. Bu hareketli birlikler, Amerikan çıkarlarına zarar verebilecek gelişmeler gösteren bir ülkede Amerika'nın her an istilaya hazır olduğu korkusunu yaratmak ve yıldırmak amacı ile de kullanılacaktır.

EMPERYALİZMİN İŞTAHINI KABARTAN PETROL ZENGİNLİKLERİ

Batının çıkarları açısından Ortadoğudaki en önemli unsur hiç kuşkusuz PETROL'dur. Körfez çevresindeki krallık, şeyh ve emirlikler, dünyadaki bilinen petrol kaynaklarının üçte 'kisine sahiptirler. Amerika'nın Batı Avrupa ve Asya'daki müttefikleri tarafından kullanılan petrolün çok büyük bir kısmı buradan sağlanmaktadır. Amerikanın kendi petrol tüketiminde fazla bir yer tutmamakla birlikte Ortadoğu'dan petrol ithali, belirli bir yükselme eğilimi göstermektedir. Çünkü Ortadoğu petrolü, Amerikan Petrol Şirketleri için en fazla kâr bırakan kaynaklardan biridir. Gerek bu petrol, gerekse elde edilen kâr, Arap Ülkeleri'nin Amrika'nın İsrail politikasına karşı gittikçe artan hoşnutsuzlukları nedeniyle tehlikeye düşmektedir. Son gelişmeler petrol üreten Arap Ülkeleri'nin bu petrolü, İsrail'e savaş malzemesi veren ülkelere karşı politik bir silah olarak kullanılabileceğini göstermiştir. Nixon hükümetinin alternatif enerji kaynakları geliştirmek için yaptığı yatırımlara rağmen, batının Ortadoğu petrolüne muhtaç olmıyacağı yolunda bir umut yoktur.

Bunun yanında batıyı telaşlandıran başka bir neden, artan petrol üretimi ve ham petrol fiatlarındaki yükselme nedeniyle Arap Ülkeleri'nde biriken muazzam miktardaki dolar ve diğer batı paraları ve bundan kaynak alan geniş etki olanaklarıdır.

Londra Mukayeseli Tarih Enstitüsü'nden Walter Lacgueur'e göre Arapların petrolden elde ettikleri kâr, 1970'te 5 milyar dolar iken 1975'te 10-12 ve 1980 de 20-50 milyar dolara varacaktır. Bugünkü büyüme hızına göre, Arap ülkelerinde 1990'a kadar bu yoldan 1000 milyar dolar birikecektir. Besbelli ki bu muazzam zenginlik, batının zaten sallantıda olan para sistemi ve «hür dünya» piyasası üzerinde çok önemli bir başka aracı olacaktır. Gerçekten de birden bire para piyasasına sokulduğu zaman 10 milyar dolar bile büyük bir kriz yaratabilir. Bu miktar, Amerika'nın bütün bir otomobil ya da hava ulaşım endüstrisini kontrol altına almak için yeterlidir.

ABD Savunma Bakanlığı sözcüsü; «Amerika'nın Ortadoğu'da karşı karşıya olduğu en önemli sorunun, bu büyük mali gücün Amerikan Ekonomisini kontrol etme imkânını vermeden, Amerikan endüstrisine yatırılmasını sağlamaktır» demektedir. ABD Savunma Bakanlığı Uluslararası Güvenlik Dairesi'nden bir yetkili, bu durumun gerektirdiği tavrı şöyle özetlemiştir: «Amerika Ortadoğuda daha esnek ve tarafsız bir politika izlemeli, İsrail'i kayıtsız şartsız desteklememelidir.»

Pentagon, Sovyetlerin Akdeniz ve Hint Okyanusundaki askerî ha-

reketleri konusunda çığlıklar atarken, aynı bölgede kendi askerî gücünün sessizce artışını gizlemeye çalışmaktadır. Aslında, Akdeniz ve Hint Okyanusundaki Sovyet askerî gücü ile ilgili «korkutucu hikâyeler» Amerikanın Akdeniz'de askeri altyapı tesisleri kurma ve Hint Okyanusunda devamlı bir güç yaratma çabalarını kamufle etmek için kullanılmaktadır.

ABD'NİN AKDENİZ'E ARTAN İLGİSİ VE KALİFORNİYA'DAKİ MAJORA ÇÖLÜNDE YAPILAN İLGİNÇ MANEVRALAR

Akdeniz bölgesindeki Amerikan etki alanlarının genişlemesi, çoğu kez, idarî görevler ve basit ayarlamalar olarak nitelenir. Oysa, gerçekte ABD bu bölgedeki askerî etkinliğini alabildiğine genişletmeye yönelik bir planı adım adım uygulamaktadır. 1973'de 24. Hava Filosunun Destek Birliği, İspanya'daki Rota'dan Sicilya'daki Sigonella'ya nakledildi. Bununla ABD doğudaki kriz bölgesinin sınırında bir destek köprü başı elde etmiş oluyordu. Pentagon, Malta hükümetine, NATO'nun adadaki İngiliz Üslerinden yararlanmasını garantilemek için doğrudan doğruya büyük paralar ödüyordu. Bu arada çok önemli bir karar, bir uçak gemisi ve altı destroyerden oluşan bir deniz gücünün Atina'nın limanı Pire'ye yerleşmesiydi. Anlaşmanın ayrıntıları (Amerikanın Yunan cuntası ile ilişkileri bakımından uğrayacağı eleştirileri önlemek amacıyla) gizli tutulmaya çalışıldı ise de, ailelerinden 3000 kişiyle birlikte 6600 Amerikan askerinin anlaşma uyarınca Atina'ya yerleştiği bilinmektedir. Yunanistan'daki bu üs, 6. Filoyu, her geminin Akdeniz'de görev başında kalma süresini uzatarak, daha etkin kılmak amacını gerçekleştirmiş oluyordu. Zira daha önce gemiler bakım ve onarım için Norfolk limanına gitmek zorundaydılar. Bu aynı zamanda askerlerin evlerinden 6 ay ayrı kalma zorunluluğunu da ortadan kaldırarak görev moralini de yükseltiyordu. Bu arada Amerika, Türkiye, Yunanistan, Ürdün ve İsrail'e modern silah sevkini arttırıyor ve 6. Filonun eskimiş gemileri değiştiriliyordu. Halen inşa edilmekte olan yeni anfibik hücumbotları (LHA) ve hidrofoil gemiler (PHM) Akdeniz'e gönderilince, 6. Filonun hücum gücü daha da artacaktır. Bunun yanında ayni bölge için kullanılacak kara gücü de ihmal edilmiyordu. 1973 yazında Amerika Savunma Bakanlığı, **askerleri çöl koşullarına alıştırmak amacıyla bir dizi manevraya başladı.** Bunlar içinde en önemlileri —Alkali Canion 1973— adı ile Kaliforniya'da Mojave çölünde yapıldı. Pentagon sözcüsüne göre amfibik birliklerden 9000 deniz piyadesi «saldırganları püskürterek Amerikalıların can ve mal

güvenliğini koruma» amacını güden bu manevralara katıldılar. Sovyetlerin işgaline uğramış temsili bu çöl ülkesi, manevraların senaryosunu oluşturuyordu. Pentagon daha fazla açıklama yapmayı reddetmekle beraber, basın mensupları, bu manevraların, Ortadoğuda savaş hazırlığına doğru uzanan zincirin halkaları olduğundan en ufak bir kuşkuları yoktu Igi çekici bir nokta, manevralarda —düşman— rolündeki askerî birliklerin Libya ordusunun hâki giysilerini ve kırmızı işaretlerini taşımaları idi.

ABD'nin şimdiki savunma planlarına bakılırsa, Akdeniz - Hintokyanusu bölgesinde yeni Vietnamların yaratılacağını gösteren kuvvetli kanıtlar vardır. Bu olasılığa işaret etmek, olayı dramatize etmek amacını taşımıyor. Gerçekten de 1960 ların başında, Çin Hindindeki durum ile bugün Ortadoğudaki durum arasında pekçok yapısal benzerlikler vardır. Bu demek değildir ki, Amerikan müdahalesi —eğer gerçekleşirse— Vietnam savaşının bir tekrarı olacaktır (Daha önce de belirtildiği gibi, gelecekteki müdahale, Vietnam savaşının başlangıcından çok daha âni ve çok daha büyük kuvvetler kullanılarak gerçekleştirilecektir). Denilebilir ki Çinhindindeki ve gelecekte Ortadoğudaki muhtemel savaşlar arasında ortak nokta, herikisinde de bölgesel bir çatışma olarak başlaması ve fakat ABD tarafından el atılarak, dünya çapında ABD nin kuvvet müdahalesine hizmet amacıyla kullanılacağıdır.

Çeviren:

J. Kerem

«Savaş sırasında Vietnam'da bulunan herkesin anlatacak bir hikâyesi vardır. Benimki Ocak 1968'de Saygon'da bir basın toplantısı düzenleyen Robert Kommer'e ait. Kommer «Vietkong» iken pasifize edilmiş Güney Vietnam köylerinin sayısı ile ilgili grafikler gösteriyordu. «Pasifikasyon eğrisi» yıl içinde Kommer'e göre çok iyimser bir seyir takip ediyor ve geleceğin de böyle olacağı işaret ediliyordu. Kommer «Kısaca Vietnam tablosunda aleyhimize gelişen hiçbir belirti göremiyorum» diyordu. Colombia'dan genç bir gazeteci «Tek bir belirti de mi yok Bob?» diye sordu. Cevap «Hayır tek bir tane bile» oldu.

Birkaçgün sonra Amerikanın Vietnamdaki sonunun başlangıcı olan büyük Tet bozgunu geldi ve bir yıl sonra gezetelerden Kommer'in arabasının Ankara'da öğrenciler tarafından yakıldığını okudum.»

Johan Galtung

ABD EKONOMİK KRİZİ NE DURUMDA?

I. BÖLÜM

Bugünkü ekonomik krizin tabiatını ve doğurabileceği sonuçları anlayabilmek için onu doğru bir tarihi perspektif içine oturmaya çalışmalıyız. Bunu yapabilmek için de kapitalizmin gerçek tarihinin, bu sistemin kendi iç mantığının zıtlıklarından ve içinde yer aldığı çevrenin değişkenliğinden doğduğunu her an hatırda tutmalıyız. Şimdiki amaçlarımız için kapitalist üretim tarzını oluşturan toplumsal ilişkilerin tabiatında mevcut olan ve can alıcı öneme haiz devinim yasalarını kısaca şöyle özetliyebiliriz:

1 — Sermayelerin rekabeti yoğunlaşma ve merkezileşmeye yol açıyor ve dolayısıyla da rekabetçi kapitalizmin yerini tekelci kapitalizmin alması kaçınılmaz oluyor.

2 — Birikim süreci, tabiatı itibarıyla dengesizdir ve dengesini muhafaza ederek değişmesi hiç bir zaman söz konusu olmaz (bu dengenin korunması burjuva iktisat kitaplarının bir aldatmacısıdır). Sistemin birbirleriyle ilgili ama ayırdedilebilen yapısal özelliklerine atfolunabilecek iki devinim şekli birikim sürecini belirler:

Bu yazı, Monthly Review dergisinin 1975 Mart ve Nisan sayılarından Gül Tarus tarafından çevrilmiştir.

a) Konjonktörün az çok muntazam dalgalanmaları (son zamanlarda bu dalgalanmaların süresi iki zirve arasında dört yıl olarak beliriyor) ve b) yüksek oranda işsizlik ve üretim kapasitesinin büyük bir kısmının atıl kalmasıyla belirlenen uzun süreli ve sürekli bir durgunluk eğilimi.

3) Tekelleşme sürecinin konjonktür üzerindeki etkisi nisbeten az olmakla beraber durgunluk eğilimini şiddetlendiriyor.

Bu yasalardan da anlaşılacağı gibi, **sistemin tekelci aşamadaki normal durumu sürekli bir durgunluk ortamı içinde düzenli dalgalanmalar** olarak tanımlanabilir. Eğer herhangi bir dönemde sistemin fiili durumu bu değilse, bu olgu sistem üzerinde etkin olan ama sistemin varlığı için zorunluğu önceden var sayılmayan tarihi güçlerle açıklanabilir. Elbetteki birikim sürecinin hızla geliştiği, iş gücüne talebin hızla arttığı ve üretim kapasitesinin tamamen veya hemen hemen tamamen kullanıldığı oldukça uzun dönemler de olmuştur. Bu dönemleri yakından incelersek birikim sürecindeki süregelen canlılığın aşağıdaki etkenlerin bir bileşiminden doğduğunu görürüz:

1 — Yeni teknoloji, yeni ürünler ve ekonomik faaliyet biçiminde köklü değişiklikler içeren yeni bir icat. 18 inci yüzyıl ve 19 uncu yüzyıl başlarında buhar makinası, 19 uncu yüzyılın ikinci yarısında tren ve 20 inci yüzyılda otomobil böyle icatlardı.

2 — Emperyalist yayılma ve sömürge savaşları

3 — Emperyalist ülkeler arasındaki savaşlar

4 — Büyük savaşlardan sonra kalkınma ve yeni savaşlara hazırlık.

Bütün bu etkenler, ABD'de veya kapitalist dünyanın başka yerlerinde birikim sürecinin yönünü belirlemekte tayin edici bir rol oynamışlardır. ABD'de demiryolu, 1850'lerden bu yana bütün imalat sanayii ve madenciliğin toplamından daha fazla sermaye yutmuştur. Böylece dolaylı olarak sermayenin ülkenin içlerine doğru girmesine yol açmış ve o dönemin bariz özelliği olan göçmen işçilere iş olanakları temin etmiştir. Bu 'demir yolu döneminin' 1907 paniği ve krizi sonucunda ani bir şekilde sona erdiği ve I. Dünya Savaşına kadar onun yerini alan başka bir olay olmadığı görülür. Dolayısıyla işsizliğin emek gücünün yüzde 6.6. sını teşkil ettiği ve 1915'de 9.7 ye ulaştığı 1908 ve 1915 yıllarının gittikçe artan bir durgunluk dönemi olmasına şaşmamalıdır.

O dönemde ABD'yi Büyük Buhran'a sürüklenmekten Dünya Savaşı kurtarmıştı. 1920'lerde ise ilk büyük otomobilleşme dalgası, ekonominin can simidi oldu. Otomobilleşme deyimi ile yalnız otomobil sanayiini değil aynı zamanda akaryakıt, cam, maden, kauçuk, oto yol

yapımı ve köy kentlerin gelişimi gibi yan sanayii dallarını da kastediyoruz. Günün coşkulu iktisatçıları tarafından «yeni dönem» olarak karşılanan ve başkan Herbest Hoover'in sözleriyle herkesin tabağında bir tavuk, garajında bir araba göreceği 1916-1929 yılları nisbeten geniş bir büyüme ve azalan işsizlik (ortalama yüzde 4.5) dönemiydi.

Ama bu canlılık çok kısa ömürlü oldu. 1929 yeni bir konjonktürel inişin başlangıcıydı ve bu kez 1907'den sonra da olduğu gibi, belki ondan bile fazla, çabuk ve canlı bir düzelme sağlayacak gizli kuvvet kaynakları yoktu. Sistemin durgunluğa olan doğal eğilimi ağır bastı; tekelci kapitalizmin kendi içinde kendini yenileme gücü olmadığı gerçeği şimdi açık bir şekilde beliriyordu.

ABD'de de Büyük Buhran'a karşı gösterilen siyasi tepki, birbirleriyle gevşek bağlantıları olan bir dizi liberal reformist tedbirlerden oluşan Yeni Düzen (New Deal) oldu. Yeni Düzen, karşı tedbirler getirmek istiyordu, ama bu tedbirler iktisadi buhranın en ağır sadmesini yiyenlerin acılarını biraz hafifletmekten öteye bir işe yaramadı. 1933'den 1937'ye kadar süren normal konjonktür yükselişi doğal olarak işsizliği azalttı ama bu sadece 1933'de yüzde 24,9'dan yüzde 14.3'e oldu, ki bundan sonra 1938'in geri çekilme döneminde bu oran yine yüzde 19'a çıktı. 1930'ları anlıyabilmenin anahtarı —Alvin Hansen ve takipçileri gibi burjuva ekonomistlerinin kavramış gibi görünüp II. Dünya Savaşından sonra onların da unuttuğu bir gerçek durgunluğun tekelci kapitalizmin normal ve doğal bir sonucu olduğu gerçeğiydi.

Kapitalizmin yükselişini sürdürebilmesi için gereken dış etkileri bu dönemde göremiyoruz.

Daha doğrusu 1930'ların sonunda II. Dünya Savaşı patlak verinceye dek böyle etkiler ortada yoktu. Savaş yeni bir dönem açtı ve bu dönem ABD için alışılagelmiş kapitalist ölçülere göre olağanüstü uzun sürdü. Az çok düzenli olarak tekrarlanan hafif gerilemeler dışında 30 yıl boyunca ekonomi sürekli genişledi. Bu seferki itici güçler, dünya savaşı, yeni savaş hazırlıkları, geniş çapta bölgesel savaşlar (Kore ve Vietnam) ve ikinci büyük otomobilleşme dalgasıydı. Okura yine hatırlatmak isteriz ki otomobilleşme sadece fabrika ve otomobil yapımı değil, oto yollar (şimdi süper oto yollar) ve köy kentlerinin de inşasını içeriyordu ve bu köy kentler son zamanlarda şehirlerin uzantısı halini almış ve şehrin yayılması ve şehir merkezlerinin yozlaşması gibi yeni olgulara yol açmıştır. Bu dönemde çoğunlukla savaşla ilgili olarak gelişen birçok icat ve teknoloji de ortaya çıktı. Ancak bunlar kendi başlarına sistemin yeni bir durgunluk aşamasına girmesini önliyemezlerdi.

Kapitalist ekonominin bütün hareketleri, bunların mali yönleri-

ni de birlikte getirir. Kapitalist ekonominin mutlak merkezini teşkil eden mali bu olaylar, ekonominin gelişmesini kısmen belirler ve her zaman karmaşıklaştırır. Bu, 1940'ların 50'lerin ve 60'ların uzun süreli yükselme dönemi için özellikle dikkate değer bir biçimde doğru olmuştur.

II. Dünya Savaşını finanse edebilmek için uygulanan metotlar, fiat kontrolleri, vesika kullanımı ve yokluk sonucu, ABD ekonomisi bu çelişkiden daha önce görülmemiş bir likid durumla ortaya çıktı. Tüketiciler hem iyi kötü borçlarını ödemiş, hem para biriktirebilmiş hem de yeni krediler alabilme gücüne sahip olmuşlardı. Aynı şey birçok işyeri, özellikle büyük işyerleri için de geçerliydi. Özvarlığı 100 milyonu geçen bankalar dışındaki anonim şirketler için ortalama likidite oranı (nakit para ve hükümet tahvilleri bölü kısa vadeli borçlar) yüzde yüzü geçtiği halde, faiz bedelleri artı borç tediyeleri tüketim gelirlerinin ancak yüzde 6'sını emebiliyordu. (Daha ayrıntılı bilgi için Bkz. «Uzun Vadede Likiditenin Azalması». Monthly Review Eylül 1970 sayısının bu sayfaları.) Ortaya çıkması beklenen yükselişin özel ve kamu sektöründe kolay ve hızlı bir borçlanma ile finanse edilebilmesi için gereken herşey hazırlanmıştı. Bu her yükselişte belli ölçülerde olabilir; bizim şimdi ele aldığımızı belirleyen özellik bir yanda uzunluğu ve boyutları, diğer yanda da kredi kurumlarının, hükümet tedbirleri ve resmi kurumların el birliği ile beslenerek çoğalmasıdır.

1960'ların sonlarına gelindiğinde Vietnam'daki direniş ve anavatanda gelişen savaş aleyhtarı tepkilerden dolayı, ABD Güneydoğu Asya'daki askeri girişimlerini azaltmak zorunda kalmıştı. Daha evvel mevcut olan genişleyici göçler açıkça zayıflıyor ve uzun süreli yükseliş dönemi 1930'ları andıran bir durgunluk dönemiyle doğal sonucuna yaklaşıyordu. İşlerin bir süre daha devamını sağlayan, borçlarla finanse edilen özel ve kamu harcamalarının akıl almaz büyümesi oldu. ABD ekonomisindeki tekelleşme 1920'lerde ve 1930'larda olduğundan çok daha yaygın ve kapsamlı olduğu için, bu borçlarla finanse edilen harcama, fiyatlarda giderek artan bir enflasyona yol açtı. Bu ise bir bütün olarak gerileyişin eşiğinde bulunan sistemi daha da etkiledi. (Daha kapsamlı tahliller için Bkz. «Keynes'in kuşları yuvaya dönüyor». Monthly Review Nisan 1974 sayısının Ayın Yorumu yazısı).

Bu noktadan itibaren, kapitalizmin iki müzmin hastalığının ikisine birden aynı anda katlanmak zorunda kaldık; bir yanda artan borçlanma ve enflasyon, diğer yanda derinleşen durgunlaşma (buna örnek olarak düzenli bir şekilde artan işsizlik verilebilir). Bu durum; o zamanlar bunu öngöremiyen ve hiç bir akla yakın çözüm yolu öneremi-

yen ekonomi üstatları tarafından şimdi tasdik ediliyor. Buna verilen ad da olgunun kendisi kadar çirkin: stagflasyon, yani durgunluk artı enflasyon. Tekelci kapitalizmin gelişiminden evvel suyun kuru olması kadar imkânsız olarak düşünülen bir bileşim.

Durumu biraz daha açıklıyabilmek için iş idarecilerine hitapeden, temkinli ve fazla sansasyonel bir dergi olmayan **Business Weak'den** uzunca bir alıntı yapalım. Bu makale derginin 12 Ekim sayısına yapılan özel bir ek'te «Borç Ekonomisi» adı altında çıkmıştır:

«ABD ekonomisi 2.5 trilyon dolarlık bir borç dağının zirvesinde duruyor... Dünya tarihindeki en zengin ekonomiyi oluşturan tüm araba ve evlerden, fabrika ve makinalardan oluşan bir dağ... Borç ekonomisi olarak ABD'nin bir eşi yoktur. En büyük borç verenlere, en büyük borçlananlara, en karmaşık mali sisteme sahiptir. Rakkamlar öylesine büyüktür ki insanın aklına durgunluk verir; anonim şirketlerin borçları 1 trilyon, ipotek borçları 600 milyar, ABD devlet borçları 500 milyar, eyalet ve bölgesel hükümet borçları 200 milyar, tüketici borçları 200 milyar, Savaş sonrası ekonomik büyümeyi hem kendi ülkesinde karşılayabilmek hem de dış ülkelere ithal edebilmek için bu ulus, II. Dünya Savaşından bu yana 30 yıl süreyle, hergün ve günlerce ortalama olarak günde 200 milyon lira borç aldı.

Ve şimdi her yerde gerilim belirtileri görüyoruz; şirket borçlarının özvarlıklarına olan oranı son derece dengesizdir; tüketicilerin ödedikleri taksit borçları likiditenin gitgide daha büyük bir kısmını teşkil etmektedir. Federal hükümetin giriştiği bütün çabalara rağmen muazzam gayrımenkul piyasası çok zor durumdadır. Borç ekonomisi, tehlikeli bir adede ulaşan borçlular ve alacaklıların istikrarsız durumuyla her zamankinden daha sakat gözükmektedir.»

Bu yazının daha sonraki bölümlerindeki iki ara başlık, «Doğru Cevap Yok» ve «Felaketler Arasında Seçim»dir. Business Week editörlerinin demek istediği ya kapitalist tarihte daha önceleri sayısız defa, en sonuncusu 1930'larda, olduğu gibi bu işin patlak vereceği, ya da hükümetin parasal ve kredi siyasetlerini değiştirerek enflasyonu daha fazla besliyeceğidir. Buna eklenmesi gereken şey bu iki «felaketin» pekala birlikte de başa gelebileceğidir.

Büyük bankalar ve şirketler bu kez 1930'lar tipi büyük bir kriz doğmıyacağını, çünkü hükümetin buna izin vermiyeceğini iddia ediyorlar. First National City Bank'ın Eylül ayındaki **Aylık Ekonomik Mektup'da** söyledikleri şudur: (Yazının adı «Büyük Kriz: Tarih aslında hiç tekerrür etmez»)

«Bugün merkez bankalarının genel ekonomik durumdan dolayı likide sıkıntısı çeken büyük bankalara yardım edeceğinden hiç şüphe

edilmemelidir. Federal Devletin 1930 - 33'de yaygın banka iflâsları karşısındaki pasif tavrı, merkez bankasının oynıyacağı rol konusunda değişik bir bakış açısına sahip olduğu, değişik bir zaman sürecine aittir. Şimdi ise ABD'de de Federal Mevduat Sigortası Şirketi 1930'ların tekerrür etmemesi için tetiktedir. 20.000 dolara kadar olan mevduatı garanti ederek bunları hükümet kefaleti altına sokmaktadır. Bu da kamuoyunda yaratılacak paniğin tohumlarını başından yok etmektedir.»

New York'un en büyük bankasının burada söylemek istediği şudur; Federal Reserve büyük kodamanları kurtaracak, Mevduat Sigortaları ise ufaklıkların çaresine bakacaktır.

Bu, pekâlâ gerçek olabilir; hatta doğru olduğuna da inanıyoruz. 1933 Martında başkanlık görevini devralan Roosvelt, bankaları kapattığında, zaten bankaların çoğu iflâs edeli üç yıl oluyordu. Oysa şimdi tehlike vahimleştiği takdirde bankalar herhalde derhal kapatılacaktır. Ama bu, hiç kimsede yersiz bir iyimserlik duygusuna yol açmamalıdır. 1930 - 33'lerin banka paniğini öngörmek bile —ki bu, o zamanlar bazılarının önerdiği gibi bütün banka sistemini devletleştirerek gerçekleştirilseydi— Büyük Buhranı önliyemezdi. Esas soru, şu veya bu şekilde önüne geçildiği takdirde banka sisteminde bir çözülme olmazsa, ne olacağıdır. En son resmî rakkamlara göre işsizlik oranı ülke çapında yüzde 8.2'ye ulaşmıştır. **1941'den (yüzde 9.9) yana en yüksek rakkam.** Ford hükümeti Washington'un geleneksel Polyanna iyimserliği tavrını bir yana bırakarak (hangi bilinmez siyasî nedenlerden dolayı olduğunu gözardı ediyoruz) 1970'lerin ikinci yarısında da bu oranın savaş sonrası ölçülerine göre yüksek kalacağını içtenlikle itiraf etmiştir. Bunun anlamı **ABD ekonomisinin yeni bir uzatmalı durgunluk dönemine girdiğinin resmen açıklanmasıdır.**

Bu, siyasî olarak neyi ima etmektedir? Hâkim sınıflarda ve işçi sınıfında ne gibi tepkilere yol açacaktır? Ne gibi hükümet siyasetlerinin sözü edilmektedir ve bunlardan hangisi uygulanmaya konma şansına sahiptir? Bunlara ve ilgili sorulara yazının ikinci kısmında değineceğiz.

II. BÖLÜM

Yazının I. bölümünde ABD kapitalizminin yeniden, 1930'larda olduğu giib sürekli ve uzatmalı bir durgunluk dönemine girdiğini iddia etmiştik. Yine I. bölümde birçok büyük banka ve şirketin durumunun sarsıntılı olduğunu kabul etmekle beraber, bu durumun bu

kez 1933 tipi bir paniğe yol açmıyacağını ileri sürenlerin görüşlerine katıldığımızı da belirtmiştik. Borçları geciktirme ve âcil durumlarda kefil olmanın bileşiminden doğan bir hükümet müdahalesini beklemek oldukça akla yakın gözükmektedir. 27 Ocak tarihli **Business Week** dergisinde yayınlanan «Şirketler İflâs Edemiyecek Kadar Büyürse» adlı yazıda bu görüş şöyle ifade ediliyor: «Koca ABD şirketleri öyle büyük geçim ve çalışma kaynakları haline gelmişlerdir ki hükümet bunlardan birinin işten çekilmesine veya kapanmasına izin vermeye cesaret edememektedir. Bunun için de ulusal siyaseti, fiyatları düşürecek bazı ekonomik ayarlamalar yapmak yerine, büyük şirketleri koruyacak şekilde ayarlamak zorundadır.»

Bu yorumu kabul edersek, cevaplandırmamız gereken soru, hükümetin bu paniği önlemek için müdahale edip etmiyeceği değil; müdahale ettikten sonra ne olacağıdır. Hâkim sınıflar arasında ne gibi siyasetler düşünülüp, tartışılıyor? Bunlar ne kadar gerçekçidir? Bu tedbirlerin toplumun diğer sınıfları, özellikle işçi sınıfı üzerindeki etkileri ne olabilir? Şimdi dikkatimizi üzerinde toplıyacağımız sorular bunlar ve benzerleridir.

Kapitalistler ve onların sözcüleri arasında bütün güçlüklerin artı değerin yetersizliğinden doğduğunu sanmak gibi bir eğilim oldukça kuvvetli bir biçimde mevcuttur. Yatırıma geçmeyi teşvik eden kârdır (artı değerin unsurlarından biri) ve artı değerin tümü ek yatırımlar için gereken sermayenin temin edildiği hazneyi oluşturur. Kapitalist zenginleşme, yüksek bir yatırım oranına bağımlı olduğuna göre, sistemi bataktan kurtarmak için gereken en önemli şey, herşeyden önce kapitalistlerin ve artı değerden doğan kârları elde eden diğerlerinin cebine giren artı değer miktarını arttırmak olmalıdır. Aynı mantığın devamına göre bu, hem yatırım oranını arttırma, hem de araçlarını temin etme dürtüsünü doğuracaktır. Bu teşhisin siyasal amaçları gayet açıktır: şirketlerin ve zenginlerin çıkarları için işçileri ve tüketicileri sıkıştırmak. **Business Week'in** «Borç Ekonomisine» ayırdığı 12 Ekim tarihli nüshasının özel ek bölümünde bu düşüncenin oldukça ilginç bir örneğine rastladık:

«ABD ekonomisinin eskisinden daha yavaş büyümesi kaçınılmaz bir olaydır (yeni durgunluk döneminin kesin bir kabulu). Bazı insanların daha azla yetinmeleri gerekmektedir... Şehirler ve eyaletler, küçük işletmeler tüketici, **(home mortage market)** bunların hepsi istediklerinden daha azını elde edeceklerdir. **Çünkü ABD'nin sıhhatli kalabilmesi, en büyük borçlananlar ve en büyük borç verenler olan şirketler ve bankaların sıhhatine bağlıdır.**

Daha basite indirgersek, şirketler sıhhatli kaldıkları sürece vergi

ödeyip halka çalışma olanağı temin edebilirler. Ama şirketler hastalanınca insanlar işlerini kaybedip satın alma güçlerini yitirirler, kimse vergi ödemez, hükümet ve bölgesel yönetmelikler finanse edilemez ve herkes şirketler, tüketiciler, federal ve bölgesel yönetimlr, ya iflas ederler ya da borç çıkması içine daha fazla batarlar.

Büyük işletmelerin daha fazla kazanabilmesi için daha azla yetinmek fikrini kabullenmek birçok Amerikalı için pek kolay olmıyacak. Kabullenmek özellikle zor olacak, çünkü büyük işletmeler ve büyük bankalar, hem borç ekonomisi çıkmazının önde gelen kurbanları, hem de sebebidirler.

Yakın tarihte, bu ulusun veya diğer bir ulusun yaptığı hiç bir şey bu yeni gerçeği insanlara kabul ettirebilmek için gösterilmesi gereken çaba kadar zor olmamıştır. Ve bu görevin de başarılıp başarılamıyacağı konusunda ciddi endişeler mevcuttur. Yaşlılık ve acıma duygularıyla dolu bir tarihçi, A. Toynbee, demokrasinin yaklaşmakta olan ekonomik sorunlarla baş edemeyip, yerini bir totaliter rejime bırakmak zorunda kalacağı için matem tutmaktadır.

Bu, 1933 de kendi hakim sınıfı tarafından Alman halkına önerilen tedavi usulüne hayret verecek derecede benziyor. Vahşi bir faşist rejim, Alman halkına zor yoluyla kabul ettirilmiş; bütün muhalefet gurupları, özellikle işçi sıfınınkiler ezilmiş; ücretler dondurulmuş, servet büyük şirketlerin ve zenginlerin menfaatlerine göre dağıtılmıştı. Ancak Nazi rejimine Almanya'yı 1930'ların ekonomik krizinden kurtarmada yardımcı olan önemli bir etken de hem iş olanaklarını çoğaltan, hem de dolaysız olarak yatırımları teşvik eden savaş hazırlıklarının yarattığı muazzam harcamalardı.

Yazının I. bölümünde bugünkü durum için yaptığımız tahlil, ABD ekonomisini 1970'lerde yukarıya doğru tırmanan bir raya oturtabilmek için buna benzer bir dürtüye ihtiyaç olduğu sonucuna varmaktadır. Böyle bir dürtü olmadan artı değerin miktarını arttırmayı amaçlayan her tedbirin hem etkisi az olacak, hem de kapitalistlerin yatırımlarındaki artışı haklı gösterecek olan tek şeyi, pazarların genişlemesi projesini ileri sürmeden tüketimi azalttığı için, sorunları daha da karmaşık bir hale getirecektir. Business Week'in editörleri ve onlar gibi düşünenlerin önerdikleri siyasetin (büyük şirketlerin daha fazla alması için çok kişinin azla yetinmesi) ancak ekonomide yaratılacak bir dürtüyle desteklendiği takdirde gerçekleşebileceğini bilip bilmedikleri açıklık kazanmıyor. Bizim tahminimiz onların böyle bir bilinçten yoksun oldukları yolundadır. Tutucu ekonomik yorumcular, **işçiler yola getirildiği takdirde, pazar sorunun her zaman kendi kendini çözümliyeceğine inanırlar.** Kapitalizmin bütün tarihi bunun böy-

le olmadığını kanıtladığına göre, tutucuların önerdikleri tedbirler ne çok ilginçtir ne de uygulandığı takdirde uzun ömürlü olabilirler. Daha az doktriner olan burjuva yorumcular artı değer'in miktarını arttırmanın önemini onaylamakla beraber, ekonominin hali hazırdaki kritik ve süratle kötüleşen durumunun daha kapsamlı bir programa ihtiyaç gösterdiğini kabul etmektedirler.

Bu sorunla ilgili olarak, 1932'de Hoover yönetiminin son yılında kurulan ve 1953'de Eisenhower zamanında takviye edilen Fesonstruction Finance Corporation'u diriltmek için değişik çevrelerden yapılan teklifler son zamanlarda önem kazanmaya başlamıştır. RFC, 1. Dünya Savaşı sırasında cephane fabrikalarını desteklemek için kurulan War Finance Corporation'un yeniden örgütlenmesinden başka birşey değildir. Aynı görevi RFC II. Dünya Savaşı sırasında da yerine getirmişti. Yeni bir RFC için önerilen tasarıların en ilginç ve en ayrıntılı olanlarından biri, **New York Times**'ın 1 Aralık 1974 Pazar nüshasının mali sorunlarla ilgili ek bölümünde Felix G. Rohatyn imzasıyla yer alıyordu: «İş hayatı için yeni bir RFC öneriliyor».

Rohatyn çeşitli büyük şirketlerin (ITT dahil) yöneticisi, uluslararası sermayenin banka işlemlerini yapan Lazard Freres firmasının Avusturya doğumlu ortağı ve söylentilere göre siyasi bakımdan çok hassas bir alan olan anonim şirketlerin birleştirilmesi işinin ehli bir uygulayıcısıdır. Wall Street işleriyle ilgili kaynaklardan elde edilen bilgilere göre Rohatyn, Demokrat Parti üyesi ve 1976 seçimlerinde Demokrat Partinin başkan adaylarından olan Senatör Henry Jackson'un da danışmanlarındandır. Ekonom politikle ilgili görüşleri ciddiye alınacak bir adam olduğu açıktır.

Rohatyn, yazısının başında, yeniden örgütlenmiş bir RCF'nin sadece mali yönden problemli şirketleri kurtaracak bir araç olarak değil, çok daha uzun vadeli bir ekonomik programın belkemiği olarak ele alınması gerektiğini belirtiyor. «Eğer RFC yeniden diriltilecekse, son anda başvurulacak bir çare olarak değil, ekonomik büyümenin hayati bir aracı olarak ele alınmalıdır» diye yazıyor Rohatyn. Bunun ilk ve önde gelen anlamı da yeni RFC'nin büyük miktarlarda toplu borçlar bulabilen ve şirketlerin çıkarttıkları malları alacak güce ve mali olanaklara sahip bir kuruluş olmasıdır. (bu da devlet garantili bono ve tahvillerin satışıyla sağlanacaktır).

Amaç üç yönlüdür. Birincisi son yıllarda anonim şirketlerin borç/net gelir oranlarının kötüleşmesine ve bunun sonucu olarak kredi maliyetinin olumsuzlaşmasına yol açan ve sermaye piyasası fiatlarının düşmesini yaratan trendi durdurmak (Bu konuda Rohatyn % 25 olan borç/net gelir oranının, son zamanlarda % 40'a yükseldiğini be-

lirtmektedir). İkincisi, bu tip anonim sermaye yapılarının gelişmesiyle şirketlerin kendilerinin tahviller yerine hisse senedi satarak daha fazla para sağlamaları, üçüncüsü de kapitalist sistemin bir bütün olarak yaşıyabilmesi içni gerekli ama özel sermayenin ilgisini çekecek kadar kâr getirmeyen geniş kapsamlı projeleri RFC'nin üstlenmesi. Rohatyn, bütün bunları ayrıntılarıyla sergilemiyor, ama verdiği örneklerle sadece aklından geçenleri değil, böyle bir girişimin ulaşabileceği boyutları da ortaya koymuş oluyor.

«New York Borsası'nın (The Big Board) son yaptığı hesaplara göre» diyor Rohatyn, «Amerikan endüstrisinin yakın bir gelecekteki borç talepleri yılda 50 milyar doları bulabilir. Oysa bu rakkam 1974 yılında ancak 5 milyara çıkabildi. Yeniden canlandırılacak olan RFC, dolaylı ve dolaysız olarakA BD şirketlerine yılda 40 milyar veya daha fazla hisse senedi satma olanağı sağlarsa, hiç kuşkusuz ABD kapitalizmin çok temel yeni bir gücü olarak ele alınabilir.

Yeni RFC'ye verilecek olan tek görev bu değildir: Ek olarak, birçok insanın sözüm ona «kamu yararına» ve de son çare olarak ileri sürdükleri bankalar ve büyük kuruluşlar nezdinde yaptıkları girişimlere karşın RFC birçok alanlarda uyarıcı ve canlandırıcı bir güç olacaktır. Enerji alanında Manhattan tipi bir proje ele alınırsa, ki buna açıkça talep vardır, RFC yatırımcı, borç veren, sorumluluk ortağı ve garantör olarak çeşitli projelerde önemli bir rol oynayabilir. Ayrıca kamu hizmetleri gibi devlet kontrolünde olan işletmeler belki elverişli yatırımlar olmasalar bile, üretimi birçok şirketlerce yapılan mal ve mamüllerde, RFC ürün girdilerinde muhafiyet ve indirimler yaratarak bir finansman kaynağı olabilir. Yirmi milyar doları aşan büyük yatırım projelerinde yapılan borç ertelemeleri o kadar sıkça olmuştur ki (1974) bunun etkileri bundan sonraki yıllarda hissedilecektir.

Daha da ileri gidilirse, RFC özel teşebbüsün içinden çıkamadığı karışık durumlara da müdahale edebilir. Rohatyn'ın sözleriyle, «kamu yararına gerçekleştirilecek yeniden inşa hareketlerinde kolaylaştırıcı bir etken olabilir.»

Örneğin PAN Amerikan Hava Yolları ile Trans World Airlines'in birleşmesi ulusal açıdan gerekli görülüyorsa, birleşik şirkete yapılacak 250 milyonluk bir hisse senedi yatırımı çok şeyler başarabilir. Her iki şirketin de borç verenlerine borçlarının bir kısmını hisse senetlerine çevirmek, nakil masraflarını azaltmak veya vadelerini uzatmak gibi şeyler sağlıyabilir. Böylece de birleşik şirketin krizi rahatça atlatmasını garanti edip, tasarruf ve kârlar elde etmesine ve giderek yatırımcılara (RFC dahil) yatırımlarının payını ödeyecek kadar kâr elde etmesini sağlıyabilir. RFC'nin daha önceki çalışmaları hak-

kında ne düşünülürse düşünülsün, Rohatyn RFC'nin bu kez sistemin kopmaz bir parçası haline dönüşmesi üzerinde israrla durmaktadır: RFC sadece son anda başvurulacak bir kredi kaynağı olarak değil, hem kurtarıcılık hem uyarıcılık görevini yerine getiren canlı bir araç olarak, ekonomik yapımızın ayrılmaz bir parçası olmalıdır. Tek bir işletmenin sermayedarı haline gelmesine gerek yoktur. Kamu yararına olan yapısıyla, RFC bir yatırımın normal piyasa şartlarında kârlı hale geldiği ana kadar kullanılması kaydıyla, ya ortak ya da kredi verici bir sermayedar olarak kalmalıdır. Bunun içinde RFC başka hiç bir ihtimalin olmadığı anlarda ortaya çıkan ve halkın talepleri karşılanıp normal piyasa yeniden çalışır hale geldiğinde geri çekilen bir döner sermaye —ümit ederiz ki kârlı bir tane— haline gelmelidir.

Burada da bir endüstriyle ilgili olarak on milyar veya bir şirket için 100 milyon dolarlık rakkamlardan söz edilmesi yazarın düşüncelerinin genel doğrultusunu belirlemektedir. Bu listeye, bir yatırımcı, sorumluluk ortağı, borç veren ve garantör olmadan gerçekleştirilmesi çok zor bazı projelerin de adı eklenebilir: demiryollarının yeniden onarımı; şehir içi kitle ulaşımı, kirliliğin önlenmesi, düşük ücretli konut yapımı vs. gibi. Piyasa amaçlı ve kâr arayıcı özel teşebbüs bu ve benzeri toplumsal alanlardaki ihtiyaçları asgari bir ölçüde bile sağlamayı başaramamıştır. Felix Rohatyn'ın teklifi, kapitalist sınıfın kendi devleti eliyle hem ekonominin şimdiki tehlikeli gidişini önlemek, hem de özel tekellerin çok riskli veya az kârlı buldukları için girmeye çekindikleri üretim dallarına ve servis hizmetlerine dolaylı ve dolaysız olarak yatırım yapabilme gücüne sahip, kalıcı bir kurumun kurulmasıdır. Eğer bir şans eseri olarak bu yatırımlardan herhangi biri kâr getirecek olursa derhal özel teşebbüse devredilmelidir; kapitalizm altında devletin görevi kâr elde etmek değil, kayıpları sosyalizasyona dönüştürerek sistemin düzgün bir şekilde işlemesini sağlamaktır.

Rohatyn, kendi tekliflerinin sadece bir hükümet şirketi kurmak ve bu şirkete yatırım yapacak sermaye temin etmekten ibaret olmadığını pekâlâ bilmektedir. O, tutuculardan gelen «sosyalizm» ve liberallerden gelen «büyü işyerlerine arka çıkma» gibi ideolojik tepkileri bir kenara itmekte, ama kendi kafasında yaşattığı RFC'nin ancak planlı ekonomi şartlarında etkili olabileceğini kabul etmektedir.

Yukarıda anlatılan türden geniş kapsamlı özgürlüğe sahip bir örgütlenmenin planlı devlet ekonomisine doğru ilk adım olduğu yadsınamaz. Yine de bu konuda kamuoyuna açık bir tartışma yapmak gerekli olabilir. Bugünkü şartlarda ülkenin kendi kaynaklarını daha

dikkatli kullanması, bu kaynakları tahsis ederken daha temkinli davranması ve malî imkânlarını toplumsal tercihleriyle bağdaştırabilmesi önerisi dikkate alınmalıdır. Birçok kişinin devlet planlaması dediği sıradan bir aile için tutumlu bir aile bütçesinden başka birşey değildir. Federal devlet seviyesinde uzun vadeli bir ekonomik planlamanın bir zorunluk olacağına inananlar çoktur. Ancak onu gerçekleştirecek araçlar olmadan plân, sadece bir kâğıt parçası olmaktan öteye gidemez. RFC bu tip bir yaklaşımdaki ana araçlardan biri olabilir.

Rohatyn uzun vadeli ekonomik planlama için gerekli olabilecek diğer ana araçlardan söz etmiyor. Ama artık konuyla ilgilenen başkaları da olduğuna göre, bundan böyle proje ve teklif sıkıntısı çekileceği düşünülemez. 10 Mart tarihli Business Week'de çıkan bir yazıda bu açıkça beliriyor:

Şimdiye değin, merkezî plânlı devlet ekonomisi birçok iş adamı, siyasetçi ve iktisatçı için bir çeşit karasaban olmuştur. Ama ekonominin 1930'lardan bu yana geçirdiği en kötü durgunluk dönemlerinden birine girdiği ve enerji krizinin de buna ilâve olduğu şu günlerde, ulusal plânlama Washington içinde ve dışında yeni taraftarlar kazanmaktadır.

Nobel ödülü alan iktisatçılardan Wassily W. Leontieff'in önderliğindeki bir grup iş adamı ve emekçi lideri Kongre'nin Ulusal Ekonomik Plânlama için bir büro kurmasını istemektedirler. Brown. Bros Hariman Co'nun baş müdür yardımcısı ve Parasal Sorunlar Vekâleti İkinci Sekreteri Robert V. Roosa ve Birleşik Otomobil İşçileri başkanı Leonard Woodcock gibi değişik çevrelerden gelen kişiler tarafından desteklenen bu teklif, plânlama bürosuna oldukça geniş yetkiler sağlıyabilir.

- Hem hükümet, hem özel sektöre ait kaynaklardan ayrıntılı ekonomik bilgileri toplama ve bunları inceleme yetkisi..
- Beş ve onbeş yılı kapsayan zaman süreleri için Kongre'ye ve Başkan'a sunulacak ekonomik plânları hazırlamak sorumluluğu.
- İdare ve Bütçe Bürosu, Hazine Dairesi ve Ekonomik Danışmanlar Konseyi gibi kuruluşlar arasındaki ekonomik siyaseti koordine etmek gücü.

Uzun vadeli kapitalist planlamanın temel araçlarından biri de, esas amacı artı değerin oranını sermayenin çıkarları doğrultusunda ayarlamak olan, ama çoğu kez kibarca «gelirler siyaseti» olarak anılan bir çeşit ücret - fiat kontrolleri sistemi olacaktır. Bu uygulama sözünü ettiğimiz büyük şirketlerin daha fazla kazanabilmesi için herkesin daha azla yetinebilmesi amacına uygun düşmekte ancak derinleşen depresyon döneminde, daha önceki sınırsız enflasyon döne-

mine kıyasla, âcilliği azalmaktadır. Yine de burjuva planlama edebiyatında önemli bir yer tuttuğu (örnek olarak Bkz. J. K. Galbraith'ın son kitabı **Ekonomi ve Kamu İhtiyaçları**) ve gelecekteki herhangi bir planlama projesinde de yer alacağı açıktır.

Muhtemel planlama hazırlıklarının ne denli etkili olabileceği sorusunu şu an için bir kenara koyarsak, kesinlikle bir tek şey söyliyebiliriz: o da şimdiki ekonomik kriz ve başlangıcını teşkil ettiği yeni durgunluk döneminin ABD'de de devlet kapitalizminin gelişmesi yolunda büyük bir hamle yaratacağıdır. Bu, şimdiden ekonominin çeşitli sektörlerinde (bankacılık, demiryolları vs.) uygulanmaya başlayan, ekonomiyi kurtarma operasyonları şeklinde belirecektir. Rohatyn'ın RFC teklifine benzer geniş hükümet yatırımlarının da banka operasyonları şekline dönüşmesi muhtemeldir. Ulusal ekonomik planlamayı geliştirmek için ciddi çabalar da sarfedilebilir. Nasıl bir karışımla olursa olsun, ABD ekonomisine gittikçe artan bir dozda devlet müdahalesi ve katkısı olacağı ayen beyan ortadadır.

Biz iki konuyla ilgili düşüncelerimizi derhal belirtelim: Birincisi, tutucular ve beyni yıkanmış sosyal «bilimciler» ne derlerse desinler, bunun sosyalizmle uzaktan yakından hiç ilişkisi olmadığıdır. İkincisi de diğer ileri kapitalist ülkelerin devlet kapitalizminde ABD'den çok daha ileri bir noktada durdukları ve bunun için de burada olmaya başlayanlar bir çeşit treni yakalama olayı olarak bakılabileceğidir.

Devlet kapitalizmine doğru bir yönelişin şimdiki krizi ne ölçüde önliyebileceği ve gündemde olan durgunluk durumunu hafifletip hafifletemiyeceği konusunda oldukça temkinli davranmak lâzım. Hükümetin tehdit altında olan banka ve şirketlerin borçlarını üstlenerek veya garanti altına alarak bir paniğin doğmasını engelliyebileceği görüşünü daha önce de belirtmiştik. Bundan öteye ne yapacağı ise bir soru işareti olarak duruyor. Devlet kapitalizminin daha fazla geliştiği ülkelerin tecrübelerinin dikkatli bir değerlendirmesi bizi yatırımı ve istihdamı arttırmak yönünde bazı şeyler yapılabileceği, ama bu ülkeler kendi denetimlerinin dışındaki uluslararası gelişmelere bağlı kaldıkları sürece, fazla bir ilerleme kaydedilemiyeceği sonucuna götürebilir. Ama bu sonucu doğrudan doğruya ABD'ye uygulamak yanlış olurdu. Çünkü ABD dünya kapitalist sisteminin belkemiğidir. Bundan dolayı da diğer ülkeleri o kadar fazla etkileyen uluslararası sorunların belirlenmesinde çok fazla söz hakkına sahiptir. ABD'de uygulanan devlet kapitalizmi kapitalist sistemin bu en büyük biriminin işleyişini düzeltirse, bunun diğer ülkelerde de devlet kapitalizminin nimetlerinden tam olarak yararlanma olanakları sağlayıp sağlıyamıyacağı tartışılabilir. Bu tartışmanın geçerliliğini kanıtlayacak olanakla-

rımız olmadığına göre, biz ancak birinci ıhtimal üzerinde fikir yürütebiliriz: devlet kapitalizmi ABD'de neler başarabilir?

Bu noktada, belki bazılarına çok aykırı düşecektir ama, sorun ekonomik olmaktan çok politiktir. ABD'nin muazzam zenginliği ve verimliliği, bu ülkeye sınırsız ölçülerde ekonomik bağımsızlık sağlamaktadır. Teorik olarak öyle şeyler söylenebilir ki, hem kapitalizmin çerçevesi içinde kalınır, hem de sistemin inanılmayacak derecedeki saçma ve müsrif tutarsızlıkları ortadan kaldırılarak şimdi çözümlenmesi imkânsız gibi gözüken sorunlar elde edilen maddi kaynaklar ve insan gücünün seferber edilmesiyle çözülebilir. Ancak bizim çalışmamız bu türden sorunların çözümlenebileceği bir platform değildir; biz bunu Profesör Leontieff ve onun asistanlarına bırakıyoruz. II. Dünya Savaşının yaşanan tecrübeleri bize şunu göstermiştir: bugünküne benzeyen bir işsizlik durumundan başlayarak ve en verimli çağlarını yaşayan milyonlarca kadın ve erkeği cephelere sürerek bile üretimi kabaca yüzde yüz arttırmak mümkün olmuştur. Yatırımların yeni enerji kaynakları yaratmak, (belki de Felix Rohatyn'ın RFC' si yoluyla), ülkenin demiryollarını onarmak ve genişletmek, şehirlere kitle ulaşım araçları temin etmek, hava ve su kirlenmesini önlemek, 25 milyon aileye yaşanabilir konutlar temin etmek yolunda kanalize edildiği günümüzde, **teorik olarak** bundan da daha iyisi yapılabilir. Bunu gerçekleştirmek, ne gelir dağılımında mevcut statükoyu zorlayacak, ne de artı değer'in oranında bir azalmayı gerektirecektir; üretimde elde edilen kolay artışlar sorunları çözümler.

Bizim iyi niyetli plancılarımızın gözlerini kamaştıran bu tip teorik şemalardır. Onlar herşeyden evvel bu müsrifliğin ve anlamsız saçmalıkların nereden geldiğini sormayı ihmal ederler; ondan sonra da bunların herbirinin muazzam bir siyasî gücü ellerinde tutan —ve bu kavram tamamen kapitalizmin kendi terimleriyle ifade edilmiş olsa bile— halkın mutluluğu için en ufak bir fedakârlığı bile göze alamayan para babalarının ardında gizlendikleri kaleler olduğunu gözardı ederler. Ülkenin kâr getiren enerji kaynakları üzerinde gittikçe artan bir ölçüde söz hakkına sahip olan senatörlerle milletvekillerinden oluşan geniş bir delegasyona hükmeden petrol kralları var olduğu sürece enerji sorununu çözümlemek nasıl mümkün olacaktır? Demiryolları ve çevre kitle araçlarının, otomobil, kamyon ve yol yapımı karşısında önecelik kazanması nasıl mümkün olacaktır? Bize bu konularda ikna edici cevaplar verebilirseniz, biz de belki sizin planlarınıza daha fazla önem verebiliriz. Ama eğer verecek cevabınız yoksa, bizim de üzerine eğileceğimiz daha önemli konularımız var.

Hem işsizleri hem de çalışanları içeren bir tanımlamayla işçi sı-

nıfı, her zaman, kapitalist depresyonun önde gelen kurbanı olmuştur. Gerçek ücretler birkaç yıldan beri düşmekte ve işsizlik resmî rakkam olan yüzde 8.2'den (gerçi zenciler için resmî rakkam yüzde 40) çok daha yüksek bir orana ulaşmaktadır. İşçilerin birçoğu gırtlaklarına kadar borç içindedir, işsizlik menfaatleri hızla azalmakta ve çok sayıda insan resmî kuruluşlardan yardım almaya zorlanmaktadır. Halen işi olanlar bile, sıranın ergeç kendilerine de geleceğini bildiklerinden, ailelerinin ve kendilerinin perişanlığa sürüklenmsi korkusu içinde yaşamaktadır. Dünyanın en zengin ülkesinde işçi sınıfı, tek kelimeyle yaşama savaşı içindedir. Bu şartlar altında, tepeden tırnağa bürokratlaşmış, emek gücünün ancak dörtte birini teşkil eden, işçilerin çıkarlarını savunmaktan çok, onları kontrol altında tutan ve bu sistemin içine iyice yoğrulmuş kurumlar haline gelmiş sendikaların birdenbire işçi sınıfı mücadelesinin etkili araçları haline dönüşmeleri beklenemez. Onların bugün oynayacakları rol, 1930'ların başlangıcında eski A.F. of L. ın oynadığı rolün aynıdır; çaresizlik ve engelleme. Ve tıpkı o zaman olduğu gibi, kapitalist çöküşle karşı karşıya kalan işçiler yeni örgütlenmeler ve yen mücadele biçimleri yaratacaklardır.

Bu yeni örgütlenmeler ve mücadele biçimlerinin ne olacağı ve ne zaman olacağı konusunda bir fikrimiz yok. Olacağı konusundaki inancımız ise kapitalizm altında işçi sınıfı mücadelesinin tarihine dayanmaktadır; her kriz, durgun güçleri ayaklandırmakta ve işçi sınıfını eyleme itmektedir, bu kez de böyle olacağına eminiz.

Bu yeni dönemde devrimcilerin ve ilericilerin görevleri ne olacaktır? Bugünkü şartlar altında bu güçlerin önümüzdeki mücadelelere yol göstermeleri ve önderlik etmelerini beklemek saflık olurdu. Eğer önderlik yapma hakkını kazanacaklarsa herşeyden evvel olmakta olanları ve bunun doğuracağı sonuçları anladıklarını göstermek zorundadırlar. Bu anlayışa ulaştıkları gün işçi sınıfı hareketi içinde mütevazi ama önemli bir rol oynamaya başlıyabilirler; yorumcu ve öğretmen rolü. İşçi sınıfının değişik sektörlerine, içine zorlandıkları mücadelenin temel yanının savunma olduğunu anlatabilirler. Hem kendilerini, hem de başkalarını burjuva reformizminin batağına saplanmaktan kurtarabilirler. Ve herşeyden evvel sadece Amerikan işçileri için değil, bugün her zamankinden fazla hem maddi hem de manevi bir çöküşün tehdidi altında olan tüm insanlığın tek umudu olan devrimci sosyalizmin bayrağını ayakta tutabilirler?

PORTEKİZ DEVRİM HAREKETİ

Niçin «Portekiz Devrimi» değil de «Portekiz Devrim Hareketi» diyoruz.

Bilimsel sosyalizm öğretisinden edindiğimiz bilgiye göre: Dünyada Egemen Üretim tarzı haline gelen kapitalist üretim tarzı 1971 Sovyet Devrimi ile ilk yarayı alıyor ve dünyamız yeni bir üretim tarzının doğumuna tanık oluyordu.

İşte o günden sonra tüm dünya ulusları bu hakim kapitalist üretim tarzı zincirinin artık paslanmış halklarını birer, birer kırıp sömürüye son vererek Sosyalist Üretim tarzına geçiş sürecine girmişlerdir. Onun için bu süreci tamamlayıp Sosyalist Üretim tarzını gerçekleştirmiş ülkeleri devrimini yapmış ülkeler olarak tanımlıyoruz.

Şimdi Portekiz devrim hareketine bu açıdan bakalım.

25 Nisan 1974 tarihinde Portekiz ordusu bir darbe ile 46 yıldır sürdürülen Salazar — Gaetana faşist diktatörlüğüne son vermiştir.

46 yıllık faşist diktatörlüğüne son veren bu ordunun durumu nedir?

Doğal kaynakları tükenmeye yüz tutmuş 6 milyon nüfuslu Portekiz ülkesi her türlü özgürlükten yoksundur.

Ekonomisine gelince; Anavatan ve sömürgeleri dahil bütün ekonomik güç, aynı zamanda çok uluslu tekellerin acentesi halindeki 34 ailenin elindedir.

Bu durumda kendisi bağımsız olmayan ve özgürlüklerden yoksun bir ülkenin ordusu bir de bağımsızlık ve özgürlük uğruna dövüşen Mozambik ve Gine - Bisu halkına karşı 15 yıldır haksız bir savaş sürdürmek zorunda bırakılmıştır.

Bu haksız savaşı sürdürürken devamlı olarak ölen ve öldüren bu ordu mensupları bir gün elbette gerçeği görecektir.

Nitekim 9 yıllık bir savaştan en büyük kahramanlık nişanı ile anayurda dönen General Spinola sömürge savaşlarına son vermeyi ön gören bir kitap yayınladı. Sonra da 200 genç subayla gizli bir toplantı yaptı.

Spinola de Gaulle hayran olup onun yolunda giderek en az fedakârlıkla mevcut rejimi sürdüreceğine inanıyor ve «Portekiz her geçen gün biraz daha yalnızlığa itiliyor. Bizim sosyal ve ekonomik b. kımdan diğer Avrupa ülkelerine oranla durumumuz daha da kuşku verecek durumdadır ve sömürülerde sürdürülen Millî Kurtuluş savaşları bizi daha da büyük bunalımlara sürüklüyor » (**) diyordu.

Genç subaylar ise bu kadarla yetinmiyor ve ekliyorlardı. «Yalnızca sömürge savaşlarına son vermek yetmez. Portekizde gerçek bir demokrasinin kurulması gereklidir.»

Görülüyor ki gerek yurt içinde sürdürülen illegal hareket, gerekse sömürge savaşlarında elde edilen pratik sonucunda genç asker ve subayların bilinçlenmeleri kesinleşip hızlanmaktadır

Görülüyor ki devrim hareketini yürüten subaylarla 25 Nisan'dan sonra hareketin başına getirilen Spinola karşılıklı birbirlerini idare edeceklerine inanan bir telde iki cambaz gibidir (*).

Devrim Hareketin'de devlete el koyan ordu ilk önce gizli polis teşkilâtı (PIDE) nı kaldırarak mensuplarını tutuklatıp, tutuklu politik suçlularını serbest bırakıyor.

Bu durumda, Portekiz'de, devri mhareketini en başta destekliyen, o güne kadar faşizme karşı savaşını illegal olarak sürdüren Komünist Partisi (PKP) olmuştur.

*
* *

Şimdi de Salazar - Gaetano faşizmine karşı direnen örgütleri inceliyelim :

(**) Bugün birçok Portekiz'li ölüyorsa yarın daha da çok ölecektir.

(*)Mısırda Nasır darbesi ve bizdeki 27 Mayıs darbelerine ne kadar benziyor değil mi? Dileriz sonuç aynı olmaz.

I. Portekiz Komünist Partisi (PKP)

P.K.P. 1921 yılında kurulmuş ilk devrimci örgüt olup sağlam oraganizasyon ve disiplini ile ünlüdür ve 46 yıl durup dinlenmeden Salazar baskı ve zulmüne karşı kahramanca dövüşmüş ve güçlenerek gelişmiştir. Partinin bugünkü lideri Alvaro Cunhal 1915 yılında doğmuş, hukuk ve Felsefe öğrenimi yapmıştır. **Partinin gençlik teşkilâtından** gelip1940 yılında Genel Sekreterliğe ulaşmış ve o tarihten bu yana aynı görevi şerefle üstlenmektedir.

Bu görevi 9 yıl illegal çalışmalarla sürdürmüş, 1949'da tutuklanarak 10 yılını da Atlantikteki Peniçe Adasında çok sıkı bir tecrit altında geçirmiştir. Bu ağır tecrit şartlarına rağmen 1959 yılında bu menhus adadan örgütçe kaçırılabilmiştir.

PKP'nin devrim hareketindeki tutumu:

Hareketin başından beri Silâhlı Kuvvetler Hareketini destekliyen PKP, askerî hükümette görev almış ve PKP'nin komünist olmayan demokratik parti ve gruplarla koalisyon kurması için çalışmıştır.

PKP, Portekiz Devrim Harektine en doğru teşhisi de koymuş ve bu hareketin, Devrimin, «Millî Demokratik Devrim» aşaması olduğunu ilân etmiştir.

Devrim Hareketinden sonra kurulan Sol Partiler.

Bunların başında Sosyalist Parti (PSP) geliyor. PSP, Salazar faşizmi döneminde birbirinden kopuk gruplar halinde illegal marksis faaliyet göstermişler bazan dağılmışlar, bazan birleşmişler. Devamlı olarak iki akım hakim olmuş bu dağınık gruplara. Bunlar devrimci akım ve Sosyal Demokrat akımlardır. Bu iki akım 1973 yılında Almanya'nın Bonn şehrinde birleşerek PSP'yı kurmuşlardır.

Ancak partinin tamamen marksist programını hazırlıyan devrimci akım partinin yönetimini sosyal demokratlara kaptırmıştır.

25 Nisan 1974'ten sonra Partinin Portekiz içindeki örgütlenmesi başlamış ve 8 ay sonra da ilk kongresi yapılabilmiştir. Ne var ki bu kongreden sonra devrimci akımı temsil edenler partiden ayrılarak Halkçı Sosyalist Cephesi Partisini kurmuşlardır.

Bunun dışında 7 parti daha vardır.

1 — Sosyalist Sol Hareket MES

Sol kanat aydınlar tarafından kurulmuş, sonra da Parti kurucuları istifa etmiş ve hareket sekter bir tutum göstermeye başlamıştır.

2, 3 — Sanayi ve Tarım İşçileri Birliği MRPP ve ACO. Pekin yanlısı olup aşırı sertlik taraftarıdırlar.

4 — Uluslararası Komünistler Birliği LCI

Troçkist olup sadece işçilerden kurulacak bir hükümet iste-

Troçkist olup sadece işçilerden kurulacak bir hükümet istemektedirler.

5 — Halk Birliği Partisi PUP

Marksist - Leninist fakat Parlamenter demokrasiye karşıdır.

6 — Devrimci Proleter Partisi — Devrimci Tugay PRP — BR. İki gruptan oluşan militan öğrenci ve işçi örgütü.

7 — Devrimci Eylem Birliği UDP vey LUAR Faşist dönemde banka baskınlarıyla ün yapmış tüm üyeleri silâhlı bir topluluktur.

Görülüyor ki Portekiz solu da çeşitli nedenlerle bölünmüş durumdadır.

Silâhlı Kuvvetler Harekti MFA

MFA ve devletin başına getirdikleri Spinolar arasında çok geçmeden sürtüşme başladı. Esasen büyük burjuva kökenli Spinola küçük burjuva kökenli genç subaylara her zamn tepeden bakmış ve onlara burun kıvırmıştır.

Ta ki, Gonçalver, Spinolanın adayı yarbay Miguel'in yerine başkanlığına getirilince içyüzünü açığa vurmuş ve gösteri yapmak için yurdun her ynaından «Sessiz Çoğunluğu» Lizbon'a davet etmiştir.

Spinola'nın «sessiz çoğunluk» dediği kimlerdi, neye güveniyordu? Kendisine bu güvenceyi veren güçlerin başında Portekiz kilisesi geliyordu.

O kilise ki 1926'da Braga piskoposu eliyle I. Cumhuriyetin devrilmesinde baş rolü oynamıştı.

O kilise ki Salazar ve Gaetane rejimi ve rejimin gizli polisi PIDE ile devamlı işbirliği yapmıştır.

O kilise ki radyosu ve gene ortaya çıkan bir Braga piskoposuyla (Mario da Silva) ve kuzeydeki büyük toprak ağalarının desteğiyle küçük toprak sahiplerini kışkırtarak Nazer, Lima, Parta ve Braga da Komünist Partisi mahallî binalarına saldırtacaktır.

Spinola'nın desteği sadece kilise değildi bunların yanında çok uluslu şirketler ve CIA da vardı.

Fakat Spinola'nın umudu, kursağında kalacaktır. Zira Komünist Partisinin çağırısıyla işçiler Lizbon'un bütün girişlerini kontrol altına alacak ve kamyonlara bindirilmiş «sessiz çoğunluk» Lizbon'a giremeyecektir.

Bundan sonra Spinola da kurtuluşu İspanya'ya kaçmakta bulmuştur. İspanya'ya kaçmakla da hızını alamamış Brezilya'ya kadar uçmuş ve gerçek zihniyetini ortaya koymuştur.

Ne yazık ki Spinola'nın kaçması meseleye çözüm getirmemiştir. Bir tarafta Silâhlı Kuvvetler içindeki sürtüşme, kızışmış, öte yandan boş durmıyan CIA ve çok uluslu şirketler sürtüşmeyi arttır-

mak için varını yokunu ortaya koymuştur. Bunlar az gelmiş gibi Sosyalist Parti de karakterini ortaya koyarak kapitalizmin bölünmez parçası ve bu sebepten karşı devrimci olduğunu bir kere daha aşikâr ediyordu. Sosyalist Parti başkanı Mario Soarez düpedüz yalan söylüyor:

«Eğer Almanya'da olsaydım Willy Brandt taraftarı olur kapitalizmi düzeltmek yolunu seçerdim. Ancak Portekiz'de görevim kapitalizmi yok etmektir» diyordu.

Spinola kaçıp devlet başkanlığına Costa Gomez ve başkanlığa da Gançalves geldikten sonra Portekiz devrim hareketi Temmuz 1975'e kadar devamlı yükseliş göstermiş, 17 Temmuz'da Sosyalist'ler hükümetten çekilmiş ve Halkçı Demokratları da peşlerinden sürüklemişlerdir. Halbuki Çunhal bütün demokratik güçleri faşizme ve karşı devrime karşı mücadeleye çağırıyor.

Bu arada Silâhlı Kuvvetler Hareketi (MFA) içinde iki görüş çarpıyordu.

I — Harektin itici gücü olmak

II — Hareketin hakemliğini yapmak

Görülüyor ki yukarıda açıkladığımız çeşitli güçler ve etkenler yüzünden MFA tavizler dönemine girmiştir. Bu nedenle Gonçalves Başbakanlıktan ayrılmak zorunda kalmış, sonradan atandığı Genel Kurmay Başkanlığından da ayrılmıştır.

Doğaldır ki Devrim yolu inişli çıkışlı ve dikenlidir ve bitmemiş bir devrim hareketinden hiçbir zaman umut kesilmez. Bu bakımdan biz de bütün ülkelerin devrimcileri gibi Portekiz Devrim Hareketinin başarıya ulaşmasını diliyor ve bu umutla bekliyoruz.

Besbelli ki Portekiz Devriminin başarısı önünde sonunda emekçi sınıfların güçbirliğine bağlıdır. Bu da şu anda bu ülkede komünistlerle, devrimci sosyalistlerin ve toplumdaki tüm antiemperyalist örgüt ve çevrelerin bir tek cephede birleşmeleri biçiminde tezahür edecektir.

Konumuzu kapamadan önce bir noktaya daha deyinelim — Portekiz'deki gelişmeler karşısında Türkiye'de bazı sol çevreler Portekiz deneyinin Türkiye'de de tekrarlanabileceği sanısına kapılmışa benziyorlar.

Bunlara söyliyeceğimiz şudur: Türkiye'de koşullar bambaşkadır. Türkiye'de bugün devrimcilerin, başta gelen bir görevi, askeri kışlasında tutmak ve sosyalizme yönelik bağımsızlık ve demokrasi mücadelesini başta işçi sınıfı olmak üzere emekçi yığınlara dayandırmaktır.

P.H.

Ortak Büro Çalışmaları

Ağustos ayı içinde TSİP Genel Yönetim Kurulu CHP'nin solundaki partilere bir yazı gönderdi ve onları seçimlerde demokratik güçbirliğine çağırdı. Çağrıda seçimlerde güçbirliğinin «uzun vadedeki demokratik güçbirliği çalışmaları için olumlu bir girişim niteliği taşıyacağı» belirtiliyordu.

TSİP GENEL YÖNETİM KURULU'NUN ÇAĞRISI

Partimiz Genel Yönetim Kurulu, 12 Ekim kısmî senato ve milletvekili seçimlerinde, sosyalist ve tüm anti-emperyalist, anti-faşist güçlerin ortak bir demokratik zeminde davranmalarının, işçi sınıfımız ve emekçi halkımızın çıkarları ile uyuştuğu görüşünde birleşmiştir.

Bu doğrultuda, CHP'nin solundaki partilerden —kuruluş sırasına göre sayarsak— Türkiye Birlik Partisi, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, Türkiye Emekçi Partisi, Türkiye İşçi Partisi ve Sosyalist Parti'nin güçbirliği imkânlarını aramak üzere ortak çalışmalar yapmasının doğru olacağı kanısındayız.

Bu çalışmalar sonucunda belirli demokratik ilkelerde anlaşma sağlandığı takdirde saptanacak bir protokolle seçim faliyetleri ortak bir şekilde yürütülebilir.

Öteden beri, Cumhuriyet Halk Partisi'nin «demokratik güçbirliği» çalışmalarını reddettiği, güçbirliğini «milleti kamplara bölmek» gibi tutucu bir şekilde değerlendirdiği bilinmektedir. Oysa demokratik platformlu güçbirlikleri tüm dünyada faşizme karşı oluşturulmaktadır. Seçimler ise böyle demokratik ittifakların alanlarından biridir. Genel Yönetim Kurulumuz, demokrasiyi CHP'den bekleyen ve oyların «bölünmesinden» «kaygılanan» bir anlayışla CHP'nin desteklenmesini savunmayı, sosyalizmin bağımsız politikasıyla bağdaştırmamaktadır. Ayrıca «sol» olduğunu ileri süren hiçbir parti farklı emekçi sınıf ve zümre tabanlarını temsil eden ve dolayısıyle ideolojik farklılıklar taşıyan başka sol eğilimlerin ortak demokratik bir platform oluşturmadan kendisini desteklemelerini beklememelidir.

Cumhuriyet Halk Partisi, gerek desteğini sağlamış bulunduğu çıkar çevrelerine ters düşmemek, gerekse bugünkü geçici gücünden alabildiğine yararlanmak için sözkonusu tutum içindedir. Bununla birlikte, CHP'nin ilerisindeki partiler demokratik bir zeminde anlaşabilirlerse, —uygun gördükleri takdirde— Cumhuriyet Halk Partisi'ne son bir kez öneri götürebilirler.

Partimiz, mevcut seçim yasasının gerici hükümlerinden ötürü sosyalist partilerin seçimlerde parti olarak temsil edilmemelerini antidemokratik bir vakıa olarak nitelemekte, ama sosyalist partilerin parti olarak seçimlere katılmaları mümkün olsaydı bile böyle bir güç birliğinin gerekli olacağını düşünmektedir.

Bugünkü koşullarda, sosyalizmin bağımsız çizgisinin de temsil edileceği ve savunulacağı ortak bir demokratik platform, sol güçlerin hiç değilse bir kısmını seçimlerde birleştirici bir adım olacağı gibi, belki de daha önemlisi, uzun vadedeki demokratik güçbirliği çalışmaları için olumlu bir girişim niteliği taşıyacaktır.

Seçim yasaları önümüzde fazla bir vakit bırakmadığından, bu konudaki cevabınızı mümkünse bir hafta içinde bildirmenizi rica eder, halkımızın bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesi yolunda başarılar dilerim.

TSİP Genel Başkanı
Ahmet Kaçmaz

TSİP çağrısına TEP, SP ve Birlik Partisi olumlu cevap verdiler. TEP Merkez Yürütme Kurulu, çağrıyı sosyalist hareketin örgütsel birliği doğrultusunda bir ileri adım olarak değerlendirdiğini TSİP'ye cevabında belirtti.

TEP'in çağrıya cevabının tam metni şöyledir:

TEP'İN CEVABI

Merkez Yürütme Kurulumuz 12/8/1975 ve öteki tarihli yazınızı inceledi. Partimiz, CHP solundaki partilerin güçbirliği imkânlarını aramak üzere ortak çalışmalar yapılmasının doğru olacağı yolundaki görüşünüze katılmaktadır. Egemen güçlerin iç ve dış politikalarında çıkmaza saplandığı, işçi sınıfı hareketinin gittikçe güçlendiği bu günün koşullarında bu ortak çalışmaların sadece seçim kampanyası dönemine inhisar etmemesi ve gerçek demokratik güçbirliğinin vazgeçilmez koşulu olan sosyalist hareketimizin birliğini hedef tutan sürekli bir ortak çalışma niteliği kazanması dileğimizdir.

Partimizin en yüksek organının yayınladığı 5 Temmuz 1975 tarihli çağrıda Türkiye'de sosyalist hareketin örgütsel birliği konusundaki görüşümüzü özet olarak belirtmiştik. Biz, «çatısı altında, **kaçınılmaz olarak,** ayrı ayrı eğilimleri barındıran, bu eğilimler arasında, demokratik merkeziyetçilik ilkesi uyarınca, dialog kurabilen **ve bu dialogdan güç kazanan,** temel ilkelerde bilik halinde hareket etmesini bilen, işçi sınıfının öncü birliği niteliğinde, yoksul köylülük saflarında kök salmış bir tek sosyalist parti» yi yaratmanın sosyalist hareketimizin başta gelen sorunu olduğu görüşündeyiz. Demokratik güç birliği başka şey, sosyalist hareketin örgütsel birliği başka şey olmakla birlikte yazınızın bu birlik doğrultusunda somut bir adım olabileceği umudundayız.

Sosyalist partilerin ortak davranışının, tüm demokratik çevreleri, bu arada CHP'yi de (kendi sınıfsal sınırlaması içinde de olsa) demokratik güçbirliği konusunda daha olumlu bir tutuma itebileceği kanısındayız. 1962 - 1966 döneminde TİP, tüm sosyalist çevrelerin desteklediği bir parti olarak, politika alanında sağladığı büyük ağırlıkla CHP'yi daha sağcı bir çizgiden «ortanın solu» denen tutuma itmiştir. Bugün sosyalist partilerin ortak çalışmaları sağımızdaki demokratik güçleri siyasî demokrasi konusunda somut taahütlere ve demokratik güçbirliği konusunda da olumlu bir tutuma itebilir. Ama bu gerçekleşse bile, önümüzdeki seçimler antidemokratik niteliğini koruyacaktır. Çağımızda işçi sınıfının kendi partisiyle katılamadığı bir seçim demokratik olamaz. Hangi koşul-

larda olursa olsun demokratik güçbirliği sosyalist hareketin insiyatif ve bağımsızlığını korumanın zorunlu olduğu açıktır. Elbet te ki bu, yerinde, kendimize güvenden gelen «proleter devrimci esnekliği» göstermemize engel değildir.

Bu günün koşullarında sosyalizmin bağımsız çizgisinin savunulacağı bir ortak platformun, sol güçlerin birliğinin sağlanmasında önemli bir etken olacağına ve bu yolda atılan ilk adımı başka adımların izleyebileceğine biz de inanıyoruz.

25 Ağustos 1975 tarihli toplantıda hazır bulunacağımızı bildirir, başarılar dileriz.

TÜRKİYE EMEKÇİ PARTİSİ
MERKEZ YÜRÜTME KURULU ADINA
GENEL BAŞKAN
MİHRİ BELLİ

TİP çağrıya cevabında «demokrasi mücadelesi için güç ve eylem birliği»nden yana olduğunu, «anti-emperyalist ve demokratik hedefler doğrultusunda güç ve eylem birliğini gerçekleştirmek yolunda bugün için mevcut politik örgütler arasında paralel eylemlerle beraberlik sağlanmasının bir ilk adım olacağı» görüşünde olduğunu belirtmiş, ancak TİP'in seçimlerde benimsediği tutum ile TSİP'-nin benimsediği tutum arasında uygunluk görmediğinden toplantıya katılmayacağını belirtmiştir.

TİP'in cevap yazısında, hepsi de içinde bulunduğumuz koşullarla yakından ilişkili olmamakla birlikte birçok doğru görüşler yer alıyordu. Ancak bunlar sosyalistler arası dialoga çağrıya red cevabının inandırıcı bir gerekçesi sayılamazdı.

Çağrının tam metni şöyleydi:

TİP'İN CEVABI

Sayın Ahmet Kaçmaz
Tükiye Sosyalist İşçi Partisi
Genel Başkanı
İSTANBUL

İlgi: 12 Ağustos 1975 gün ve 424 sayılı yazınız ile 22 Ağustos 1975 gün ve 466 sayılı yazınız.

Mektuplarınız Merkez Yönetim Kurulunda görüşülmüş, aşağıdaki cevap yazısının tarafınıza iletilmesine oybirliği ile karar verilmiştir.

12 Ağustos tarihli mektubunuzda üzerinde anlaşmaya varılacak demokratik ilkeler etrafında eylem birliğinden söz edilmektedir. Bu ilkelerin birincisi, her halde, işçi sınıfının sosyalist hareketinin ve bu hareketin temsilcisi olma iddiasıyla ortaya çıkan partilerin seçimlerde işçi sınıfının sesini ayrı, bağımsız bir ses olarak duyurup duyurmamaları konusuna ilişkin olandır.

İşçi sınıfının sosyalist hareketinin bağımsızlığını korumak, işçi sınıfının olaylara bakış açısını, eleştiri ve önerilerini ortaya koymak gereği, sanırız, tartışmasız kabul edilecek bir ilkedir. Yine, tüm anti - emperyalist ve demokratik güçlerin «ortak demokratik zeminde davranmaları» ve böyle bir davranışın işçi ve emekçi sınıfların çıkarları ile uyuşacağı da genel bir doğrudur. Ne var ki, ilkeler soyut, «genel doğrular» olarak ele alınarak değil, verili durumun koşullarında somut uygulama olanakları, seçenekleri incelenip saptanarak değerlendirilir.

Şu halde önümüzdeki sorun; güz seçiçmlerinde «sosyalizmin bağımsız politikası» nı yürütebilmek, sesini duyurabilmek için ne gibi olanaklar, seçenekler vardır, neler yapılabilir? sorusunun doğru cevabını saptamaktır.

Seçimlere parti olarak katılmak hukuken mümkün değilse de, bazı yollardan yine de seçimlere bir ölçüde katılmak düşünülüyor mu? Mektupta bu konuda bir açıklık olmamakla beraber, «seçim faaliyetleri ortak bir şekilde yürütülebilir» sözlerinden böyle bir olanağın düşünüldüğü izlenimi alınmaktadır. Ayrıca vaktin darlığı üzerindeki ısrar da bu izlenimi kuvvetlendirmektedir.

Eğer, işçi sınıfının bağımsız sosyalist politikasının yürütülmesi gerektiği doğrusundan seçimlere şu veya bu biçimde bir ölçüde katılıp bir seçim kampanyası yürütülmesi sonucuna varılıyorsa, söz konusu doğrudan mantıkî zorunluluk olarak böyle bir sonuç çıkmaz. Seçimlere şu veya bu biçimde katılma yollarını aramak ve katılmak, somut koşullar ve olanaklar ışığında çok iyi tartılıp bir karara varılması gereken bir konudur.

Aynı nitelikte bir ihtirazi kayıt anti - emperyalist, demokratik güçlerin güç ve eylem birliği için de söz konusudur. Bu genel ilke tartışmasız doğrudur; ama pratiğe döndüğümüzde, somut bir zaman bölümünde var olan somut örgütlerin niteliği ve durumu ön plana çıkar. Güç ve eylem birliğine girecek örgütler belli sınıf ve tabakaların, en azından, bunların belli kesimlerinin temsilcisi ve bu kitleleri harekete geçirecek durumda olmalıdır. Ancak bu durumdaki örgütler toplumsal bir gücü ifade ederler ve belli hedeflere yönelik belli ortak eylemlere girdiklerinde grçkten bir güçbirliği oluşur. Böyle bir gücün olmadığı yerde güçbirliği de söz ko-

nusu olamaz. Çünkü esas amaç biçimsel örgütlerin değil, sınıfsal kitlelerin güç ve eylem birliğinin sağlanmasıdır. Bunun için, tüm anti-emperyalist, demokratik güçlerin güç ve eylem birliği sorunu öncelikle bu açıdan ele alınmalıdır.

Bugün Türkiye'de önemli bir sosyalist birikim vardır. Ama bu birikimi potansiyel güç olmaktan çıkarıp aktif güç haline getirmek zaman isteyen bir iştir. Bugünden yarına hemen gerçekleştirilecek gibi değildir. Seçimlere girmek bu potansiyeli yansıtabilecek ölçüde sonuç alınması olanağı görülürse düşünülmelidir. Yoksa alınacak yetersiz sonuçlar, sosyalist birikimin gerçek boyutları, potansiyel gücü hakkında kamuoyunda yanlış bir izlenim yaratıp gerçeğe aykırı yargılara yol açar. Ayrıca bu sonuçlar bu birikimin üzerinde de olumsuz etkiler doğurur, karamsarlık yaratabilir ve bu potansiyel gücü örgütlemeyi ve harekete geçirmeyi güçleştirebilir. Bu nedenlerle, şu veya bu yoldan aday göstermek suretiyle önümüzdeki kısmî seçimlere katılmak bizce uygun görülmektedir.

Kaldı ki, önerdiğiniz partiler toplantısında seçime ilişkin çeşitli olanakları ve seçenekleri tartışıp bir karara bağlama durumu da fiilen mevcut değildir. Kitle gazetesinde Genel Yönetim Kurulunuza ilişkin haberden anlaşıldığına göre, Kurulunuz 10 Ağustos 1975 günlü toplantısında 1) seçimi boykot etmeme, 2) CHP'ye oy vermeme konusunda kesin karar almıştır. Öte yandan, güçbirliğine çağırdığınız partiler arasında birisi —Türkiye Birlik Partisi— seçime katılacaktır. Bu üç husus göz önünde tutulunca, çıkan sonuç, ya TBP'nin tek başına çıkaracağı listenin veya diğer partilerin onaylayacağı bağımsız adayların da yer almasıyla oluşacak karma TBP listesinin desteklenmesidir. Durum böyle olunca önerilen toplantı ister istemez ancak bu seçeneğin gerçekleştirilmesi doğrultusunda ayrıntıların görüşülmesinden ibaret kalacaktır.

Bizim görüşümüze göre önümüzdeki seçimler MC iktidarı konusunda bir referandum niteliğindedir. Millet Meclisi'nin bileşimini değiştirmiyeceği için, seçim sonuçlarına göre MC hükümetinin otomatikman iktidardan düşmesi ve yerine bir başka hükümetin geçmesi söz konusu değildir. Ama bu seçimlerin sonucu MC partilerinin ve hükümetinin halk kitlelerinde desteklenmediğini gösterebilir ve göstermelidir. Seçim sonuçları böyle olursa, esasen kendi içinden çekişmeli olan, Meclis aritmetiği açısından sağlam dayanağı bulunmayan ve en önemlisi, karşı karşıya olduğu politik, ekonomik ve sosyal sorunlara kapitalizm açısından dahi geçerli olabilecek çözümler getiremiyen, acz içindeki MC hükümeti daha fazla iktidarda kalamaz. MC hükümetinin iktidardan düşürülmesi anti-faşist, demokrasi mücadelesinin kısa vadede en ivedi sorunudur.

Milliyetçi Cephe, emperyalizmle bütünleşmiş ve ona bağlımlı, anti-demokratik gerici güçlerin toplanıp birleşme girişiminin ürünüdür. Bu cephe dağıtılmalıdır. MC hükümeti, bu gerici güçler koalisyonunun iktidarı, onun baskıcı, vurucu aracıdır, bu araç yok edilmelidir. Demokratik ortamın ferahlaması, demokratikleşme sürecinin ilerletilmesi için ilk iş bu engelin ortadn kaldırılmasıdır.

Şuna da iareşt edelim ki, burjuvazinin birbiriyle çelişen kesimlerinin; en gerici, faşist güçlerin toparlanıp birleşme, iktidarı ele geçirip baskı ve şiddet rejimini sürdürme eğilim ve hareketi, MC'nin iktidardan düşmesiyle bitmeyecek, belki de daha yoğun biçimde sürecektir. Zira burjuvazinin ve iktidarlarının çıkmazının nedeni yapısaldır. Dışa bağımlı geri kapitalizmin sanayileşme çabalarının çıkmazıdır bu. Mali, ekonomik sorunların ve bunlarla bağıntılı olarak sosyal sorunların çok ağırlaştığı böyle bir durumda burjuvazi demokratik ortamı daraltarak, kitleleri ve ilerici, demokratik güçleri baskı altında tutarak ancak iktidarını sürdürebileceğini biliyor. Onun için demokrasi mücadelesi için güç ve eylem birliği düşünülmelidir, yukardaki ihtiraz kayıtları saklı kalmak şartıyla.

Bu tahliller ışığında:

● Partimiz, seçimleri boykot etmemekle birlikte dolaylı yollardan herhangi bir biçimde seçimlere katılmayı yararlı görmemektedir.

● Partimiz, esas amaç olan sınıfsal güçlerin anti-emperyalist ve demokratik hedefler doğrultusunda güç ve eylem birliğini gerçekleştirmek yolunda, bugün için, mevcut politik örgütler arasında paralel eylemlerle beraberlik sağlanmasının bir ilk adımı olacağı görüşündedir.

● Partimizin görüşüne göre seçimlere ilişkin görev «MC partilerinin oylarının geriletilmesi, MC'nin iktidardan düşürülmesi» olmalıdır. MC iktidarının sınıfsal niteliği, iç ve dış politikası, işçi sınıfının sosyalist bakış açısından demokratikleşme sürecine ilişkin olarak eleştirilmeli, kamuoyu önünde açık seçik sergilenmelidir.

● Aynı bakış açısından, CHP incelenmeli, eleştirilmeli, kitlelere anlatılmalıdır. Seçim bildirgesi ve kampanyası yakından izlenerek politika ve tutumundaki tutarsızlıklar, bulanıklıklar, boşluklar açıklanmalıdır. Demokratik özgürlükler konusundaki vaadlerini tutma yükümlülüğü ısrarla hatırlatılmalıdır.

● Tutarlı, geçerli, sonuç verecek ve toplumu ileriye götürecek bir demokrasi mücadelesinin ve programının, politik, ekonomik

ve sosyal esasları sade, basit, kesin biçimde kamuoyuna açıklanacak, geniş kitlelere aktarılmaya çalışılmalıdır.

Partimiz, böyle bir platform üzerinde yürütülecek bir paralel propaganda ve demokratik eylemler kampanyasının hem MC oylarının geriletilmesine, MC'nin iktidardan çekilme durumunda bırakılmasına katkıda bulunacağı, hem de, bir yandan tüm anti-emperyalist ve demokratik güçlerin eylem beraberliğini sağlarken, öbür yandan da soyalist hareketin ve politikanın bağımsız varlığını koruyabileceği ve kitlelere duyurabileceği inancındadır.

Bilgi edinmeniz ricası ve saygılarımla.

Behice BORAN

TSİP'nin çağrısına olumlu karşılık veren partiler ilk toplantılarını 25 Eylül 1975 günü TSİP Genel Merkezinde yaptılar.

Ortak toplantının basın bildirisi şöyleydi :

12 Ekim seçimlerinde ortak tutum ve davranış saptamak ve genel olarak demokratik güçbirliğinin gerçekleşmesinde adımlar atmak üzere toplanan TSİP, TEP, TBP ve SP, ilk birleşimlerini 25 Eylül Pazartesi günü TSİP Genel Merkezinde yaptılar. Çağrı yapılan partilerden sadece TİP'in katılmadığı toplantıda, parti yetkilileri 12 Ekim seçimleri gibi somut bir konuda başlatılan görüşmelerin demokratik güçbirliğinin sağlanması doğrultusunda önemli bir adım olduğunu belirtmişler, temasların demokratik platformda kalıcı olmasını dilediler.

Toplantıda, 12 Ekim seçimlerinde takip edilecek ortak politikanın tesbiti konusu göüşüldü. Özellikle TBP'nin seçimlere parti olarak katılma imkânı çerçevesinde, bir yandan genel değerlendirmeler yapılırken, öte yandan da somut öneriler getirilmeye çalışıldı. Önümüzdeki dönemde, esas hedefin Türkiye'de faşizan gidişin başlıca sorumlusu olan MC partilerinin gücünü geriletmek olduğu görüşü, toplantıya katılan parti yetkilileri tarafından kabul edildi ve özellikle son gelişmeleriyle bir burjuva reformist parti niteliği belirginleşen CHP'nin, demokratik yönden MC partileriyle aynı kefeye konulamayacağı saptandı.

12 Ekim seçimlerinde demokratik güçbirliği için ilk çağrıyı yapmış olan Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, toplantıda TBP'ye şu teklifleri götürdü:

● Seçimlerde, devlet tarafından sağlanan bazı olanaklardan özellikle radyo, televizyon konuşmalarından, demokratik güçbirli-

ğine katılan sosyalistlerin işçi sınıfının bağımsız politikasını somutlayan konuşmalar yapmak için yararlandırılmaları:

- Seçim toplantılarında, işçi sınıfının bağımsız politikasının duyurulması. Bunun ortak siyasal program içinde, ama sosyalist partilerin sözcüleri tarafından ve **«bağımsızlık»** belirtilerek yapılması;
- TBP'nin seçimlere girdiği yerlerde TBP listesinden bağımsız sosyalist adaylar gösterilmesi ve bunun bir güçbirliği çerçevesinde yapıldığının taraflarca belirtilmesi.

Türkiye Birlik Partisi, bu önerileri Parti organlarına götürüp, buralarda görüşüldükten sonra sonuç bildireceğini söylemiş, SP ve TEP'de konuyu kendi parti organlarında görüştükten sonra görüş bildireceklerini açıklamışlardır.

Gelecek toplantının 3 Eylül'de, Ankara'da, TBP Genel Merkezinde yapılmasına ve tekliflerin müzakere edilerek sonuca bağlanmasına ve ortak çalışma, programının, bu toplantıdan sonra tesbit edilmesine karar verilmiştir.

Toplantıda bulunan partiler, toplantıya katılmamış, olan TİP'e bir çağrı daha yapılmasına ve demokratik güçbirliği konusundaki yazısındaki görüşlerinin açıklanmasının bir kere daha istenmesine karar vermişlerdir.

Toplantıda alınan karar gereğince TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz arkadaş TİP'e yeni bir yazı yazdı. Bu yazı TEP ve SP temsilcileri tarafından okundu ve onaylandı.

Yazının tam metni şöyledir:

Sayın Behice Boran
TİP Genel Başkanı
İstanbul

25/8/1975 tarih ve 186 sayılı yazınıza cevaptır.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 12 Ağustos ve 22 Ağustos 1975 tarihli yazıları ile yaptığı çağrı sonucunda 12 Ekim seçimlerinde ortak bir tutum saptamak ve bir demokratik platform çerçevesinde güçbirliğini oluşturmak üzere toplanan, kuruluş sırasıyla, TBP TSİP, TEP ve SP; bu toplantıya katılmayacağını bildiren Türkiye İşçi Partisi ile güçbirliği konusunda yazışmanın sürdürülmesinin yararlı olacağı görüşüne varmışlardır. Bu yazıyı söz konusu karar gereğince tarafınıza gönderiyoruz.

İçinde bulunduğumuz dönemin somut görevi Türkiye'deki tüm demokratik güçlerin ortak demokratik platformdaki güçbirliği ve

mücadelesidir. Ancak böyle bir güçbirliği ile verilecek mücadele MC partilerini ve ardlarındaki gerici sömürücü mihrakları geriletebilir; demokratik güçlerin ileri adımlarına yol açar; anti-emperyalist, anti-faşist güçlerin pekişmesini, mücadelelerinin güçlenmesini sağlar.

Bu somut görevin üstesinden gelmek, şüphesiz ki demokratik güçbirliğini, giderek gerçek sınıf temeline ve sınıf itifaklarına dayanan demokratik cephe'yi oluşturmakla mümkündür.

Türkiye'nin bu gün içinde bulunduğu iç ve dış şartlar gözönüne alınırsa, demokratik güçbirliği sorununun hem genel olarak, hem de önümüzdeki yakın olay 12 Ekim seçimlerinde gündeme gelmiş olduğu açıktır.

Türkiye'nin bugünkü koşullarında, sol'daki dağınıklık, sosyalist çizginin ve hareketin bölünmüşlüğü inkâr edilmez bir gerçektir. Bu bölünmüşlüğün henüz gerçek anlamda billurlaşmış bir sınıf temeline oturmadığı da bir başka gerçektir. Ustalar, hareketin birleşmesinin önce işçilerin, sosyalizmin birliği, sonra demokratik güçlerin birliği ve halk cephesi» anlamında çözümlenemeyeceğini, bunun durum ve yere göre değiştiğini defalarca belirmişlerdir.

Bu durumda, bir yandan egemen sömürücü mihraklar ve sınıflar yeni saldırılara hazırlanırlarken ve kitlelerin, özellikle işçi sınıfının kabaran mücadelesi ve kendi iç ve dış çözümsüzlükleri karşısında bunalımdan bunalıma yuvarlanırlarken, önümüzdeki günlerde, anti-demokratik, faşizan baskıların yoğunlaşacağı ve işçi sınıfının sesinin büsbütün boğulmak isteneceği de bir gerçektir.

Böyle bir durumda, genel olarak demokratik güçbirliği gereği, özel olarak da önümüzdeki somut olay olan 12 Ekim seçimlerinde bir tavır birliği gereği ortaya çıkmaktadır.

Özünde, demokratik mücadelede güçbirliği ve cephe sorunlarının hâlâ gerektiği gibi kavranamadığı bir ortamda, Türkiye'de bu sorumluluk çok daha ağırdır ve ertelenemez.

Öte yandan, işçi sınıfını ve emekçi kitleleri, kitlelerin uyanış ve bilinçlenmesinin bu derece hızlı olduğu bir dönemde sosyal demokrasinin sınıf mücadelesini reddeden ve sınıflar arası barış öneren ağına terk etmemek de o derece önemlidir.

Bu genel görüşler ışığında, önümüzdeki 12 Ekim seçimlerinde tavır meselesini ele alırsak, şu noktalar ilk ağızda ortaya çıkmaktadır:

12 Ekim seçimlerine mevcut anti-demokratik seçim kanunları nedeniyle sosyalist partiler Parti olarak katılamamaktadırlar. Dolayısıyla seçimlere parti olarak katılmanın ajitasyon - propaganda imkânlarından yararlanamamaktadırlar.

Gerek «cephe» anlayışı, gerek kendini tüm demokrat güçlerden soyutlamak ve doğrudan «demokrasiden yanaysanız bana oy verirsiniz» bunun dışında cephe güçbirliği v.s. tanımıyorum» anlayışıyla, gerekse saflarındaki sağ çevrelerin ağırlığıyla, CHP, kendi solundaki siyasal partilerle asgarî bir demokratik platformda güçbirliğine yanaşmadığı gibi, işçi sınıfının bağımsız politkasının ve sesinin duyurulmasını da kendi temsil ettiği sınıf çıkarları açısından uygun görmemekte, hele bunu kendisinin de dahil olacağı bir ortak platformda mümkün kılmayı asla düşünmemektedir. Bu konuda çeşitli açık göstergeler vardır.

CHP'yi sola çekmek, sol sosyal demokrasiyi sağa hâkim kılmak ise, yine karşısında güçlü ve birlikli bir sosyalist hareket olmasa bile, hiç değilse ortak mücadele verebilen ve asgarî programlarda ortak davranabilen demokratik bir güçbirliğinin varlığını gerektirir.

Bu durumda, parti olarak seçimlere katılmayan sosyalist partiler nasıl bir tavır takınabilirler?

Bir noktaya açıklık getirmenizi rica ediyoruz:

Cevabî yazınızın 3. sayfasında yer alan «demokratik ilerici güçlerin yalnız bu seçimler için değil, daha uzun vadeli demokrasi mücadelesi için güç ve eylem birliği düşünülmelidir» cümlesi, güçbirliği konusunda esasta olumlu yorumlanmıştı. Ancak bu cümle 4. sayfadaki «Patimiz böyle bir platform üzerinde yürütülecek bir paralel propaganda ve demokratik eylemler kampanyasının hem MC oylarının geriletilmesine, MC'nin iktidardan çekilme durumunda bırakılmasına katkıda bulunacağı, hem de bir yandan tüm antiemperyalist ve demokratik güçlerin eylem beraberliğini sağlarken, öbür yandan da sosyalist hareketin ve politikanın bağımsız varlığını koruyabileceği ve kitlelere duyurabileceği inancındadır» cümlesinde ifade edilen görüşle çelişmekte midir? 3. sayfadaki «demokratik güçlerin uzun vadeli mücadele için güç ve eylem birliği» sonradan tarafınızdan sözlü olarak da açıklandığı şekilde birbiriyle irtibatlı bulunmayan paralel eylemlerle mi sağlanacaktır?

Türkiye'de yıllardan beri tek tek demokratik güçler genel hatlarıyla, paralel, özel olarak da çeşitli konularda demokratik mücadele veriyorlar. Ama bu paralel eylemler bugüne kadar demokratik güçbirliğinin gerçekleşebilmesini sağlayamadı. Bunda en önemli neden de, şüphesiz eylem birliği yerine eylem paralelliği geçirilmesi oldu.

Bugün Türkiye'de anti demokratik baskıların bunca arttığı, kitlelerin mücadelesinin yükseldiği bir dönemde paralel eylemlerin yetersizliği ortadadır. Kaldı ki, çeşitli nedenlerle, o eylemler gereği

kadar paralel de olmamakta, demokratik mücadelede dar çerçevelerde ve grupcu hesaplar arkasında kalabilmektedir. Bugün partilerin üyeleri tutuklanıp işkence görüyorsa, bugün bir partinin Genel Sekreteri dahi tutuklanabiliyor ve bu anti - demokratik baskıların başlıca müsebbibi Anayasaya aykırılığı sabit olmuş Devlet Güvenlik Mahkemeleri oluyorsa ve bu olaylar karşısında bırakalım ortak, deyimlendirdiğiniz biçimde «paralel» bir ses dahi çıkamıyorsa, demokratik güçbirliği görevi üzerimize her zamankinden daha ağır biçimde düşüyor demektir. Tüm demokratik siyasal örgütlerin, (ki bunlar arasında kendisi reddetmediği ve güçbirliğine geldiği oranda CHP'nin de yeri vardır) demokratik güçbirliği, şu anda dağınık durumda bulunan demokratik kitle örgütlerinin tereddütlerini de kırabilecek ve onları da demokratik güçbirliğine daha büyük bir hızla çekebilecektir. Yoksa dağınıklık daha bir süre devam edeceğe ve Türkiye anti - demokratik baskıların cılız protestolar ötesinde veya düştüğü yerin dışında ses vermediği bir ülke durumunu sürdüreceğe benzemektedir. Bunda herbirimizin sorumluluk payı da da küçümsenemez.

Bilindiği gibi 12 Ekim seçimleri somut hedefi etrafında güçbirliği ve ortak tavır saptama çağrısı Partimiz tarafından yapılmıştır. Partimiz, CHP'nin solunda yeralan sosyalist ve demokrat siyasal kuruluşların böylesi bir çalışmada güçbirliği yapabileceklerini gözönünde tutmuş ve çağrıyı yaparken herhangi bir şart koymamıştır. Diğer taraftan Partimiz CHP'ye hakim olan sağ çizginin egemen güçlerin bir alternatifi olduğunu kabul etmesine rağmen, önümüzdeki seçimlerin MC tarafından temsil edilen faşizan tırmanışa karşı bir demokrasi mücadelesi de olabileceği gerçeğinden hareket ederek, CHP'ye güçbirliği yapan kuruluşlar tarafından şartlı bir teklif götürebileceği noktasına da işaret etmiştir. Öte yandan, güçbiriğine çağrılan partiler arasında, karşılıklı ileri sürülecek şartlarda bir uzlaşmaya varılmadığı takdirde, seçimlerde sosyalizmin bağımsız sesini duyurmanın, bütün yolları tıkanmış olmayacaktır. Bu bakımdan, güçbirliği ileri sürmüş olduğunuz gibi tek bir alternatifin ayrıntılarının tesbiti değil çeşitli alternatifler üzerinde ortaklaşa tavarda mutabakata varmaktır. Burada tüm toplantıya katılanların görüşlerinin aynı değerde tartışılacağı ve ortak bir noktaya varılabileceği imkânının da ortaya çıkabileceği tabiîdir.

Biz, önümüzdeki ara seçimlerde sosyalist hareketimizin bağımsız politikasının korunması amacıyla yürütülecek ortaklaşa çalışmaların, bundan böyle faşizme ve emperyalizme karşı verilecek mücadelede güçbirliğinin sağlanması doğrultusunda önemli bir başlangıç adımı olacağına ve böylesi çalışmaların sosyalistler arası

diyaloğun gelişmesi açısından önemli rol oynayacağına inancımızı koruyoruz.

Saygılarımızla
TSİP Genel Başkanı
Ahmet KAÇMAZ

Partiler ikinci toplantılarını 3 Eylül 1975 günü Ankara'da TBP Genel Merkezinde yaptılar. Bu toplantı ile ilgili ortak basın bildirisi şöyledir:

TSİP'nin seçimlerde CHP'nin solundaki partilerin güçbirliği yapması için önerdiği ortak toplantılardan ikincisi TBP Genel Merkezinde yapılmıştır.

Toplantıya TBP adına Genel Başkan Mustafa Timisi, Genel Sekreter Yardımcısı Serhat Hürkan, TEP adına Genel Başkan Mihri Belli, parti sözcüsü ve Merkez Yürütme Kurulu üyesi Şaban Ormanlar, TSİP adına Genel Başkan Ahmet Kaçmaz, SP adına Genel Sekreter Cenan Bıçakçı, Merkez Yürütme Kurulu üyesi Ayata Beğensel katılmışlardır.

TBP Genel Başkanı Mustafa Timisi, toplantıya katılan diğer üç parti temsilcilerine, TBP Genel Yönetim Kurulunun 12/Ekim/1975 seçimlerinde güçbirliği ile ilgili olarak aldığı kararı (seçimlere tek başına katılma kararını) sunmuştur.

Toplantıya katılan Türkiye Emekçi Partisi yetkilileri kararı anlayışla karşıladıklarını, anti-faşist, anti-emperyalist güçbirliği lışmalarının bundan böyle de devam edeceğine olan umutlarını koruduklarını ifade etmişlerdir. TEP ayrıca, yerel koşullar gözönünde tutularak bu seçimde anti-emperyalist ve anti-faşist adayları desteklemeyi ilke olarak kabul ettiğini belirtmiş, sosyalist partiler arasında ortak çalışmaların sürmesini önermiştir.

TSİP temsilcisi, 1) Sosyalist ve demokrat güçler arasında bu güçbirliği çalışmasının mümkün olamıyacağı izlenimini geniş kitlelerde uyandırması ihtimali bakımından, 2) Seçimler gibi, en geniş halk kesimlerinin yoğun olarak siyasete açık oldukları bir dönemde demokrat ve sosyalist güçlerin güçbirliğinin sağlıyacağı imkânlardan yararlanılmasını büyük ölçüde kısıtlıyacağı için, TBP'nin kararını işçi sınıfımızın ve geniş emekçi kitlelerin uzun vadeli çıkarları açısından olumlu bulmadığını fakat durumu anlayışla karşıladıklarını belirtmiştir.

Toplantıya katılan Sosyalist Parti yetkilileri, günün koşullarında ve yaşal olanakalar çerçevesinde kararı doğal saydıklarını, anlayışla karşıladıklarını ifade etmişlerdir.

İlk cevaplarında da belirttikleri üzere partililerin toplantıya seçimlerde güçbirliği yapılması amacıyle değil, anti-emperyalist, anti-faşist güçlerin ortak mücadelelerinn sağlanması için katıldıklarını belirten SP yetkilileri, bu amaca yönelik bir güçbirliği komitesi oluşturulması yolundaki önerilerini sunmuşlardır.

Toplantıya katılan partiler, bundan böyle yürütülecek anti-faşist, anti-emperyalist mücadelede bağımsızlık ve demokrasi yolunda ortak çalışmalar sürdürülmesini ve bu mücadeleye tüm ilerici, demokrat ve sosyalist güçlerin katılmalarının sağlanmasını ilke olarak kabul etmişlerdir.

Sosyalist Partiler Ortak Bürosu olağan toplantılarından ilkini 9 Eylül 1975 günü İstanbul'da TSİP Genel Merkezinde yaptı ve çalışma presedürünü saptadı.

Ortak açıklama şöyledir:

Toplantı sonunda yapılan açıklama şöyledir :

«Üç partinin kurduğu ortak büro görevlerinin kapsam ve sınırlarını görüştükten sonra çalışma prosedürünü tesbit etmiştir. Bu konuda oybirliği ile alınan kararlar şöyledir:

● Büro görevlerinin en genel kapsam ve sınırları, bağımsızlık ve demokrasi yolunda, anti-faşist, anti-emperyalist mücadelede güçbirliğinin sağlanmasıdır.

● Büro Partiler üstü, partileri yöneten bir merci değil, istişarî bir organdır. Ancak oybirliği ile alınan ve Partilerin onayından geçen kararlar bağlayıcıdır. Oy birliği sağlanamadığında, muhalefet şerhi tutanaklara geçirilir.

● Gündem maddeleri, partiler tarafından teklif edilir ve her teklif müzakere edilir. Görüşmelerde söz kısıtlaması yapılmaz.

● Toplantıların yönetimi Büro'yu teşkil eden partilerin alfabetik sırasıyla ve devrî olarak yapılır. Bu toplantının partilerin onayından geçen basın bildirisinin basına açıklanması toplantıyı yöneten Parti vasıtasıyla yapılır.

● Müzakereler tutanağa geçirilir.

Ortak büro gündemindeki diğer maddeleri de görüşmüş ve anti-emperyalist, anti-faşist mücadelenin politikasının ana hatlarının tesbiti, somut eylem programının hazırlanması için çalışmalarını yoğunlaştırmaya karar vermiştir.

Bu maksatla, somut tekliflerin görüşülmesi amacıyla, 11 Eylül 1975 günü, olağanüstü toplantı yapılmasını kararlaştırmıştır.

Ortak büro, olağan toplantılara, her hafta salı günü devam edecektir.

Ortak Büro 11 Eylül 1975 günü olağanüstü toplantısını TEP Genel Merkezinde yapmıştır. Bu toplantıda önümüzdeki dönemde somut çalışma programının ayrıntıları görüşülmüştür.

Ortak Büro olağan toplantısını 16 Eylül 1975 günü TSİP Genel Merkezinde yaptı. Basına yapılan açıklama özetle şöyledir :

Ortak Büro 16 Eylül 1975 tarihli toplantısında, önümüzdeki antifaşist, antiemperyalist mücadelenin somut adımlarını teşkil etmek üzere, ilk adımda İstanbulda bir çalışma yapılmasına karar vermiştir. Afişleme, bildiri, el ilânı, vb. çalışmalarıyla yürütülecek olan çalışmanın somut hedeflerini, antifaşist mücadele açısından Devlet Güvenlik Mahkemelerinin protestosu, antiemperyalist mücadele açısından ise ABD üsleri, ikili anlaşmalar, NATO, CENTO, AET, vb. emperyalist pakt ve anlaşmaların kaldırılması talebi olacaktır. İlk adım mahiyetindeki bu somut çalışmanın programı bir kapalı salon toplantısı ile sona ermektedir.

Bu çalışmayı yürütmek üzere her üç partinin temsilcilerinden oluşan bir hazırlık komitesi kurulmuştur. Bu komite çalışmalarına başlamış ve bu kampanyaya katılması düşünülen çeşitli demokratik güçlerle temasa geçilmiştir.

Öte yandan, seçimlerdeki tutum dolayısıyla güç birliğine katılmayan Türkiye İşçi Partisi'nin (TİP) ortak büroya katılması için, kendisine çağrı yapılması konusu da görüşülmüştür. SP'nin ortak büro adına TİP'e çağrı yapılmasına karşı oldukları ve bu konuda kendi partilerinin kararı olduğunu bildirmesi üzerine, TİP ile dialoğun TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz arkadaş tarafından sürdürülmesine karar verilmiştir.

Ortak Büro'nun kararı gereğince TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz arkadaşın Ortak Büroya katılma konusunda TİP'e yaptığı çağrının tam metni şöyledir :

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin 12 Ekim seçimleri için güçbirliği teklifi dolayısıyla bir araya gelen üç parti SP, TEP ve TSİP emperyalizme ve faşizme karşı bağımsızlık ve demokrasi mücadelesini güçbirliği anlayışı içinde yürütmek üzere bir ortak büro teşkil etmişlerdir.

Bu büro 9 Eylül 1975 tarihinde yapmış olduğu ilk toplantısında çalışma prosedürünü görüşmüş ve ekte sunduğumuz (*) kararları benimsemiştir.

(*) Ortak Büro çalışmalarını sürdürüyor.

Daha sonra büro, yürütülecek antiemperyalist, antifaşist mücadelenin politikasının ve kapsamının tesbit edilmesi ve somut görevlerin programlanmasını hedefleyen bir çalışma yapılmasını karar altına almıştır.

Yine ortak büro, demokrasi ve bağımsızlık mücadelemizin bugün erişmiş olduğu noktada somut hedefler olarak karşımıza dikilen Devlet Güvenlik Mahkemelerinin ve ABD üslerinin, NATO, CENTO - AET'nin, ikili anlaşmaların kaldırılması doğrultusunda somut bir çalışma programı tesbit etmiş ve bu programın yürütülmesi için büroyu oluşturan partiler gerekli çalışmalara başlamışlardır.

Biz partinizi de bu çalışmalar içinde yer alması gereken bir siyasi örgüt olarak görmekteyiz. Bu açıdan, büronun üyesi olarak bir an önce çalışmalara katılmamız için partimize çağrı yapılmasını uygun bulduk.

Ayrıca, ortak büroya katılan diğer iki Parti de büroya katılmanızdan yanadırlar.

Katılmanız gerçekleştiği takdirde, büronun şimdiye değin almış olduğu kararlar, sizin de görüşünüz alınarak yeniden gözden geçirilebilir.

Saygılarımızla,
Türkiye Sosyalist İşçi Partisi
Ahmet Kaçmaz
Genel Başkan

Ortak Büro'nun kararı üzerine TİP'e yapılan ikinci çağrıya TİP Genel Sekreterliğinden gelen cevabı, bir önceki TİP mektubundan aktarılan paragraflar dışında kalan kısmının tam metni şöyledir:

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi
Genel Başkanlığı
İ S T A N B U L
İlgi: 29 Ağustos 1975 gün ve 472 sayılı yazınız.

Mektubunuzun, esas itibariyle, Genel Başkanımızın bundan önceki mektubunun bazı paragrafları arasında bir çelişme olduğu izleniminden hareketle bunun açıklanmasını istemek düşüncesiyle kaleme alındığı anlaşılmaktadır. Gerçekten, yazınızın, «Bir noktaya açıklık getirmenizi rica ediyoruz» cümlesi ile başlayan ve Genel Başkanımızın mektubundan alıntılarla iki ayrı paragrafı karşılaştıran:

«Cevabî yazınızın üçüncü sayfasında yeralan (demokratik ilerici güçlerin yalnız bu seçimler için değil, daha uzun vadeli demok-

rasi mücadelesi için güç ve eylem birliği düşünülmelidir) cümlesi, güçbirliği konusunda esasta olumlu yorumlanmıştır. Ancak bu cümle dördüncü sayfadaki (Partimiz böyle bir platform üzerinde yürütülecek bir paralel propaganda ve demokratik eylemler kampanyasının hem MC oylarının geriletilmesine, MC'nin iktidardan çekilme durumunda bırakılmasına katkıda bulunacağı, hem de bir yandan tüm anti-emperyalist ve demokratik güçlerin eylem beraberliğini sağlarken, öbür yandan da sosyalist hareketin ve politikanın bağımız varlığını koruyabileceği ve kitlelere duyurabileceği inancındadır.) cümlesinde ifade edilen görüşle çelişmekte midir? Üçüncü sayfadaki (demokratik güçlerin uzun vadeli mücadele için güç ve eylem birliği) sonradan tarafınızdan sözlü olarak da açıklandığı şekilde birbiriyle irtibatlı bulunmayan paralel eylemlerle mi sağlanacaktır?»

Yazınızın yukarıya alınan bölümünde yeralan «çelişmekte midir?» sorusunu ,aslında önceki mektubumuz okunurken, hatta «alıntı» yapılırken her nasılsa gözden kaçmış olarak bir cümleciğin atlanmış olmasının neden olduğu kanısındayız. Mektubunuzun yukarıda alıntı yapılan cümlesinin tamamı aynen şöyleydi:

«Onun için demokratik, ilerici güçlerin yalnız bu seçimler için değil daha uzun vadeli demokrasi mücadelesi için güç ve eylem birliği düşünülmelidir, **yukarıda ihtiraz kayıtları saklı kalmak şartıyla.**»

Bu ihtiraz kayıtları da önceki bölümlerde yeteri kadar açıklıkla belirtilmiş bulunuyor. Şöyle ki:

(TİP'in mektubunun bundan sonrasında, KİTLE'nin 73. sayısında yayınlanan «TİP'in cevabı» başlıklı yazıda «Eğer işçi sınıfıın bağımsız sosyalist politikasının..» diye başlayan paragrafa yer verilmekte ve bu alıntı «Bugün Türkiye'de önemli bir sosyalist birikim..» diye başlayan paragrafa kadar sürmektedir.)

Ayrıca, yazılan çağrı mektubunun, Partinizin Genel Yönetim Kurulu adına yapılmış olması, bu çağrının, Kitle dergisinde çıkan Genel Yönetim Kurulu toplantısında alınan kararlarla birlikte mütalea edilmesi zorunluluğunu ortaya koymuştur. Kaldı ki, çağrı bu sıfatla yapılmasa bile, toplantıda bulunacak herhangi bir partinin temsilcisinin, «tavır beraberliği»ni sağlamak için dahi olsa, kendi en üst organının kararına aykırı düşen görüşlere iltifat gösteremiyeceği «partili» olma gereğidir. Bu durumda gerçekten önerilen toplantı ister istemez ancak belirli bir seçeneğin gerçekleştirilmesi doğrultusunda ayrıntıların görüşülmesinden ibaret kalacaktı.

Tekrar edelim:

(Mektubun burasında ise gene KİTLE'nin 73. sayısında yeralan yazıdan alıntı yapılmaktadır. Alıntı «Partimiz, seçimleri boykot etmemekle birlikte...» diye başlayan paragraf girmekte ve alıntı «Partimiz böyle bir platform üzerinde yürütülecek paralel!..» diye başlayan paragrafa kadar sürmektedir.

Yukarıda bir kere daha belirtilen görüşlerin ışığında Partimiz, bu konuda yazışmaları sürdürmekte bir yarar olmadığı kanısındadır.

Saygılarımla.

Nihat SARGIN
TİP Genel Sekreteri

Sosyalist Partiler Ortak Bürosu 28 ylül 1975 günü İstanbul'da Spor ve Sergi Sarayında Anti-Emperyalist, anti-faşist nitelikte bir toplantı yapmayı kararlaştırdı.

Sosyalist Parti'nin aynı gün Ankara'da Genel Yönetim Kurulu toplanacağından Ortak Büro çalışmalarını bu seferlik TEP ve TSİP birlikte yürütmüşlerdir.

Toplantı çağrısını ve toplantıda dağıtılmak üzere yayınlanan Bildirinin tam metnini sunuyoruz.

HALKIMIZA!

Büyük sermayenin en sömürgen, en saldırgan kesimleri toprak ağaları ve tefeciler ittifak halinde iktidara ççöreklenmiştir. Kendisine «Milliyetçi Cephe» adını takan faşist partiler ittifakı bu sömürücü sınıfları temsil eder. «MC» iktidarı halk düşmanı politikasını pervasız uyguluyor. Sömürü, baskı, talan ve vurgun dün olduğu gibi bugün de sürüyor. Ama emekçi halkımızın bu sömürü düzenine karşı direnişi bugün artık iyice yoğunlaşmış, yaygınlaşmıştır. Egemen güçler bağımlı kapitalizm çarkını eskisi gibi rahatça döndüremiyorlar. İç politikada da dış politikada da çıkmaza sürüklenmişlerdir.

Bu çıkmazdan kurtulmak için umutlarını faşizme bağlamışlardır. Faşizme, yani emperyalizme bağımlı büyük sermayenin en gerici ve şoven unsurlarının kanlı diktatörlüğüne... Baskı kuvvetleri, polisi,

jandarması, emniyetçisi hizmetlerindedir. Bunlarla da yetinmiyorlar. Yasa-dışı faşist terör örgütleri kuruyorlar. Demokratik güçlere karşı bunları da kullanıyorlar. Siyasî cinayetleri bunlara işletiyorlar. Bunları saldırtıyorlar direnen emekçilere, ilerici kuruluşlara. 12 Mart faşizminin yaratığı olan Devlet Güvenlik Mahkemeleri tam istım çalıştırılıyor. Sosyalist militanlar zindandadır, direnen işçiler, köylüler zindandadır.

Egemen güçler burjuva demokrasisinin gereği olan parlamento mücadele olanaklarını çeşitli anti-demokratik yöntemlerle kısıtlıyorlar. Sosyalist hareketi parlamento dışında tutmağa çalışıyorlar.

Bu koşullarda Türkiye'de demokrasi mücadelesinin gündemde olduğu açıktır. Bu mücadele tüm demokratik güçlerin bir ANTİ-FAŞİST CEPHE içinde saf tutmalarını zorunlu kılmaktadır.

Türkiye'de demokrasiye düşman sömürgen güçlerin «kökü dışardadır». Tüm faşist komploların kökeninde emperyalim (özellikle ABD emperyalizmi) yatar. Yunanistan'da da bu böyledir, Şili'de de böyle, Türkiye'de de böyle. Toprağı bir uçtan bir uca ABD ve NATO Türkiye bu cinsten faşist komplolara elverişli bir alandır. Onun üsleriyle donanmış, emperyalizme bağımlı bir ülke durumundaki için faşizme karşı mücadele emperyalizme karşı mücadeleden ayrılamaz. Onun için Türkiye'de bağımsızlık mücadelesi gündemdedir. Bu mücadele tüm yurtsever güçlerin bir ANTİ-EMPERYALİST CEPHE içinde saf tutmalarını zorunlu kılmaktadır.

Bu koşullar karşısında Türkiye'nin tüm sosyalist, ilerici, demokrat ve yurtsever güçleri faşizme ve emperyalizme karşı tek bir yumruk halinde mücadele etmek görevindedirler.

Faşizme ve emperyalizme karşı olan Türkiye'nin demokratik güçleri faşizmi yenecek ve emperyalizmi kovacak güçtedir .Yeter ki demokratik güçleri işçi sınıfının önderliği altında birleştirebilelim, örgütleyebilelim!

TÜM DEMOKRAT VE YURTSEVER GÜÇLER TEK SAFTA!

EMPERYALİZMİ YENECEĞİZ!

FAŞİZME GEÇİT VERMEYECCEĞİZ!

TEP *TSİP*

Emperyalizm ve Faşizme Karşı

Özgürlük için

Direniş

AYLIK DEVRİMCİ SANAT VE POLİTİKA DERGİSİ

GERİCİ, YOZ KÜLTÜRLE SAVAŞ!

YILGINLIK EDEBİYATINA SON!

KASIM'DA ÇIKIYOR!

Yazışma: Ali Eralp, P.K. 574 Aksaray - İst.

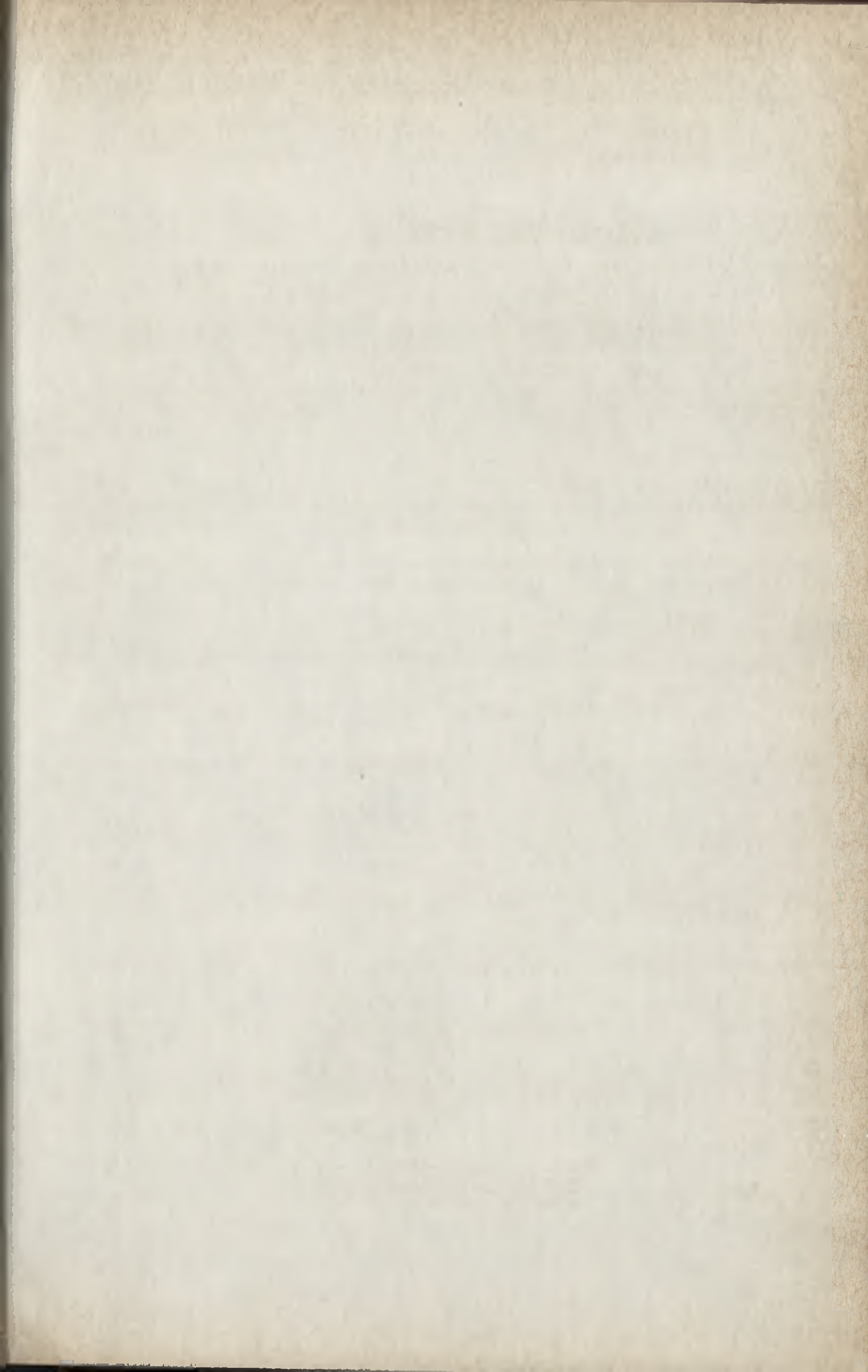
---

resimli

TÜRKİYE İŞÇİ SINIFI TARİHİ

FİYATI 5 LİRA.. PUL KARŞILIĞI GÖNDERİLİR.
TOPLU SİPARİŞLERDE % 25 İNDİRİM YAPILIR.
ADRES: CAĞALOĞLU NURUOSMANİYE CAD. GAKANT
İŞ HANI. KAT: 2. No: 36/203 - İSTANBUL

10 lira